

BEGROTING

2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Voorwoord College	4
Leeswijzer	5
1. Algemeen perspectief	6
2. Financiële vooruitzichten.....	9
3. Begroting in een oogopslag.....	11
Programma 0 Bestuur	13
Programma 1 Veiligheid	16
Programma 2 Verkeer en vervoer.....	20
Programma 3 Economie.....	22
Programma 4 Onderwijs.....	26
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie.....	29
Programma 6 Sociaal domein	33
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	42
Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing.....	46
Overige programma onderdelen	50
Overhead	50
Algemene dekkingsmiddelen.....	53
Paragrafen	58
Paragraaf A Lokale heffingen	58
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	69
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen.....	79
Paragraaf D Financiering.....	89
Paragraaf E Bedrijfsvoering	96
Paragraaf F Verbonden partijen	101
Paragraaf G Grondbeleid	120
Financiële begroting	124
B.1. Overzicht van baten en lasten	124
B.1.1. Begroting en meerjarenraming.....	124
B.1.2. Uitgangspunten begroting en meerjarenraming	126
B.1.3. Toelichting op overzicht van baten en lasten.....	127
B.1.4. Toelichting op toevoegingen en onttrekkingen reserves.....	127
B.1.5. Incidentele baten en lasten.....	129
B.1.6. Structureel en reëel evenwicht.....	130
B.2. Uiteenzetting van de financiële positie.....	132
B.2.1. Geprognosticeerde begin- en eindbalans	132
B.2.2. Toelichting geprognosticeerde balans	134
B.2.3. Staat van de reserves 2025 - 2028	134
B.2.4. Staat van de voorzieningen 2025 - 2028.....	136
B.2.5. EMU-saldo 2025 - 2028	137
B.2.6. Overzicht investeringen 2025 – 2028	138
B.3. Bijlage Taakvelden overzicht.....	141
B.4 Bijlage subsidies per programma.....	144
Vaststellingsblad.....	145

Voorwoord College

Beste lezer,

Voor u ligt de begroting van 2025. In juli van dit jaar stelde u de Kadernota 2025-2028 vast en daarmee de beleidskaders voor deze begroting. De begroting voor 2025 en het financieel perspectief voor 2026 zijn sluitend. De jaren 2027 en 2028 laten een klein tekort zien.

In de Begroting 2025 zijn de maatregelen van wat wij 'Plan B' zijn gaan noemen verwerkt. De inkomsten uit het Gemeentefonds zijn ontoereikend om de vele taken die op het gemeentelijke bord liggen uit te voeren. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft meermaals, mede namens ons, bij het Rijk aangedrongen op meer financiële middelen voor gemeenten, zodat (wettelijke) taken goed uitgevoerd kunnen worden. Het Rijk is vooralsnog niet over de brug gekomen, dus moeten we maatregelen treffen om onze financiën gezond te houden. De uitwerking van deze maatregelen vindt u in deze begroting. Een van de consequenties van Plan B is dat er in de begroting 2025 geen budget is voor nieuw beleid.

Maar uiteraard staan we in 2025 niet stil. De vele ontwikkelingen die zijn ingezet, zetten we voort. In 2025 gaan we onder andere het volgende doen:

- We bouwen een nieuwe brandweerkazerne in Havelte en maken plannen voor de kazerne in Vledder;
- We verrichten extra onderhoud aan fietspaden die in een slechte staat verkeren en aan bermen en groen. Daardoor komen ze weer op het gewenste niveau;
- We schrijven een integraal huisvestingsplan voor onderwijs;
- We schrijven een woonzorgvisie, waarin we de opgaven op het snijvlak van wonen, welzijn en zorg in beeld brengen;
- We werken verder aan de planvorming voor de bouw van 1.000 nieuwe woningen afgerond, waarvan voor 200 woningen de schop de grond in kan.

Met deze begroting bouwen we, in het laatste volledige jaar van deze raadsperiode, verder aan onze prachtige gemeente Westerveld!

Het college van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

In de financiële begroting staan de financiële uitgangspunten voor de begroting 2025 en meerjarenraming. Deze uitgangspunten zijn ook meegenomen in de Kadernota 2025. Op basis hiervan is de begroting 2025 opgemaakt. Het uitgangspunt voor het saldo in deze begroting is het eindsaldo van de begroting die is gemeld in de raadsinformatiebrief meicirculaire. Daarnaast is Plan B verwerkt. Verder is er geen nieuw beleid opgenomen. U ziet het resultaat in onderstaand overzicht.

Het programmaplan bestaat uit de negen programma's van de gemeente, gevolgd door een overzicht van de kosten van overhead, een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien. De programmastructuur hebben we naar aanleiding van de behandeling van de Kadernota 2025 herzien op basis van de aanbevelingen van de Duisenbergmethode. Dit houdt in dat we per programma ontwikkelingen en context hebben toegevoegd en ook relevante beleidskaders. Zo gaan we in de toelichting op de programma's uitgebreider in op de doelen en de acties; op de baten en lasten per taakveld en op wijzigingen ten opzichte van de Kadernota 2025. Verder worden in de programma's de baten en lasten per taakveld getoond alsook de wijzigingen ten opzichte van de Kadernota 2025. In de programma's zijn voor zover van toepassing ook de verplichte beleidsindicatoren opgenomen waarvan de waarden en toelichting rechtstreeks van de website [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) komt.

De paragrafen geven nader inzicht in de financiële positie en andere diverse onderwerpen die op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) staan voorgeschreven. De paragrafen zijn: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid.

1. Algemeen perspectief

Algemene beleidslijn

In de financiële begroting staan de financiële uitgangspunten voor de begroting 2025 en meerjarenraming. Deze uitgangspunten zijn ook opgenomen in de Kadernota 2025. Op basis hiervan is de begroting 2025 opgemaakt. Het uitgangspunt voor het saldo in deze begroting is het eindsaldo van de begroting die is gemeld in de raadsinformatiebrief meicirculaire. Daarnaast is Plan B verwerkt. Verder is geen nieuw beleid opgenomen. U ziet het resultaat in onderstaand overzicht:

Saldo begroting	2025	2026	2027	2028
Stand na meicirculaire 2024	-786.000	-1.566.000	-1.639.000	-1.637.000
a. Verwerking plan B (zonder oplossingen reserve)	500.000	1.700.000	1.250.000	1.300.000
b. Onttrekking algemene reserve	300.000			
Nieuwe stand begrotingssaldo	14.000	134.000	-389.000	-337.000
1. Invulling stelpost kapitaallasten	135.000	286.000	318.000	404.000
2. 3% indexatie lokale heffingen	175.000	175.000	175.000	175.000
3. Stelpost kapitaallasten		-350.000	-350.000	-350.000
4. Geen onttrekking algemene reserve	-300.000			
5. Correctie saldo	-10.000			
Stand begroting 2025	14.000	245.000	-246.000	-107.000

Toelichting:

- De punten a en b zijn te vinden in de raadsinformatiebrief van de meicirculaire wat samen de nieuwe stand van het begrotingssaldo is.
- Regel 1 is de invulling van de stelpost kapitaallasten die in plan B is benoemd (regel 3).
- Regel 2 bevat de 3% indexatie van de leges burgerzaken en OZB.
- Regels 4 en 5 zijn verwerking van het effect van de regels 1 t/m 3. Omdat in 2025 we geen stelpost kapitaallasten hebben is er een extra saldo in 2025. Dat gebruiken we om de onttrekking aan de algemene reserve niet te doen. De indexatie van de overige budgetten is 10.000 hoger in 2025 dan in de latere jaren. Daarom gaat er 10.000 extra uit het saldo.
- De onderste regel is het nieuwe meerjarige begrotingssaldo waarbij de jaren 2025 en 2026 een positief saldo laten zien en de jaren 2027 en 2028 een klein negatief saldo.

Ontwikkelingen gemeentefonds

De begroting 2025 is gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2025. In de raadsinformatiebrief die de raad heeft ontvangen bij de Kadernota 2025 zijn de laatste ontwikkelingen toegelicht. Uit de brief blijkt dat de oploep opschalingskorting is geschrapt door het Rijk en dat er een voordelige Btw compensatiefonds (BCF) afrekening in 2024 was. We hebben er uit het oogpunt van voorzichtigheid voor gekozen om de BCF afrekening niet structureel op te nemen in de Begroting 2025 en meerjarenraming. De meerjarenraming Jeugd is opgenomen op basis van de Hervormingsagenda Jeugd. Verder is de koppeling tussen de algemene uitkering en het BBP naar voren gehaald en per 2024 al actief. Per saldo zagen we een voordeel in de meicirculaire omdat het basisjaar is verlegd van 2023 naar 2024. Dit bedrag is bedoeld voor indexatie en daarom hebben we in de raadsinformatiebrief diverse stelposten opgenomen, namelijk:

Stelposten	2025	2026	2027	2028
1. CAO (4% van € 14 miljoen)	420.000	560.000	560.000	560.000
2. Indexatie overige budgetten	500.000	500.000	500.000	500.000
3. Behoedzaamheid tegenvallend BBP	0	500.000	500.000	500.000
Totaal stelposten:	920.000	1.560.000	1.560.000	1.560.000

In deze begroting geven we invulling aan de stelpost indexatie overige budgetten. De stelpost voor de CAO blijft gehandhaafd totdat er een nieuwe CAO is afgesloten. De stelpost behoedzaamheid tegenvallend BBP blijft gehandhaafd totdat de uitkomsten van de septembercirculaire bekend zijn.

De raad zal worden geïnformeerd over de uitkomsten van de septembercirculaire 2024 via een separate raadsinformatiebrief.

Stelpost indexatie overige budgetten

We geven invulling aan deze stelpost door alle budgetten die in aanmerking komen voor indexatie te indexeren. Dit zijn feitelijk autonome wijzigingen en geen nieuw beleid.

Hieronder wordt het per onderwerp uitgesplitst. Bedragen in € *1.000

Indexatie overige budgetten	2025	2026	2027	2028
1. Indexatie budget bomen	24	14	14	14
2. Indexatie budget onderhoud begraafplaatsen	27	27	27	27
3. Budget Rova	84	84	84	84
4. Indexatie subsidie diverse stichtingen	17	17	17	17
5. Budget Welzijn Mensenwerk	171	171	171	171
6. Budget stichting Openbare Bibliotheek Westerveld	33	33	33	33
7. Budget opleidingskosten	50	50	50	50
8. Budget flexibele schil	75	75	75	75
9. Indexering diverse budgetten onder 10.000	29	29	29	29
Totaal	510	500	500	500

De extra kosten voor 2025 van € 10.000 zijn ten laste van het saldo gebracht.

2. Financiële vooruitzichten

Financiële prognose 2025 - 2028

Samenvattend wordt in onderstaande overzichten het totaal van de beleidsprogramma's voor de begroting 2025 en de meerjarenprognose 2026-2028 weergegeven. Hieruit blijkt dat de Begroting 2025 en meerjarenprognose voor 2026 een overschot laat zien en dat de meerjarenprognose 2027-2028 een klein tekort begroot.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Overige programma onderdelen	37.919	34.505	34.465	34.429
0. Bestuur	-2.065	-2.014	-2.013	-2.013
1. Veiligheid	-1.876	-1.806	-1.864	-1.864
2. Verkeer en vervoer	-5.575	-4.754	-4.757	-4.757
3. Economie	176	1.273	775	775
4. Onderwijs	-1.403	-1.400	-1.391	-1.391
5. Sport, cultuur en recreatie	-4.692	-4.516	-4.513	-4.513
6. Sociaal domein	-19.349	-18.158	-18.056	-17.931
7. Volksgezondheid en milieu	-1.051	-1.298	-1.291	-1.291
8. VHROSV	-2.624	-2.320	-2.286	-2.236
Saldo baten en lasten	-541	-488	-930	-791

Mutatie reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Stortingen	25	25	25	25
Onttrekkingen	580	759	709	709
Saldo mutatie reserves	555	734	684	684

Resultaat

Het samenvoegen van bovenstaande tabellen geeft het begrote resultaat. Stortingen lezen als resultaat ten gunste van de algemene reserve. Een negatief bedrag is een voordeel, een positief bedrag een nadelig begrotingsaldo.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Stortingen	3.996	2.334	1.460	1.998
Onttrekkingen	3.982	2.089	1.706	2.105
Resultaat begroting	-14	-245	246	107

Structureel evenwicht van baten en lasten

Wij streven naar een structureel evenwicht van baten en lasten. In het meerjarig overzicht incidentele baten en lasten en het structureel evenwicht in hoofdstuk B.1.5 en B.1.6 maken we inzichtelijk of dat realistisch is.

Voor wat betreft het verplichte meerjarige overzicht van incidentele baten en lasten is de kwaliteit en volledigheid van het overzicht van incidentele baten en lasten van essentieel belang. In de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV (30 augustus 2018) is hiervoor een algemeen kader opgenomen en zijn diverse voorbeelden gegeven. Er wordt in de notitie vanuit gegaan dat in principe alle baten en lasten structureel van aard zijn. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering en dienen toegelicht te worden. In hoofdstuk B.1.5 laten we het overzicht van de incidentele baten en lasten zien. In hoofdstuk B.1.6 presenteren wij het structureel en reëel evenwicht van baten en lasten.

3. Begroting in een oogopslag

Overige gegevens en lokale lasten

Totale inkomsten: € 66.940.000

Soort inkomsten	Baten x €1.000	Baten per inwoner
Inkomsten van het Rijk	46.063	2.279
Inkomsten programma's	6.841	3.438
OZB	4.834	2.139
Rioolheffing	2.148	106
Afvalstoffenheffing	2.110	104
Toeristenbelasting	1.307	65
Leges	1.241	61
Dividend	927	46
Forensenbelasting	889	44
Bijdrage uit reserves	580	28
Totaal baten	66.940	3.311

Totale uitgaven: € 66.926.000

Programma	Lasten x € 1.000	Lasten per inwoner
0. Bestuur	2.462	122
1. Veiligheid	1.892	94
2. Verkeer en vervoer	5.587	276
3. Economie	2.052	102
4. Onderwijs	1.629	81

5. Sport, cultuur en recreatie	4.898	251
6. Sociaal domein	23.865	1.172
7. Volksgezondheid	6.328	313
8. VHROSV	4.114	204
Overhead, algemene dekkingsmiddelen en storting reserves	14.099	697
Totaal lasten	66.926	3.311

De lokale lastendruk voor huishoudens is als volgt:

Lokale heffing	Eenpersoonshuishoudens		Meerpersoonshuishoudens		
	Betreft het jaar	2024	2025	2024	2025
Woningwaarde per 1 januari t-1		370.000	390.000	370.000	390.000
OZB woningen		350	374	350	374
Afvalstoffenheffing		198	208	276	220
Rioolheffing		208	202	208	202
Totale lasten per huishouden		755	783	833	796
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar			+28		-37

Het aantal inwoners in de gemeente Westerveld is op 1 januari 2025: 20.216.

Programma 0 Bestuur

Omschrijving programma

Tot dit programma behoren college, raad, griffie en bestuurlijke samenwerking. Ook de reisdocumenten en rijbewijzen behoren tot dit programma, evenals de burgerlijke stand. Daarnaast valt het beheer van overige gebouwen en gronden in eigendom van de gemeente die niet aan een specifiek taakveld zijn toe te schrijven hier ook onder. Dit zijn bijvoorbeeld gebouwen die de gemeente verhuurt.

Ontwikkelingen en context

Benaderbare en herkenbare gemeente

De gemeente Westerveld wil benaderbaar en herkenbaar zijn voor alle inwoners. We streven naar een optimale dienstverlening, waarbij we hulpvaardig zijn en transparant in ons beleid.

Inwoners meer betrekken bij het besluitvormingsproces

Bij de totstandkoming van beleid en ontwikkelingen in de gemeente worden inwoners betrokken vanuit de vastgestelde participatieverordening. Onze dorpenregisseur heeft een breed netwerk in onze dorpen en fungeert als belangrijke schakel tussen inwoners en gemeente.

Bestuur

We werken aan de continue verbetering van de bestuurlijke besluitvorming, onder het motto 'leren, verbeteren en vernieuwen'. Dit gaat over de inhoud van de voorstellen en beleidsnota's, en om het bestuurlijke besluitvormingsproces. Hierbij valt te denken aan verdere digitalisering van de documenten van de planning- en control cyclus, zoals de begroting en de kadernota.

Bij deze verbetercyclus zien we dat een goede samenwerking tussen het college en raad enerzijds, maar ook tussen de organisatie en de raad anderzijds, van groot belang is. Een goede werking en samenwerking van het bestuur gaat ook over interactie en bejegening zowel met elkaar als met inwoners. We hebben een protocol voor veilig en integer werken.

Samenwerking gaat ook over intergemeentelijke samenwerking. Dat doen we binnen VNG, VDG, P-10 en regio Zwolle. We investeren bestuurlijk in contacten met aangrenzende gemeenten. De samenwerking met VNG, VDG en regio Zwolle is goed. Het college investeert in het contact met colleges uit onder andere aangrenzende gemeenten. Op directieniveau zijn we vertegenwoordigd in VNG commissie bestuur & veiligheid.

De gemeente Westerveld heeft een "ja mits"-houding hoog in het vaandel. Deze "ja mits"-houding geeft inwoners meer mogelijkheden dan een aantal jaren geleden om ideeën te realiseren. Ideeën worden beoordeeld op inhoud en daarna wordt bekeken hoe een idee gerealiseerd kan worden. Echter is de "ja mits"-houding geen vrijbrief om alle ideeën te kunnen realiseren. Maar de mogelijkheden zijn ruimer dan vroeger.

Gemeentelijke beleidskaders

- Participatieverordening.
- Legesverordening.
- Verordeningen rekenkamer.
- Reglement van orde van de raad.
- Reglement van orde van het college.
- Agressieprotocol – veiliger en integer werken agressieprotocol voor politieke ambtsdragers Westerveld 2023.

Doel

0.1 Inwoners meer betrekken bij het politieke besluitvormingsproces.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 0.1.1 Betrokkenheid besluitvormingsproces

Omschrijving

We vullen de participatieverordening in 2025 aan met het hoofdstuk dorps- en kernendemocratie en bieden dat aan de raad aan. In dit hoofdstuk worden voorschriften gegeven voor het betrekken van inwoners bij het politieke besluitvormingsproces. In aanvulling hierop volgt de beleidsregel Dorpen waarbij ingegaan wordt op de samenwerking met dorpen en belangenorganisaties.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
0.1 Bestuur					
Lasten		1.713	1.663	1.663	1.663
Totaal 0.1 Bestuur		-1.713	-1.663	-1.663	-1.663
0.2 Burgerzaken					
Lasten		625	625	625	625
Baten		301	301	301	301
Totaal 0.2 Burgerzaken		-324	-324	-324	-324
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden					
Lasten		124	123	122	122
Baten		96	96	96	96
Totaal 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		-27	-26	-25	-25
Totaal programma		-2.065	-2.014	-2.013	-2.013

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-2.004.000	-1.953.000	-1.952.000	-1.952.000
Formatie griffie	Kadernota	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
Indexatie opbrengst leges	Meerjaren- raming	9.000	9.000	9.000	9.000
Saldo mutaties		-63.000	-63.000	-63.000	-63.000
Saldo in deze begroting		-2.065.000	-2.014.000	-2.013.000	-2.013.000

Programma 1 Veiligheid

Omschrijving programma

Onder het programma valt het onderwerp openbare orde en veiligheid. Hieronder vallen thema's zoals crisisbeheersing, zorg en veiligheid, de aanpak van ondermijnende criminaliteit en digitale veiligheid. Het grootste deel van de kosten in programma 1 zijn degene die gemaakt worden voor de Veiligheidsregio Drenthe (VRD).

Ontwikkelingen en context

De gemeente is in ontwikkeling op het gebied van openbare orde en veiligheid. In de tweede helft van 2024 is een professionaliseringslag ingezet ten aanzien van dit onderwerp. Er is gewerkt aan het duidelijker in kaart brengen van de doelstellingen op dit gebied en de concrete acties die hieruit voortvloeien. De wereld is onderhevig aan constante verandering, helemaal binnen het veiligheidsdomein. We zien diverse relevante ontwikkelingen op het gebied van rampen en crisis, ondermijning, cybercrime, drugs, vitale vakantieparken, mensenhandel en politiecapaciteit. Daarnaast is er een verschuiving waar te nemen van de 'klassieke' criminaliteit zoals woninginbraken naar digitale criminaliteit.

In ons integraal veiligheidsplan zijn de volgende prioriteiten aangegeven:

1. Verminderen van ondermijnende factoren.
2. Terugdringen van sociale overlast in de gemeente Westerveld.
3. Samenwerking tussen zorg en veiligheid efficiënter organiseren.

Daarnaast werkt openbare orde en veiligheid aan tal van ongeplande zaken. Denk aan overlastmeldingen, geweldsincidenten, regie bij het ruimen van onontpofte oorlogsresten, incidenten met de wolf en voorlichting op het gebied van veiligheid.

Voor wat betreft de brandweezorg werken we aan nieuwe of vernieuwde kazernes in Havelte en Vledder om te voldoen aan alle (nieuwe) eisen.

Gemeentelijke beleidskaders

- Integraal veiligheidsplan 2023 - 2027
- Regionaal beleidsplan Veiligheid Noord Nederland 2024 - 2027
- Algemene plaatselijke verordening (apv)

Doel

1.1 Het terugdringen van ondermijnende criminaliteit binnen de gemeente Westerveld.

In de gemeente Westerveld is geen plek voor ondermijnende criminaliteit. Conform de drentse aanpak ondermijning versterken we de gemeentelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit. Dit doen we door het opstellen van een plan van aanpak ondermijning, het creëren van bewustwording binnen de organisatie en bestuur en het versterken van onze informatiepositie.

Doel

1.2 Een sluitende aanpak realiseren op het gebied van woonoverlast

De ambitie om zorg en veiligheid efficiënter samen te laten werken, wordt versterkt door het opstellen van een beleidsstuk sluitende aanpak woonoverlast, het implementeren van de aanpak 'voorkoming escalatie' en het vernieuwen van onze convenanten met de zorgpartners Welzijn Mensenwerk, handhaving, politie, sociaal team en woningbouwcorporaties.

Doel

1.3 Een veilige leefomgeving voor iedereen

We willen een veilige leefomgeving voor iedereen creëren door optimale samenwerking met onze partners zoals politie en brandweer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 1.3.1 Brandweerkazernes Havelte en Vledder

Omschrijving

In 2025 wordt de nieuwbouw van brandweerkazerne Havelte afgerond. De planvorming voor de brandweerkazerne Vledder wordt in 2025 afgerond. Hierdoor worden onze kazernes weer optimaal ingericht om een veilige leefomgeving te kunnen garanderen voor iedereen.

Ind 1.001 Verwijzingen Halt

Omschrijving

Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Bron: Stichting Halt

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	6,59	5,75	5,30	7,13
Westerveld	7,06	12,22	10,22	5,31

Ind 1.002 Geweldsmisdrijven

Omschrijving

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	3,70	3,40	3,70	3,30
Westerveld	3,60	2,90	2,30	2,00

Ind 1.003 Diefstallen uit woning

Omschrijving

Het aantal diefstallen uit woningen per 1000 inwoners.

Bron: CBS - geregistreerde diefstallen

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	1,70	1,10	1,50	1,10
Westerveld	1,50	1,60	1,50	1,00

Ind 1.004 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)

Omschrijving

"Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven."

Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	5,90	5,90	5,70	5,30
Westerveld	2,80	2,90	2,50	2,80

Ind 1.005 Winkeldiefstallen

Omschrijving

Het aantal winkeldiefstallen per 1000 inwoners

Bron: CBS - geregistreerde diefstallen

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	1,30	1,00	1,40	1,70
Westerveld	0,30	0,00	0,00	0,30

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Lasten	1.704	1.633	1.692	1.692
Baten	4	4	4	4
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.700	-1.629	-1.687	-1.687
1.2 Openbare orde en veiligheid				
Lasten	187	187	187	187
Baten	11	11	11	11
Totaal 1.2 Openbare orde en veiligheid	-176	-176	-176	-176
Totaal programma	-1.876	-1.806	-1.864	-1.864

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-1.757.000	-1.837.000	-1.894.000	-1.894.000
Brandweerkazernes Havelte en Vledder	Kadernota	-125.000		-3.000	-3.000
Gemeenschappelijke regeling VRD	Kadernota	6.000	46.000	105.000	105.000
Kapitaallasten brandweerkazernes	Kadernota		-15.000	-72.000	-72.000
Subtotaal mutaties		-119.000	31.000	30.000	30.000
Saldo in deze begroting		-1.876.000	-1.806.000	-1.864.000	-1.864.000

Betrokkenheid Verbonden partijen

Samen met Veiligheidsregio Drenthe (VRD) willen wij een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan een veilig Westerveld. Of het nu gaat om brand, infectieziekte of crisis: we proberen zoveel mogelijk incidenten, slachtoffers en schade te voorkomen. Doet zich onverhoopt toch een incident voor, dan proberen we de schade en onrust zoveel mogelijk te beperken. De Veiligheidsregio Drenthe is actief op het gebied van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening en crisisbeheersing. Zij vervult een belangrijke rol als netwerkpartner in het veiligheidsnetwerk van Drenthe. De daarvoor in rekening gebrachte kosten zijn als volgt:

Bedragen x €1.000

Kosten Verbonden partijen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Veiligheidsregio Drenthe	-1.501	-1.501	-1.501	-1.501
Totaal	-1.501	-1.501	-1.501	-1.501

Programma 2 Verkeer en vervoer

Omschrijving programma

Het programma 'verkeer en vervoer' bevat de kosten van wegen en verkeer, maar ook het onderhoud van bomen, bruggen, gladheidsbestrijding en openbare verlichting. De kwaliteit en het uiterlijk (beleving) van de openbare ruimte is een belangrijk onderwerp binnen dit programma. De bewoners en recreanten waarderen de hoge belevingswaarde van natuur en de openbare ruimte in de dorpen. Mede daarom zetten wij ons in voor een goede, veilige openbare ruimte en wegestelsel.

Ontwikkelingen en context

Deze begrotingsperiode wordt naast het reguliere wegenonderhoud gestart met de verbetering van het fietspaden netwerk. Dat doen we met oog voor duurzaamheid, milieu en natuur. Zo gebruiken we voor een deel gerecycled beton op de fietspaden en passen we gebakken straatstenen toe omdat deze een levensduur hebben van tachtig jaar. Op het Holtingerveld renoveren we in nauwe samenwerking met Natuurmonumenten een half verhard fietspad.

In 2025 ronden we de evaluatie van BrinQ af. Dit gaat over de belevingswaarde van de openbare ruimte, gekoppeld aan het onderhoudsniveau. In de knoppennotitie brengen we de arealen opnieuw in beeld en kunnen balanskeuzes worden gemaakt tussen arealen, kwaliteitswaarden en financiën. Dit helpt ons in de toekomst met het cyclisch beheer. We verwachten dat de knoppennotie dan ook aangepast zal worden aan de financiële kaders van de Kadernota 2026.

Gemeentelijke beleidskaders

- BrinQ inclusief knoppennotitie.
- Fietsplan.
- Licht in de Openbare Ruimte.
- Nota omgevingskwaliteit.
- Gemeentelijk verkeer en vervoerplan.
- Laadvisie laadinfrastructuur.
- Duurzaam meerjaren onderhoudsplan (DMJOP)

Doel

2.1 Aantrekkelijke openbare ruimte

We willen een aantrekkelijke en veilige openbare ruimte realiseren.

Doel

2.2 Aantrekkelijke en veilige leefomgeving

Vanuit het visiedocument BrinQ willen we de komende jaren de openbare ruimte inrichten en beheren, zodat er sprake is van een aantrekkelijke, leefbare en veilige leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 2.2.2 Evalueren BrinQ

Omschrijving

De Knoppennotitie bieden we in 2025 aan de raad aan. Deze is gebaseerd op de evaluatie BrinQ waarbij inwoners zijn betrokken. De Knoppennotitie 2.0 geeft inzicht in welke keuzes er gemaakt kunnen worden op het gebied van onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen binnen de financiële kaders.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
2.1 Verkeer en vervoer				
Lasten	5.587	4.767	4.769	4.769
Baten	12	12	12	12
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer	-5.575	-4.754	-4.757	-4.757
Totaal programma 2	-5.575	-4.754	-4.757	-4.757

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-4.689.000	-4.750.000	-4.753.000	-4.753.000
Fietsnota	Kadernota	-882.000			
Verdeling indexatie	Meicirculaire 2024	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Subtotaal mutaties		-886.000	-4.000	-4.000	-4.000
Saldo in deze begroting		-5.575.000	-4.754.000	-4.757.000	-4.757.000

Programma 3 Economie

Omschrijving programma

Onder programma 3 vallen de kosten uit samenwerking met het bedrijfsleven en de ontwikkeling van wijkgerichte economische programma's. Daarnaast vallen grondexploitaties van bedrijventerreinen, herstructurering van bedrijfslocaties en investeringen in winkelgebieden ook binnen dit programma. De kosten en opbrengsten van het organiseren van markten worden ook hier verantwoord. Stimulering van economische projecten via de Regio Deal, de bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe en de opbrengsten uit toeristenbelasting en woonforensenbelasting vallen ook onder het programma 'economie'.

Ontwikkelingen en context

We zijn trots op onze ondernemers en willen verbindend en faciliterend zijn om een goed ondernemersklimaat te realiseren. We gaan met ondernemers in gesprek, waarbij onder andere gesproken wordt over innovatie en duurzaamheid. Met ondernemend Westerveld en Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe organiseren we bijeenkomsten en presentaties. Duurzame bedrijvigheid en onze agrarische identiteit zijn belangrijk. Wij streven naar evenwicht tussen landbouw, wonen, (vrijtijds)economie, recreatie en natuur.

We denken proactief mee met de ondernemers en gaan met hen in gesprek over de grote opgaven en uitdagingen die er zijn. We zoeken verbinding met regionale netwerken en zetten vol in op samenwerking met Regio Zwolle, zodat we onze brede welvaart behouden en versterken. Met de lopende Regio Deal ligt de focus op de Versnellingshoeve 't Kiemt, de Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe en stimuleren we de eerste aanzet tot het project 'groen eten uit Westerveld'.

De aanpassing van de Johannes Post Kazerne biedt kansen voor gebiedsontwikkeling en het lokaal ondernemerschap. Onze lijntjes met defensie zijn kort. Defensie is bezig met de planuitwerking. Wij zijn nauw betrokken en onderzoeken de impact op bijvoorbeeld verkeerstromen.

In Zuidwest-Drenthe is in 2024 de samenwerking op het gebied van toeristische promotie tussen de gemeenten Meppel, Hogeveen, De Wolden en Westerveld in gang gezet. Voor de periode 2024 – 2028 is een nieuw stichtingsbestuur gevormd, met ondernemers, die het doel hebben de samenwerking met stakeholders, en de zichtbaarheid in de toeristische regio voor inwoners en bezoekers te versterken.

In 2025 ronden we de Regiodeal 'duurzame groei toerisme in de gemeente Westerveld' af. In het programma zetten we in op het spreiden en verleiden van toeristen, gastheerschap en versterken dagrecreatie, het verbinden van dorpen met de Nationale Parken en de aanbodontwikkeling en promotie van de Koloniën van Weldadigheid. Het evaluatierapport volgt in het najaar van 2025.

We starten in 2025 met de uitgifte van bedrijfskavels (totaal circa 15.000 m²) voor het bedrijventerrein Oeveraseweg in Havelte. We werken aan een verbetering van ondernemersdienstverlening. Dit doen we samen in de regio Zwolle, met IBDO (Ik Ben Drents Ondernemer), en Kennispoort. Daarnaast onderzoeken we ook de leegstand onder retailbedrijven en andere bedrijfsgebouwen, en bereiden we nieuw economisch beleid voor.

De gastvrijheidssector heeft te maken met grote veranderingen. Het gaat om trends en ontwikkelingen op meerdere vlakken, zowel binnen als buiten de sector. Deze ontwikkelingen vragen om extra inzet, vaak integraal beleid, intensieve samenwerking en nieuwe businessmodellen. Om hiermee aan de slag te gaan is sector overstijgende samenwerking essentieel. Met de lopende Regio Deal Regio Zwolle (toerisme) zetten we in op 'duurzame groei van toerisme in de gemeente Westerveld'.

Vitale vakantieparken

Vakantieparken vormen een belangrijk en groot deel van de toeristische sector. Omdat het belangrijk is dat Westerveld een gezonde en vitale toeristische sector heeft, is het programma Vitale Vakantieparken in 2017 gestart.

Met de 'aanpak Vitale Vakantieparken Drenthe 2018-2024' zijn ondernemers uit de sector, eigenaren (VvE's), RECRON, Recreatieschap, alle Drentse gemeenten en provincie, samen gaan werken. In een uitvoeringsgerichte aanpak is een daadkrachtige impuls gegeven aan de kwaliteit van de vakantieparken en de vitalisering van de sector. Het programma VVP bestaat nu (2024) uit de programmaliijnen 'Drentse uitblinkers', revitaliseren, transformatie, preventie en aanpak criminaliteit en sociaal-maatschappelijke problematiek (project Naaber Drenthe). Met 'Drentse uitblinkers' wordt een brede groep ondernemers uit het middensegment ondersteund in de verdere ontwikkeling van hun vakantiepark.

In 2024 heeft een evaluatie van het programma VVP plaatsgevonden. De aanbevelingen uit het evaluatierapport zijn verwerkt in het Drentse plan van aanpak om het programma te verlengen voor de periode 2025 tot en met 2027.

Belangrijkste kaders

- Startnotitie Toerisme.
- Startnotitie Economie.

Doel

3.1 Wij willen het onderscheidend vermogen van de gemeente versterken op het gebied van toerisme en recreatie.

In 2025 ronden we de transformatie van deelgebied 2 van recreatie- naar woonbestemming af en we bieden in 2025 de visie vrijetijdseconomie aan de raad aan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 3.1.2 Transformatie Park Hesselte

Omschrijving

In 2025 ronden we de transformatie van deelgebied 2 van recreatie- naar woonbestemming af.

Actie 3.1.7 Visie vrijetijdseconomie

Omschrijving

De startnotitie is naar de raad gestuurd en in 2024 is opdracht verleend aan een extern bureau om samen met het toeristisch speelveld invulling te geven aan een nieuwe toeristische visie. Het uitvoeringsprogramma is daaraan gekoppeld. We bieden in 2025 de visie vrijetijdseconomie aan de raad aan.

Doel

3.2 Goed economisch klimaat

Wij willen een goed economisch klimaat stimuleren voor inwoners en ondernemers binnen onze gemeente. Hierbij speelt het Ondernemersfonds een belangrijke rol. Over de evaluatie en verlenging van het Ondernemersfonds zal nog in 2024 door de gemeenteraad een besluit genomen worden.

Ind 3.001 Vestigingen (van bedrijven)

Omschrijving

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Gebied	2021	2022	2023
Drenthe	152,20	166,00	171,50
Westerveld	211,40	226,60	234,20

Ind 3.002 Functiemenging

Omschrijving

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Gebied	2021	2022
Drenthe	50,10%	51,00%
Westerveld	52,90%	53,30%

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
3.1 Economische ontwikkeling				
Lasten	186	186	186	186
Totaal 3.1 Economische ontwikkeling	-186	-186	-186	-186
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
Lasten	11	11	11	11
Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-11	-11	-11	-11
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	82	82	82	82
Baten	14	14	14	14
Totaal 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-67	-67	-67	-67
3.4 Economische promotie				
Lasten	1.774	677	1.175	1.175
Baten	2.214	2.214	2.214	2.214
Totaal 3.4 Economische promotie	439	1.537	1.038	1.038
Totaal programma 3	176	1.273	775	775

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		174.000	771.000	773.000	773.000
Gemeenschappelijke regeling (Recreatieschap Drenthe)	Kadernota	4.000	4.000	4.000	4.000
Aframen wederkerend fonds	Plan B		500.000		
Indexatie subsidies	Meerjarenraming	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Subtotaal mutaties		2.000	502.000	2.000	2.000
Saldo in deze begroting		176.000	1.273.000	775.000	775.000

Betrokkenheid Verbonden partijen

Samen met Recreatieschap Drenthe worden activiteiten ontplooid met als doel versterking van het recreatief-toeristisch beleid en de infrastructuur in Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf. De gemeentelijke bijdrage is als volgt:

Bedragen x €1.000

Kosten verbonden partijen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Recreatieschap Drenthe	-110	-113	-116	-116
Totaal	-110	-113	-116	-116

Programma 4 Onderwijs

Omschrijving programma

Dit programma heeft betrekking op onderwijshuisvesting. Dit betreffen de kosten aan schoolgebouwen en het onderwijshuisvestingsbeleid. De huur van gymzalen en andere vormen van bewegingsonderwijs vallen hier ook onder. De kosten voor leerlingenvervoer, leerplicht, Voor- en vroegschoolse educatie en het onderwijsachterstandenbeleid vallen ook onder programma 4.

Ontwikkelingen en context

Het onderwijs is een onderdeel van een brede samenwerking om kansenongelijkheid voor kinderen tegen te gaan. Het verbinden van de drie leefwerelden: school, thuis en omgeving is hierin heel belangrijk. De integrale aanpak van gelijke kansen bestaat uit samenwerking op het gebied van armoedebestrijding en onderwijs arbeidsmarkt (ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid Welzijn en Sport) om deze verbindingen te versterken.

Er zijn allerlei ontwikkelingen die hun impact hebben op de onderwijshuisvesting. Denk aan landelijke ontwikkelingen als het Klimaatakkoord (2019), het Grondstoffenakkoord (2018), het Energieakkoord (2014) en het Huisvestingsakkoord van de PO-Raad, VO-raad en de VNG (2018). Maar ook aan regionale en lokale ontwikkelingen als passend onderwijs, krimp, samenwerking in de doorgaande leerlijn, mogelijk ontwikkelen van Integraal Kind Centrum (IKC) en het leefbaar houden van de kernen.

Eind 2024 wordt samen met de schoolbesturen en andere belanghebbenden (zie startnotitie) een integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) vastgesteld. We gaan in 2025, op basis van het vastgestelde huisvestingsplan, beginnen met de uitvoering en richt zich op de onderwijsvoorzieningen voor het primair en voortgezet onderwijs. Dit koersdocument benoemt de benodigde investeringen voor de langere termijn (16 jaar) met een concreet uitvoeringsplan voor de korte termijn (4 jaar). Het moet de gemeente en schoolbesturen in staat stellen om de komende jaren proactief, integraal en planmatig te investeren in de onderwijshuisvesting.

De gemeente heeft de wettelijke verplichting om onderwijs aan te bieden aan alle kinderen. De zorgplicht voor kinderen van vluchtelingen vraagt hierin specifieke aandacht.

Wanneer een kind niet zelfstandig naar school kan bijvoorbeeld door ziekte, een handicap of gedragsproblemen kan gebruik worden gemaakt van leerlingenvervoer. De verordening leerlingenvervoer wordt in 2025 geactualiseerd.

Gemeentelijke beleidskaders

- Verordening 'voorzieningen huisvesting onderwijs'.
- Verordening 'sociale medische indicaties 2022'.
- Verordening 'leerlingenvervoer 2015'.
- Verordening 'overleg lokaal onderwijsbeleid'.
- Beleidsplan 'voor- en vroegschoolse educatie 2024-2028'.

Doel

4.1 Een leefomgeving creëren die beweging stimuleert en zintuigen ontwikkelt

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 4.1.1 Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Omschrijving

We gaan in 2025, op basis van het vastgestelde huisvestingsplan beginnen met de uitvoering ervan. Gemeente en schoolbesturen maken hierin gezamenlijk afspraken zodat leerlingen en personeel in het primair en voortgezet onderwijs kunnen leren en werken in gebouwen die bijdragen aan leer- en werkprestaties.

Dat vertaalt zich in duurzame, inspirerende en functionele gebouwen, die een goed binnenklimaat hebben en voor alle partijen binnen de beschikbare middelen te exploiteren zijn.

Actie 4.1.2 Aansluiten bij de Gelijke Kansen Alliantie

Omschrijving

We gaan in 2025 onderzoeken of we ons kunnen aansluiten bij de Gelijke Kansen Alliantie. De uitkomsten van het onderzoek worden met de raad gedeeld.

In onze 'maatschappelijke visie': een gezonde, zelfredzame en participerende Westervelder en het bijbehorende uitvoeringsprogramma is één van de ambities dat kinderen in Westerveld allemaal gelijke kansen moeten hebben om te kunnen bewegen, ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Een doelstelling die ook wordt onderschreven in de Gelijke Kansen Alliantie, daarom onderzoeken wij of deelname hieraan onze doelen verder kan versterken.

Ind 4.001 Absoluut verzuim

Omschrijving

"Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling.

De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'."

Bron: DUO / Ingrado

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	1,20	0,00	2,90	4,50
Westerveld	2,90	0,00	8,10	13,70

Ind 4.002 Relatief verzuim

Omschrijving

Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken.

De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.

Bron: DUO/Ingrado

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	0,00	19,00	23,00	25,87
Westerveld	0,00	11,00	14,00	15,93

Ind 4.003 Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers)

Omschrijving

"Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten.

Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'."

Bron: DUO/Ingrado

Gebied	2020	2021	2023
Drenthe	0,02%	0,02%	2,50%
Westerveld	0,02%	0,01%	2,00%

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
4.1 Openbaar basisonderwijs				
Lasten	21	21	21	21
Totaal 4.1 Openbaar basisonderwijs	-21	-21	-21	-21
4.2 Onderwijshuisvesting				
Lasten	701	699	690	690
Baten	64	64	64	64
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting	-637	-634	-625	-625
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
Lasten	906	906	906	906
Baten	162	162	162	162
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-745	-745	-744	-744
Totaal programma 4	-1.403	-1.400	-1.391	-1.391

Mutaties uit het financiële perspectief voor dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-1.403.000	-1.400.000	-1.391.000	-1.391.000
Geen mutaties		0	0	0	0
Subtotaal mutaties		0	0	0	0
Saldo in deze begroting		-1.403.000	-1.400.000	-1.391.000	-1.391.000

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Omschrijving programma

Programma 5 heeft betrekking op het sportbeleid, bijvoorbeeld kosten van buurtcoaches. De accommodaties voor sportbeoefening vallen hier ook onder. Daarnaast vallen alle subsidies in het kader van cultuur, musea, archeologie en cultuurhistorie onder programma 5. Ook het onderhoud en toezicht op cultureel erfgoed, evenals de kosten voor de bibliotheken zijn hier verantwoord. De aanleg van openbaar groen, vijvers, sloten en speeltuinen zijn ook onderdeel van programma 5.

Ontwikkelingen en context

In de gemeente Westerveld focussen wij ons op opgroeien in een gezonde omgeving en een leven lang sporten en bewegen. Onze beweegcoaches stimuleren inwoners vanuit het programma 'Westerveld in actie' op gebied van leefstijl en bewegen. Hierdoor gaan we ook jongeren stimuleren om gezonder te leven. Daarnaast gaan we in 2025 verder met de planvorming en uitvoering van het sportpark Havelte.

De verwachting is dat er vanaf 2026 een wijziging komt in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen. De gemeenten krijgen dan een wettelijke zorgplicht om zorg te dragen voor voldoende en volwaardige bibliotheken. Biblionet Drenthe en daarmee ook onze bibliotheken anticiperen hierop met hun strategische doelen: Drenthe leest, Drenthe leert en ontwikkelt, Drenthe doet mee en Drenthe robuust. Dit resulteert in een breed aanbod onder andere voor het terugdringen van laaggeletterdheid, vergroten digitale vaardigheden, kennismaken met kunst en cultuur, ontmoeten en een goede informatievoorziening vanuit de overheid.

Westerveld heeft een rijk cultureel aanbod dat voor iedereen toegankelijk moet zijn. Inwoners en gasten waarderen ons cultureel erfgoed en proeven de geschiedenis. De toeristische sector is een belangrijke pijler van onze economie en biedt veel werkgelegenheid.

Specifiek wordt nog benoemd de uitvoeringsagenda 2025: 'een gezonde, zelfredzame en participerende Westervelder', waarin onder andere de uitwerking van het doel 'gezonde leefstijl jongeren' in acties concreet is gemaakt.

Visie speellocaties

In Westerveld hebben we ruim 400 speeltoestellen verdeeld over meer dan 80 locaties. Deze speeltoestellen worden conform de wettelijke kaders beheerd en jaarlijks gekeurd. Indien een speeltoestel niet meer veilig bevonden wordt, wordt deze gerepareerd. Omdat het beheerbudget € 18K is kunnen we niets alles repareren. Indien het niet mogelijk is om een speeltoestel te repareren wordt deze afgebroken en afgevoerd. Er komt geen nieuw speeltoestel!

Vanuit de raad is er een opdracht verstrekt om een visie te maken voor de speeltoestellen. Op dit moment is Speelplan bezig om alle toestellen en locatie te inventariseren en te bekijken waar mogelijkheden en onmogelijkheden liggen. We zullen de raad enkele keuzemogelijkheden aandragen waaruit gekozen kan worden welke richting de visie gemaakt dient te worden. Uiteraard zijn deze keuzemogelijkheden financieel onderbouwt. Verwachting is dit in Q4 te presenteren aan de raad.

Gemeentelijke beleidskaders

- Uitvoeringsregels 'investeringsubsidie buitensportaccommodaties'.
- Uitvoeringsregels 'fonds dorpshuizen Westerveld'.
- Algemene subsidieverordening gemeente Westerveld 2018.
- Erfgoedverordening 2015.

- Visie op cultuur in Westerveld.
- Beleidsplan lokale economie.
- Maatschappelijke visie: een gezonde, zelfredzame en participerende Westervelder.

Doel

5.1 Gezonde leefstijl jongeren

Meer jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 21 jaar houden er een gezondere leefstijl op na door (meer) te bewegen, te sporten en minder tot geen consumptie op gebied van roken en alcohol.

Doel

5.2 Beschermen status van werelderfgoed

Door het behalen van de werelderfgoedstatus aan de Koloniën van Weldadigheid, in overleg met onze stakeholders en de provincie Drenthe uitvoering geven aan het managementplan.

Doel

5.3 Aantrekkelijkheid sportlocaties

Sportaccommodaties in dorpen en de openbare ruimte aantrekkelijk, duurzaam, toegankelijk, betaalbaar, veilig, gezond, multifunctioneel en toekomstbestendig houden en maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 5.3.1 Toekomstbestendigheid buitensport Havelte en sporthal De Spronk uitwerken

Omschrijving

In 2025 wordt het voorstel met betrekking tot de toekomstbestendigheid van sporthal De Spronk, als onderdeel van de visie Vledder, aan de raad aangeboden.

De verwachting is dat in 2025 op sportpark Havelte de uitvoering van de vastgestelde plannen volop zichtbaar zijn. Hiermee voegt gemeente Westerveld een toekomst bestendige accommodatie toe aan haar voorzieningen die bijdraagt aan ontmoeten en bewegen.

Daarnaast komt er een plan voor een sportaccommodatie in Vledder die integraal aansluit bij de ontwikkelingen in Vledder.

Actie 5.3.2 Locatie oude gemeentewerf

Omschrijving

Er is in 2025 een passende bestemming gevonden voor de locatie oude gemeentewerf Havelte. Dit zal een tijdelijke bestemming zijn onder andere door de brandweer Havelte hier tijdelijk te huisvesten. Uiteraard worden ook in 2025 de mogelijkheden voor een structurele passende bestemming bekeken. Dit proces kan mogelijk versneld worden door de kaders die in de visie op maatschappelijk vastgoed (zie ook programma 6) worden vastgesteld.

Ind 5.001 Niet-sporters

Omschrijving

Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM

Gebied	2022
Drenthe	52,00%
Westerveld	48,70%

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
5.1 Sportbeleid en activering				
Lasten	341	329	329	329
Baten	189	182	182	182
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering	-152	-147	-147	-147
5.2 Sportaccommodaties				
Lasten	1.061	1.062	1.059	1.059
Baten	150	150	150	150
Totaal 5.2 Sportaccommodaties	-910	-911	-909	-909
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
Lasten	288	288	288	288
Totaal 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-288	-288	-288	-288
5.4 Musea				
Lasten	98	98	98	98
Totaal 5.4 Musea	-98	-98	-98	-98
5.5 Cultureel erfgoed				
Lasten	189	189	189	189
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed	-189	-189	-189	-189
5.6 Media				
Lasten	489	489	489	489
Baten	19	19	19	19
Totaal 5.6 Media	-470	-470	-470	-470
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
Lasten	2.432	2.260	2.260	2.260
Baten	19	19	19	19
Totaal 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.413	-2.241	-2.241	-2.241
Totaal programma 5	-4.520	-4.344	-4.342	-4.342

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-4.210.000	-4.044.000	-4.041.000	-4.041.000
Bijdrage ROVA	Kadernota	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
Indexatie subsidies	Meerjarenraming	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000
Indexatie budgetten	Meerjarenraming	-182.000	-172.000	-173.000	-173.000
Subtotaal mutaties		-310.000	-300.000	-301.000	-301.000
Saldo in deze begroting		-4.520.000	-4.344.000	-4.342.000	-4.342.000

Programma 6 Sociaal domein

Omschrijving programma

Het programma 'sociaal domein' omhelst het veld dat uitvoering geeft aan de Participatiewet, Jeugdwet en WMO. Hieronder vallen onder andere inwonersparticipatie, inkomensregelingen, en werkvoorzieningsschappen zoals Reestmond. Ook vallen re-integratie trajecten en maatschappelijke participatietrajecten onder dit programma, net als de huishoudelijke hulp en dagbesteding vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning.

De opvang van Oekraïners en armoedebestrijding zijn ook grote thema's binnen dit domein. Net als jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Ontwikkelingen en context

Waar wij vroeger met elkaar leefden in een verzorgingsstaat, en waar de overheid zorgdraagt voor welvaart en welzijn voor alle burgers in de samenleving, is dat al jaren in verandering.

De wet -en regelgeving vanuit het Rijk is continu in beweging. Het gaat soms om de kostenbeheersing of kwaliteitsverbetering wat continu zorgt voor veranderingen. Hieronder een aantal actuele veranderingen:

- Het 'gezond en actief leven akkoord' (GALA).
- Het 'integraal zorg akkoord' (IZA).
- De 'hervormingsagenda jeugd'.
- Het 'toekomstscenario kind en gezinsbescherming'.
- De verbetering en vernieuwing van de Wet maatschappelijke ondersteuning.
- Het instellen van de menselijke maat binnen de Participatiewet.
- Het breed offensief ter verbetering van de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking.
- De transformatie van sociale ontwikkelbedrijven.
- De Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS).

De jaarlijkse uitvoeringsagenda beschrijft de manier waarop het komende jaar uitvoering wordt geven aan de maatschappelijke visie. Deze uitvoeringsagenda maakt de ambities concreet en geeft houvast voor het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten in het sociaal domein. Het is nadrukkelijk geen blauwdruk met specifieke activiteiten per beleidsterrein per jaar. Met deze uitvoeringsagenda is gekozen voor een actiegerichte aanpak. Hierin wordt proactief en met focus sturing gegeven aan het realiseren van de inhoudelijke doelstellingen en de strategische opgave binnen de veranderende context van het sociaal domein.

Opvang van vluchtelingen en statushouders

De gemeente is verantwoordelijk voor het opvangen van vluchtelingen. Zowel ontheemden uit Oekraïne als asielzoekers. We hebben momenteel in totaal 6 locaties waar wij deze vluchtelingen opvangen.

Uitgangspunt van de Drentse aanpak is dat iedere gemeente bijdraagt aan de opvang- en huisvestingsopgaven, maar niet iedereen hoeft alles conform de vooraf aangegeven taakstelling c.q. opgave te doen. We kunnen onderling opgaven uitruilen. Met dit gegeven in het achterhoofd is de inbreng van de individuele gemeenten afgezet tegen de verschillende regionale opgaven. De tekorten en eventuele over-aanmeldingen zijn in beeld gebracht en op basis daarvan hebben we in Westerveld voor 2024 de puzzel gelegd en hebben we voor 2025 nog een opgave die we eerst tijdelijk zullen invullen en daarna semi-permanent.

In het kader van de Spreidingswet moeten we in 2024 109 asielzoekers opvangen en dat is voor 2025 verhoogd naar 119. Met de twee huidige opvanglocaties voldoen we met 190 bedden ruimschoots aan de taakstelling. Beide locaties zijn verlengd tot maart 2030.

Gemeentelijke beleidskaders

- maatschappelijke visie: een gezonde, zelfredzame en participerende inwoner.
- re-integratieverordening Participatiewet, Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, en Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen 2023.
- Verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning 2020.
- Verordening individuele inkomensvoorziening 2021.
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021.
- Verificatie en validatiebeleid 2020.
- Verordening antidiscriminatievoorziening.

Doel

6.1 Onder het motto 'iedereen doet mee' werken we aan een inclusieve samenleving. Regie over eigen leven is daarbij het uitgangspunt

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 6.1.6 Taalschool

Omschrijving

In 2025 hebben we samen met vier gemeenten en samenwerkingsverbanden in het onderwijs een taalschool voor kinderen (2 tot 18 jaar) opgericht in Meppel. Wanneer kinderen in Nederland aankomen, is het van belang dat ze zo snel mogelijk onderwijs kunnen volgen. Onderwijs is een recht en kinderen moeten de kans krijgen zich voor te bereiden op de Nederlandse maatschappij.

Actie 6.1.7 Visie maatschappelijk vastgoed

Omschrijving

We ontwikkelen een visie op maatschappelijk vastgoed die aan de raad wordt aangeboden. In de visie wordt een integrale afweging en beleidskeuzes voor de lange termijn gemaakt voor maatschappelijke accommodaties, waardoor een toekomstbestendig voorzieningen- en accommodatieniveau geborgd is. Hierbij zijn vraag en aanbod op elkaar zijn afgestemd. Tevens wordt beoogd inzicht en duidelijkheid te geven over het realiseren, beheren, exploiteren en faciliteren van accommodaties (en daarmee verenigingen-stichtingen) en daaraan gerelateerde gronden in de gemeente.

Het beleid moet het toetsingskader gaan vormen voor alle beleids- en planvorming waarin voorzieningen, accommodaties, gronden op welke wijze dan ook betrokken zijn. Deze visie sluit aan op bestaande visies en beleidsdocumenten.

Ind 6.000 Banen

Omschrijving

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	597,70	608,90	773,30	783,40
Westerveld	620,00	654,20	852,50	888,40

Ind 6.001 Jongeren met een delict voor de rechter

Omschrijving

Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Gebied	2020	2021	2022
Drenthe	1,00%	1,00%	0,88%
Westerveld	1,00%	1,00%	1,00%

Ind 6.002 Kinderen in uitkeringsgezin

Omschrijving

Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Gebied	2020	2021	2022
Drenthe	6,00%	6,00%	5,02%
Westerveld	3,00%	3,00%	3,00%

Ind 6.003 Netto arbeidsparticipatie

Omschrijving

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).

Bron: CBS - Arbeidsdeelname (gemeente)

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	66,40	68,80	70,60	71,10
Westerveld	65,50	66,60	68,80	69,10

Ind 6.004 Werkloze jongeren

Omschrijving

Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Gebied	2020	2021	2022
Drenthe	3,00%	2,00%	1,83%
Westerveld	2,00%	2,00%	1,00%

Ind 6.005 Personen met een bijstandsuitkering

Omschrijving

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Bron: CBS - reïntegratiemonitor

Gebied	2020	2021	2023
Drenthe	397,50	360,40	305,00
Westerveld	269,60	211,60	172,30

Ind 6.006 Lopende re-integratievoorzieningen

Omschrijving

Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Bron: CBS - reïntegratiemonitor

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	244,60	242,30	234,60	284,60
Westerveld	122,50	110,30	95,90	123,30

Ind 6.007 Jongeren met jeugdhulp

Omschrijving

In percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari. Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd. PGB gefinancierde hulp en zorg valt hier dus buiten. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed. Persoonsgebonden budget (PGB) is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf zorg, begeleiding, hulp, hulpmiddelen of voorzieningen in kan kopen. Deze wordt verstrekt via de Sociale verzekeringsbank (SVB) maar is ook afkomstig van de gemeente."

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	13,30%	14,10%	13,60%	13,90%
Westerveld	12,60%	13,50%	12,60%	12,40%

Ind 6.008 Jongeren met jeugdbescherming

Omschrijving

In percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari 2023.

Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	1,20%	1,30%	1,20%	1,10%
Westerveld	1,00%	1,00%	1,00%	0,60%

Ind 6.009 Jongeren met jeugdreclassering

Omschrijving

In percentage van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, per 1 januari 2023. Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Gebied	2020	2021
Drenthe	0,40%	0,40%
Westerveld	0,00%	0,40%

Ind 6.010 Cliënten met een maatwerkarrangement WMO

Omschrijving

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkvoorziening is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Bron: CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	752,00	756,00	666,00	755,11
Westerveld	700,00	680,00	670,00	680,00

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie				
Lasten	3.298	2.622	2.598	2.566
Baten	270	209	186	154
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.028	-2.413	-2.412	-2.412
6.2 Wijkteams				
Lasten	1.800	1.800	1.800	1.800
Totaal 6.2 Wijkteams	-1.800	-1.800	-1.800	-1.800
6.3 Inkomensregelingen				
Lasten	4.941	4.941	4.941	4.941
Baten	3.606	3.606	3.606	3.606
Totaal 6.3 Inkomensregelingen	-1.335	-1.335	-1.335	-1.335
6.4 Begeleide participatie				
Lasten	3.910	3.848	3.749	3.624
Totaal 6.4 Begeleide participatie	-3.910	-3.848	-3.749	-3.624
6.5 Arbeidsparticipatie				
Lasten	974	989	989	989
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie	-974	-989	-989	-989
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Lasten	814	814	814	814
Baten	219	222	222	222
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-595	-592	-592	-592
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)				
Lasten	2.260	2.178	2.178	2.178
Totaal 6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.260	-2.178	-2.178	-2.178
6.71B Begeleiding (WMO)				
Lasten	1.102	1.102	1.102	1.102
Totaal 6.71B Begeleiding (WMO)	-1.102	-1.102	-1.102	-1.102
6.71C Dagbesteding (WMO)				
Lasten	690	690	690	690
Totaal 6.71C Dagbesteding (WMO)	-690	-690	-690	-690
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-				
Lasten	0	0	0	0
Totaal 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding				
Lasten	1.467	1.244	1.241	1.241
Totaal 6.72A Jeugdhulp begeleiding	-1.467	-1.244	-1.241	-1.241
6.72B Jeugdhulp behandeling				
Lasten	217	195	195	195
Totaal 6.72B Jeugdhulp behandeling	-217	-195	-195	-195

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6.72C Jeugdhulp dagbesteding				
Lasten	87	78	78	78
Totaal 6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-87	-78	-78	-78
6.73A Pleegzorg				
Lasten	242	217	217	217
Totaal 6.73A Pleegzorg	-242	-217	-217	-217
6.73B Gezinsgericht				
Lasten	369	332	332	332
Totaal 6.73B Gezinsgericht	-369	-332	-332	-332
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig				
Lasten	3	3	3	3
Totaal 6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-3	-3	-3	-3
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf				
Lasten	742	667	667	667
Totaal 6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-742	-667	-667	-667
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf				
Lasten	513	461	461	461
Totaal 6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-513	-461	-461	-461
6.81A Beschermd wonen (WMO)				
Baten	250	250	250	250
Totaal 6.81A Beschermd wonen (WMO)	250	250	250	250
6.82A Jeugdbescherming				
Lasten	384	384	384	384
Totaal 6.82A Jeugdbescherming	-384	-384	-384	-384
6.82B Jeugdreclassering				
Lasten	53	53	53	53
Totaal 6.82B Jeugdreclassering	-53	-53	-53	-53
Totaal programma	-19.520	-18.329	-18.227	-18.102

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-18.293.000	-17.879.000	-17.775.000	-17.775.000
Gemeenschappelijke regeling (Veilig Thuis Drenthe en Publiek Vervoer)	Kadernota	-50.000	-49.000	-49.000	-49.000
Personele dekking Sociaal Domein	Kadernota	80.000	80.000	80.000	80.000
Zwemlessen statushouders	Kadernota	-21.000	-21.000	-21.000	-21.000
WSW September circulaire 2023	Kadernota	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Aframen onterechte kosten	Kadernota	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
Jeugdhulp kinderen AZC	Meicirculaire	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Participatiewet	Meicirculaire	-248.000	-221.000	-223.000	-98.000
Compensatie Voogdij en 18+	Meicirculaire	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Aanpak armoede en schulden	Meicirculaire	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Jeugd (besparingsverlies en werkdrukverlaging)	Meicirculaire	-580.000	-30.000	-30.000	-30.000
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage WMO	Plan B		200.000	200.000	200.000
Indexatie subsidies	Meerjarenraming	-274.000	-274.000	-274.000	-274.000
Subtotaal mutaties		-1.227.000	-450.000	-452.000	-327.000
Saldo in deze begroting		-19.520.000	-18.329.000	-18.227.000	-18.102.000

Verbonden partijen

Samen met GGD Drenthe worden activiteiten ontplooid om de gezondheid van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen. Reestmond (sociale werkvoorziening) verzorgt de werkvoorziening: het plaatsen van mensen uit de deelnemende gemeenten die zijn aangewezen op aangepast werk. Reestmond bevordert het vinden van passende arbeid zo dicht mogelijk bij de arbeidsmarkt. Publiekvervoer Groningen Drenthe verzorgt het vervoer van WMO-cliënten en het vervoer van leerlingen naar en van school. Dit in samenwerking met de andere (openbare) vervoerssystemen in de provincie Groningen en Drenthe. De bijdragen van de gemeente zijn als volgt:

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6860103 Algemene voorzieningen Jeugd				
U_43300 Gemeenschappelijke regelingen	-43	-44	-44	-44
Totaal 6860103 Algemene voorzieningen Jeugd	-43	-44	-44	-44
6860104 Algemene voorzieningen WMO				
U_43300 Gemeenschappelijke regelingen	-15	-15	-15	-15
Totaal 6860104 Algemene voorzieningen WMO	-15	-15	-15	-15
6860401 Sociale werkvoorziening				
U_43300 Gemeenschappelijke regelingen	-2.818	-2.756	-2.657	-2.532
Totaal 6860401 Sociale werkvoorziening	-2.818	-2.756	-2.657	-2.532
6860601 Maatwerkvoorzieningen natura materieel				
U_34142 Publiek vervoer	-21	-21	-21	-21
Totaal 6860601 Maatwerkvoorzieningen natura materieel	-21	-21	-21	-21
Totaal	-2.896	-2.836	-2.737	-2.612

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Omschrijving programma

De kosten voor het gezondheidsbeleid en de bijdrage aan de GGD worden verantwoord in programma 7. Ook de opbrengsten en kosten van de gemeentelijke taken op het gebied van riolering en afval behoren tot dit programma. Milieubeheer is ook onderdeel van dit programma waar alle kosten in het kader van milieu en duurzaamheid, milieuhandhaving en ongediertebestrijding, evenals projecten voor duurzame energie onder vallen. De kosten voor begraafplaatsen, zoals kosten voor lijkschouw en de opbrengsten van grafrechten, worden ook hier verantwoord.

Ontwikkelingen en context

We staan voor een vitale, toekomstbestendige leefomgeving waarbij milieuwaarden een belangrijk aspect zijn. Ook de opgaven op het gebied van duurzaamheid zijn onverminderd groot, over de volle breedte van het onderwerp. Hoewel duurzaamheid zijn plek heeft in Programma 7, is het thema ook verweven in de andere thema's. In 2024 is Diftar ingevoerd hiermee streven we door afvalstromen nog beter te scheiden naar hergebruik en minder restafval. In 2025 evalueren we het proces en tonen de scheidingsresultaten.

In 2025 gaan we verder met het toekomstbestendiger maken van de landbouw. We zijn in gesprek met de sector en proberen met de ontwikkelingen balans te vinden tussen natuur, recreatie, volksgezondheid, milieu en economie. Wij zijn in gesprek met agrariërs die willen stoppen of transformeren. Daarbij wordt ook gekeken naar de maatschappelijke impact die dit heeft. Het vinden van een balans tussen de verschillende belangen in dit programma heeft een grote mentale impact op ondernemers in de landbouwsector en inwoners van onze gemeente. Hier is aandacht voor.

In 2025 wordt het geactualiseerde duurzaamheidsbeleid gepresenteerd, met daarbij het meerjarig uitvoeringsprogramma. Daarna wordt ook de voedselbossenstrategie en de lokale adaptiestrategie (LAS) met de daarbij horende lokale uitvoeringsagenda (LUA) opgeleverd. Hierin beschrijven we hoe we klimaatadaptief denken willen inbedden in onze samenleving.

Gemeentelijke beleidskaders

- Duurzaamheidsnota Westerveld (Samenwerken aan Duurzaamheid).
- Beleid grootschalige opwek van zonne-energie op land en/of water 2024-2025.
- Regionale adaptatie strategie en regionale uitvoeringsagenda.
- Gemeentelijk riolering plan.
- Beleidsnotitie duurzaamheid.
- Verordening afvalstoffen.
- Transitievisie warmte.

Doel

7.1 Duurzame landbouw

We gaan de landbouw duurzamer en toekomstbestendiger maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 7.1.5 Beleidskader voedselbossen

Omschrijving

We stellen beleidskaders rondom de vraagstukken klimaatadaptie voedsellandschappen, agroforestry en bossenstrategie (voedselbossen) op.

Doel

7.2 Bevorderen volksgezondheid

We willen de volksgezondheid bevorderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 7.2.3 Aansluiten landelijke aanpak mentale gezondheid

Omschrijving

We sluiten ons aan bij de landelijke aanpak 'mentale gezondheid: van ons allemaal', met specifieke aandacht voor de zorgen rondom het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de aanwezigheid van de wolf.

Doel

7.3 Goed woon- en leefklimaat

We streven naar een goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat met oog voor klimaat, milieu, duurzaamheid en biodiversiteit.

Ind. 7.001 Hernieuwbare electriciteit

Omschrijving

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit.

Bron: Berekening

Gebied	2020	2021	2022
Drenthe	32,40%	44,80%	73,10%
Westerveld	19,10%	22,30%	27,30%

Ind 7.002 Omvang huishoudelijk restafval

Omschrijving

Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Bron: CBS - Huishoudelijk afval

Gebied	2020	2021	2022
Drenthe	153,00	148,00	129,13
Westerveld	121,00	127,00	114,70

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
7.1 Volksgezondheid				
Lasten	886	884	884	884
Totaal 7.1 Volksgezondheid	-886	-884	-884	-884
7.2 Riolering				
Lasten	2.414	2.502	2.546	2.546
Baten	2.152	2.252	2.252	2.252
Totaal 7.2 Riolering	-262	-251	-294	-294
7.3 Afval				
Lasten	2.350	2.679	2.679	2.679
Baten	2.750	2.800	2.850	2.850
Totaal 7.3 Afval	400	121	171	171
7.4 Milieubeheer				
Lasten	204	184	184	184
Totaal 7.4 Milieubeheer	-204	-184	-184	-184
7.5 Begraafplaatsen en crematoria				
Lasten	475	475	475	475
Baten	375	375	375	375
Totaal 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-99	-100	-100	-100
Totaal programma 7	-1.051	-1.298	-1.291	-1.291

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-940.000	-959.000	-1.032.000	-1.032.000
Gemeenschappelijke regeling (GGD Drenthe)	Kadernota	-31.000	2.000	32.000	32.000
Beëindigingsregeling veehouders	Meicirculaire	-20.000			
Indexatie leges	Meerjarenraming	10.000	10.000	10.000	10.000
Effect kostendekkendheid afval	Meerjarenraming	-43.000	-323.000	-273.000	-273.000
Indexatie budgetten	Meerjarenraming	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000
Subtotaal mutaties		-111.000	-338.000	-258.000	-258.000
Saldo in deze begroting		-1.051.000	-1.298.000	-1.291.000	-1.291.000

Betrokkenheid Verbonden partijen

Door deelname met aandelen in het Regionaal Orgaan Verwijdering Afvalstoffen (ROVA) kan de gemeente gebruik maken van de aangeboden diensten.

Samen met GGD Drenthe worden activiteiten ontplooid om de gezondheid van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, te beschermen en te bevorderen. De bijdragen van de gemeente zijn als volgt:

Bedragen x €1.000

Kosten Verbonden partijen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6870101 Jeugdgezondheidszorg	-581	-573	-573	-573
6870102 Algemene gezondheidszorg	-189	-195	-195	-195
Totaal	-770	-768	-768	-768

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Omschrijving programma

Programma 8 bevat kosten die op grond van de Omgevingswet worden gemaakt, bijvoorbeeld kosten gerelateerd aan het opstellen van omgevingsplannen. Daarnaast vallen de kosten en opbrengsten van het grondbedrijf die in de gemeentelijke exploitatie tot uitdrukking komen hier ook onder evenals kosten voor het opstellen van (nieuw) woonbeleid. Opbrengsten van bouwleges en kosten die betrekking hebben op woningbouw en woningverbetering, bouwtoezicht en de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) worden hier ook verantwoord.

Ontwikkelingen en context

Westerveld is een prachtige gemeente om in te wonen. Het is onze ambitie om de planvorming voor 1.000 nieuwe woningen voor 2030 te realiseren. Voor de korte termijn liggen we op koers, voor de lange termijn zijn extra gronden nodig. Om hier uitvoering aan te geven heeft de raad kredieten beschikbaar gesteld voor planvorming en aankoop van gronden. Via het woningbouwprogramma concretiseren we ontwikkelingen als Valderse, Storkschoon, Meerkamp en Hesselte. Deze programmatische aanpak willen we in 2025 continueren. Voor een verdere blik op de toekomst stellen we een woonvisie en marktonderzoek op en presenteren dit aan de raad.

Gemeentelijke beleidskaders

- Woonvisie 2019 -2025.
- Addendum op de Woonvisie 2022.
- Woningbouwprogrammering 2023 – 2026.
- Omgevingsvisie 2022.
- Nota grondbeleid.

Doel

8.1 Realiseren 1.000 woningen voor 2030

Het is onze ambitie om 1.000 nieuwe woningen voor 2030 te realiseren. We willen dat de planvorming hiervoor deze collegeperiode klaar is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actie 8.1.6 Planvorming bouw 1.000 woningen

Omschrijving

Het afronden van (lopende) omgevingsplanprocedures, het faciliteren en opstarten van nieuwe (gemeentelijke en particuliere) woningbouwprojecten en het actief verwerven van gronden ten behoeve van grotere woningbouwlocaties zorgen ervoor dat de planvorming voor 1.000 nieuwe woningen aan het einde van de collegeperiode gereed is.

Actie 8.1.7 Locaties Storkschoon en Valderse III

Omschrijving

We zijn gestart met de realisatie van locatie Storkschoon en Valderse III in Dwingeloo (circa 115 woningen).

Actie 8.1.8 Woonvisie en woningmarktonderzoek

Omschrijving

In 2025 doen we een woningmarktonderzoek en vernieuwen we de woonvisie. Deze bieden we ter informatie aan de raad aan

Ind 8.001 Demografische druk

Omschrijving

Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek

Gebied	2021	2022	2023	2024
Drenthe	80,90%	81,20%	81,40%	81,90%
Westerveld	89,40%	90,80%	92,00%	92,40%

Ind 8.002 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Omschrijving

Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.

Bron: COELO - Atlas lokale lasten

Gebied	2021	2022	2023	2024
Drenthe	721,00	810,00	831,00	864,21
Westerveld	677,00	778,00	867,00	848,79

Ind 8.003 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving

Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.

Bron: COELO - Atlas lokale lasten

Gebied	2021	2022	2023	2024
Drenthe	771,00	860,00	883,00	916,27
Westerveld	752,00	858,00	973,00	942,73

Ind 8.004 Gemiddelde WOZ waarde (€ 1.000)

Omschrijving

De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt.

Bron: CBS - Waarde onroerende zaken

Gebied	2021	2022	2023	2024
Drenthe	230,00	255,00	295,00	307,00
Westerveld	303,00	327,00	374,00	390,00

Ind 8.005 Nieuw gebouwde woningen

Omschrijving

Bron: Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research

Gebied	2020	2021	2022	2023
Drenthe	6,50	7,80	6,40	5,80
Westerveld	0,00	3,00	20,70	4,60

Programma 8 VHROSV

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
8.1 Ruimte en leefomgeving				
Lasten	846	619	619	619
Baten	21	21	21	21
Totaal 8.1 Ruimte en leefomgeving	-825	-598	-598	-598
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)				
Lasten	940	69	0	0
Baten	940	69	0	0
Totaal 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen				
Lasten	2.329	2.327	2.343	2.343
Baten	530	605	655	705
Totaal 8.3 Wonen en bouwen	-1.799	-1.722	-1.688	-1.638
Totaal programma 8	-2.624	-2.320	-2.286	-2.236

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-2.329.000	-2.420.000	-2.436.000	-2.436.000
Gemeenschappelijke regeling (RUD)	Kadernota	-172.000	-154.000	-154.000	-154.000
Uitgaven omgevingswet	Meicirculaire	-227.000			
Opbrengst omgevingsvergunningen	Meerjarenraming	15.000	165.000	215.000	265.000
Verdeling stelpost indexatie	Meerjarenraming	88.000	88.000	88.000	88.000
Subtotaal mutaties		-295.000	100.000	150.000	200.000
Saldo in deze begroting		-2.624.000	-2.320.000	-2.286.000	-2.236.000

Verbonden partijen

De RUD Drenthe draagt zorg voor de uitvoering van alle milieuvergunningen en -meldingen, het milieutoezicht en de handhaving van alle milieuaspecten en advisering op het gebied van milieu. De te betalen bijdrage is als volgt:

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
RUD Drenthe	-1.310	-1.310	-1.310	-1.310
Totaal programma	-1.310	-1.310	-1.310	-1.310

Overige programma onderdelen

De presentatie in dit onderdeel sluit aan bij de regelgeving van het BBV.

Overhead

Omschrijving programma

In het programma 'Overhead' worden alle kosten met betrekking tot ondersteuning van de ambtelijke organisatie verantwoord. Dit betreffen salariskosten, kosten voor inhuur van personeel, en huisvestingskosten. Daarnaast worden ook de kosten voor informatievoorziening en faciliteiten verantwoord in dit programma. Bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling Shared Service Centrum ONS zijn ook onderdeel van 'overhead'.

Ontwikkelingen en context

De laatste jaren is de overhead verder toegenomen als gevolg van inflatie en nieuwe cao-afspraken. Daarnaast wordt automatisering en de beveiliging van onze gegevens een steeds belangrijker en stijgen de kosten navenant. De ontwikkelingen op deze gebieden gaan snel en zijn voor een individuele gemeente lastig bij te houden. Het is daarom noodzakelijk om samen te werken. Westerveld is hiervoor aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling Shared Service Centrum ONS. Samen met de ander partners wordt actief gekeken waar we samen kunnen werken op onder andere het gebied van automatisering, beveiliging, HR en inkoop.

Voor meer informatie over personele ontwikkelingen en digitalisering verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Gemeentelijke beleidskaders

Op dit onderdeel zijn alleen de wettelijk voorgeschreven richtlijnen van toepassing zoals het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de notitie overhead van de commissie BBV.

Doel

O.1 Toekomstbestendige informatievoorziening

Wij streven naar een optimale dienstverlening, met transparantie in beleid, efficiëntie, hulpvaardigheid.

Ind 0.001 Formatie (fte per 1.000 inwoners)

Bron: Eigen gegevens

Onderdeel	2021	2022	2023	2024	2025
Formatie	8,62	8,40	8,72	20,66	10,94

Ind 0.002 Bezetting (fte per 1.000 inwoners)

Bron: Eigen gegevens

Onderdeel	2021	2022	2023	2024	2025
Bezetting	8,48	8,12	8,72	11,47	10,79

Ind 0.003 Apparaatskosten (per inwoner)

Bron: Eigen begroting

Gebied	2021	2022	2023	2024	2025
Westerveld	769,90	793,60	819,82	640,45	682,70

Ind 0.004 Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom + kosten totale inhuur)

Bron: Eigen begroting

Gebied	2021	2022	2023	2024	2025
Westerveld	19,44	19,60	4,42	3,06	3,67

Ind 0.005 Overhead (als % van de totale lasten)

Bron: Eigen begroting

Gebied	2021	2022	2023	2024	2025
Westerveld	15,00	15,51	20,60	19,90	20,47

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
0.4 Overhead				
Lasten	13.768	13.640	13.656	13.656
Baten	71	71	71	71
Totaal 0.4 Overhead	-13.697	-13.569	-13.585	-13.585
Totaal Overhead	-13.697	-13.569	-13.585	-13.585

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving (x € 1.000)	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		-12.767.000	-12.497.000	-12.510.000	-12.510.000
Gemeenschappelijke regeling (SCC/ONS)	Kadernota	-335.000	-335.000	-335.000	-335.000
Personeel Sociaal Domein	Kadernota	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
Applicaties en verzekeringen	Kadernota	125.000	125.000	125.000	125.000
Westervelder Courant	Kadernota	-7.000	-9.000	-12.000	-12.000
Stelpost CAO verhogingen	Meicirculaire	-420.000	-560.000	-560.000	-560.000
Verdeling stelpost indexatie	Meerjarenraming	-213.000	-213.000	-213.000	-213.000
Subtotaal mutaties		-930.000	-1.072.000	-1.075.000	-1.075.000
Saldo in deze begroting		-13.697.000	-13.569.000	-13.585.000	-13.585.000

Kosten van overhead als percentage

De kosten voor overhead bestaan uit huisvestingskosten, personeelskosten, kosten voor informatievoorziening en faciliteiten. Deze kosten zijn verantwoord in taakveld 0.4.

Kostensoort	Begroting 2024	Begroting 2025
Huisvestingskosten	557.900	582.482
Personeel	9.009.200	9.531.887
Informatievoorziening	2.836.700	3.201.996
Faciliteiten	393.200	380.800
Totaal lasten overhead	12.811.000	13.697.165
Percentage overhead	19,9%	20,47%

De hier gepresenteerde bedragen zijn exclusief bestuur en griffie. Ze sluiten aan op het taakveld 0.4: Overhead.

De personeelskosten worden vooraf op basis van verzamelde uren en verwachte inzet toegerekend aan de programma's. Dat geldt niet voor het budget voor vervanging tijdens ziekte en voor de inhuur van personeel. Die lasten worden verdeeld over de programma's op basis van de realisatie.

Betrokkenheid Verbonden partijen

ONS is de partner (in de vorm van een Gemeenschappelijke Bedrijfsvoering) die het technisch beheer ICT, inkoop en de personeels- en salarisadministratie verzorgt. De daarvoor in rekening gebrachte kosten zijn als volgt:

Bedragen x €1.000

Kosten Verbonden partijen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6800413 Dienstverlening SCCONS	-2.255	-2.255	-2.255	-2.255
Totaal	-2.255	-2.255	-2.255	-2.255

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving programma

De algemene dekkingsmiddelen worden gevormd uit een aantal structurele niet aan taakvelden gekoppelde inkomsten. Deze dekkingsmiddelen krijgen we van het Rijk (algemene uitkering), van inwoners (heffingen) dan wel uit beleggingen. De inkomsten zijn onder te verdelen in treasury, belastingen, algemene uitkering, overige uitkeringen gemeentefonds en overige baten en lasten. De mutaties reserves en voorzieningen vallen ook onder dit programma.

Ontwikkelingen en context

De begroting 2025 is gebaseerd op de meicirculaire 2024. Zoals bekend hebben gemeenten nog steeds te maken met het ravijnjaar 2026 waarbij er sprake is van een terugval in de algemene uitkering van landelijk drie miljard euro. Dit heeft ook gevolgen voor de meerjarenbegroting van de gemeente Westerveld. Hierdoor zijn we genoodzaakt om in deze begroting een aantal bezuinigingen op te nemen die in de Kadernota 2025 zijn aangekondigd in het scenario 'plan B'. Eén van deze maatregelen is een verhoging van de onroerende zaak belasting (ozb).

Gemeentelijke beleidskaders

- Treasury beleid.
- Financiële verordening.
- Nota reserves en voorzieningen.

Doel

A.1 Kostendekkend maken afvalstoffenheffing

We streven naar een tariefstelling die voor 100% kostendekkend is. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing brengen dan evenveel op als de afvalinzameling voor de gemeente kost.

Algemene dekkingsmiddelen

Wat gaat het opbrengen?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
0.5 Treasury				
Lasten	86	81	97	106
Baten	984	984	984	984
Totaal 0.5 Treasury	899	904	888	879
0.61 OZB woningen				
Lasten	194	194	194	194
Baten	3.539	3.539	3.539	3.539
Totaal 0.61 OZB woningen	3.345	3.345	3.345	3.345
0.62 OZB niet-woningen				
Lasten	5	5	5	5
Baten	1.304	1.304	1.304	1.304
Totaal 0.62 OZB niet-woningen	1.299	1.299	1.299	1.299
0.64 Belastingen overig				
Lasten	129	129	129	129
Baten	31	31	31	31
Totaal 0.64 Belastingen overig	-98	-98	-98	-98
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds				
Baten	46.063	42.615	42.825	42.961
Totaal 0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	46.063	42.615	42.825	42.961
0.8 Overige baten en lasten				
Lasten	-129	-30	189	351
Totaal 0.8 Overige baten en lasten	129	30	-189	-351
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	51.636	48.094	48.070	48.034

Financiële mutaties in dit programma

Het vastgestelde budget van jaarschijf 2025 in de Begroting 2024 vormt het vertrekpunt voor dit programma: de zogenaamde primitieve begroting. Alle mutaties die op hoofdlijnen zijn toegelicht in het financiële perspectief worden hieronder getoond en sluiten zo aan op het totaal begrote saldo voor dit programma. Hieronder worden de bedragen afgerond op duizendtallen weergegeven:

Omschrijving	Besloten	2025	2026	2027	2028
Gerapporteerd saldo Primitieve Begroting 2025		48.806.000	45.432.000	44.916.000	44.916.000
Rente (langlopende lening en renteopbrengst R/C)	Kadernota	91.000	82.000	73.000	64.000
Aframen stelpost gemeentefonds	Kadernota	-203.000	-522.000	-398.000	-298.000
Algemene uitkering (bijstelling n.a.v. septembercirculaire 2023)	Kadernota	379.000	362.000	1.006.000	766.000
Nieuw beleid	Kadernota	-250.000	-500.000	-750.000	-1.000.000
Algemene uitkering (n.a.v. meicirculaire 2023)	Meicirculaire	1.161.000	337.000	339.000	214.000
Behoedzaamheid	Meicirculaire		-500.000	-500.000	-500.000
Indexatie budgetten	Meicirculaire	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
Accres en overige ontwikkelingen	Meicirculaire	700.000	1.600.000	1.550.000	1.950.000
Schrappen opschalingskorting	Meicirculaire		700.000	700.000	700.000
Aframen nieuw beleid	Plan B	250.000	250.000	250.000	250.000
OZB verhoging (incl. indexatie)	Plan B	391.000	391.000	391.000	391.000
Kapitaallasten	Plan B	135.000	286.000	317.000	405.000
Indexering subsidies	Meerjarenraming	175.000	175.000	175.000	175.000
Verdeling indexatie budgetten	Meerjarenraming	500.000	500.000	500.000	500.000
Subtotaal mutaties		2.830.000	2.662.000	3.153.000	3.117.000
Saldo in deze begroting		51.636.000	48.094.000	48.070.000	48.034.000

Overzicht van de baten algemene dekkingsmiddelen.

Bedragen x €1.000

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
0.5 Treasury				
6800501 Resultaat financieringsmiddelen	107	107	107	107
6800502 Beleggingen	91	91	91	91
6800503 Beleggingen nutsbedrijven	786	786	786	786
Totaal 0.5 Treasury	984	984	984	984
0.61 OZB woningen				
6800612 Onroerend zaakbelasting eigenaren Woningen	3.539	3.539	3.539	3.539
Totaal 0.61 OZB woningen	3.539	3.539	3.539	3.539
0.62 OZB niet-woningen				
6800622 Onroerend zaakbelasting gebruikers nietwoningen	435	435	435	435
6800623 Onroerend zaakbelasting eigenaren nietwoningen	869	869	869	869
Totaal 0.62 OZB niet-woningen	1.304	1.304	1.304	1.304
0.64 Belastingen overig				
6800641 Inningskosten belastingen	29	29	29	29
6800642 Kwijtschelding belastingen	2	2	2	2
Totaal 0.64 Belastingen overig	31	31	31	31
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds				
6800701 Algemene uitkering	43.054	39.748	40.087	40.347
6800702 Integratie Uitkering Sociaal Domein	3.009	2.867	2.739	2.614
Totaal 0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	46.063	42.615	42.825	42.961
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	51.921	48.473	48.684	48.819

Deze inkomsten zijn gepresenteerd onder programma 3: Economie.

Bedragen x €1.000

Baten Forensen- en toeristenbelasting		Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6830404 Forensenbelasting					
I_22230	Forensenbelasting	889	889	889	889
Totaal 6830404 Forensenbelasting		889	889	889	889
6830405 Toeristenbelasting					
I_22100	Belastingopbrengsten	1.307	1.307	1.307	1.307
Totaal 6830405 Toeristenbelasting		1.307	1.307	1.307	1.307
Totaal baten forensen- en toeristenbelasting		2.195	2.195	2.195	2.195

Paragrafen

Paragraaf A Lokale heffingen

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen beschrijft de geraamde inkomsten en het beleid. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid. Hierbij komen de volgende belastingen, heffingen en leges aan bod:

- Onroerende zaakbelastingen
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Leges
- Lijkbezorgingsrechten

Geraamde inkomsten

In deze tabel wordt uitgegaan van de inkomsten uit de lokale heffingen, waarbij de kosten die de gemeente hiervoor moet maken niet zijn meegenomen.

Belasting en heffingen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil
<u>Belastingen</u>				
OZB gebruikers niet-woningen	400	400	435	35
OZB eigenaren niet-woningen	798	799	869	70
OZB eigenaren woningen	3.365	3.253	3.539	286
Toeristenbelasting	1.474	1.207	1.307	100
Forensenbelasting	980	989	889	-100
<u>Heffingen</u>				
Rioolheffing	2.197	2.148	2.148	0
Afvalstoffenheffing	2.362	2.426	2.110	-316
<u>Leges</u>				
Leges burgerzaken	225	292	301	9

Leges markten	12	14	14	0
Leges lijkbezorgingsrechten	354	365	375	10
Leges bestemmingsplannen	24	21	21	0
Leges vergunningen	599	515	530	15
Totaal	12.790	12.429	12.538	109

De opbrengsten van de belastingen en leges stijgen met de inflatiecorrectie van 3%, hetgeen ook in de tarieven zal worden verdisconteerd.

Naast de gehanteerde 3% inflatiecorrectie, zal er voor de OZB in 2025 een extra verhoging van € 250.000 worden toegepast, zoals in de Kadernota staat verwoord. Verder nemen de inkomsten aangaande de toeristenbelasting extra toe door het vervallen van vrijstellingen. Deze geraamde meeropbrengst wordt ingezet door de tarieven voor de forensenbelasting te verlagen. De inflatiecorrectie is niet doorgevoerd op de opbrengsten toeristenbelasting en forensenbelasting, omdat hiervoor bij de Kadernota 2025 al voorstellen zijn gedaan.

Belastingen

De gemeente Westerveld kent een drietal belastingen:

- Onroerende zaakbelastingen
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting

Kenmerkend aan belastingen is dat er geen direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden: de burger draagt bij aan de algemene kas van de gemeente, waaruit een deel van de uitgaven betaald worden.

Onroerende zaakbelastingen

Beleid

Het percentage voor de OZB-tarieven wordt berekend door de gewenste OZB-opbrengst te delen door de nieuwe modelwaarden. De gemeenteraad is vrij in het bepalen van de hoogte van de tarieven. Voor het bepalen van het tarief zijn de inkomsten uit de OZB en de (verwachte) WOZ-waarden van de onroerende zaken binnen de gemeente van belang.

Bij de tariefberekening wordt de OZB-opbrengst met € 250.000 verhoogd. Verder wordt ook de inflatiecorrectie van 3% toegepast. Dit resulteert in een totale meeropbrengst van € 391.000.

Tarieven

In onderstaande tabel staat een overzicht van de OZB-tarieven voor drie jaren. De hoogte van de OZB op de aanslag wordt bepaald door het percentage te vermenigvuldigen met de WOZ-waarde die voor een onroerende zaak is vastgesteld.

Tarieven Onroerende Zaakbelasting	Tarief 2023	Tarief 2024	Tarief 2025
OZB eigenaar woningen, in percentage van de WOZ-waarde	0,1010%	0,0945%	0,0958%
OZB eigenaar niet-woningen, in percentage van de WOZ-waarde	0,1945%	0,1947%	0,2038%
OZB gebruiker niet-woningen, in percentage van de WOZ-waarde	0,1287%	0,1293%	0,1331%

Toeristenbelasting

Beleid

In de Kadernota 2025 is uitgesproken om de komende jaren te streven naar een stelsel tussen de toeristenbelasting en de forensenbelasting, waarbij de lastendruk vanuit de forensenbelasting wordt verlaagd. Als voorwaarde is gesteld dat dit niet ten laste moet gaan van het saldo voor de opbrengst toeristenbelasting en forensenbelasting in de begroting.

Voor 2025 zullen de geraamde opbrengsten voor de toeristenbelasting daarom worden verhoogd met € 100.000. Deze geraamde opbrengst willen wij genereren door het laten vervallen van de vrijstelling voor vreemdelingen die onder de verantwoordelijkheid van het COA vallen en het laten vervallen van de vrijstelling van kinderen onder de 13 jaar.

Tegelijk zal ook worden voorgesteld om het hoge tarief (voor o.a. hotels) met € 0,10 te laten stijgen naar € 2,00 per persoon per overnachting en het lage tarief (voor o.a. campings en groepsaccommodaties) te laten verlagen met € 0,35, naar € 1,00 per persoon, per overnachting.

Kostendekkendheid

Van kostendekkendheid is geen sprake. De opbrengst toeristenbelasting betreft een algemeen dekkingsmiddel. De gemeenteraad is vrij in het bepalen van de hoogte van de tarieven. De inkomsten uit de toeristenbelasting zijn voor 2025 geraamd op € 1.307.000.

Tarieven

Tarieven toeristenbelasting	Tarief 2023	Tarief 2024	Tarief 2025
Toeristenbelasting (hoog) per nacht tarief in €	1,80	1,90	2,00
Toeristenbelasting (laag) per nacht tarief in €	1,30	1,35	1,00

Forensenbelasting

Beleid

In de kadernota is uitgesproken om de komende jaren te streven naar een stelsel tussen de toeristenbelasting en de forensenbelasting, waarbij de lastendruk vanuit de forensenbelasting wordt verlaagd. Als voorwaarde is gesteld dat dit niet ten laste moet gaan van het saldo voor de opbrengst toeristenbelasting en forensenbelasting in de begroting.

Voor 2025 zullen de geraamde opbrengsten voor de forensenbelasting met € 100.000 worden verlaagd.

Voor de forensenbelasting wordt een heffingsgrondslag gehanteerd naar brandverzekerde waarde, of als die niet bekend is, naar de geschatte herbouwwaarde van het object. Deze heffingsgrondslag staat behoudens wijzigingen aan het opstal vast tot en met 31 december 2026. Wel verandert vanaf 2025 het aantal categorieën brandverzekerde waarde. Deze veranderen van 5 naar 3.

Kostendekkendheid

Van kostendekkendheid is geen sprake. De opbrengst forensenbelasting betreft een algemeen dekkingsmiddel. De gemeenteraad is vrij in het bepalen van de hoogte van de tarieven. De inkomsten uit de forensenbelasting zijn voor 2025 geraamd op € 889.000.

Tarieven

Voor 2025 worden de onderstaande tarieven voorgesteld.

Tarieven forensenbelasting	Tarief 2023	Tarief 2024	Tarief 2025
Forensenbelasting op basis van brandverzekerde waarde, tarief in Euro.			
< 25.000	249,00	256,00	250,00
25.000 - 50.000	420,00	433,00	250,00
50.000 - 100.000	752,00	776,00	750,00
100.000 - 200.000	1.047,00	1.080,00	1.000,00
> 200.000	1.257,00	1.297,00	1.000,00

Bestemmingsbelasting

De gemeente Westerveld kent een tweetal bestemmingsbelastingen:

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht

Kenmerkend aan de bestemmingsbelastingen is dat de opbrengst ervan niet vrij te besteden is, maar dat het ook niet zo is, dat er een volledig aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat (zoals bij retributie).

Rioolheffing- en waterzorgheffing

De gemeente draagt zorg voor de afvoer van afvalwater, de afvoer en opslag van hemelwater (regen, sneeuw, hagel) en voor een goed grondwaterpeil. De begrote lasten hiervan worden volledig doorbelast door middel van de riool- en waterzorgheffing. De eigenaar van een perceel is de belastingplichtige betaler. Er wordt een vast bedrag geheven van € 75 per jaar vermeerderd met een percentage van de WOZ-waarde.

Beleid

Wettelijk is bepaald dat rioolheffing niet meer dan kostendekkend mag zijn. De gemeente Westerveld bepaalt haar tarief voor de rioolheffing op basis van de kostendekkendheid. De kosten van het gemeentelijk waterbeheer voor de jaren 2023-2028 zijn vastgelegd in het Watertakenplan 2023-2028.

Kostendekkendheid

Rioolheffing	Letter	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil
Kosten taakveld incl. rente	x	2.172.041	2.345.805	173.764
Aanwending voorziening vervangingsinvestering	y	-431.910	-475.755	-43.845
Netto kosten taakvelden	x-y	1.740.131	1.870.050	129.919
Overhead		227.100	227.100	0
BTW		229.386	265.141	35.755
Totale kosten	a	2.196.617	2.362.291	35.755
Opbrengst heffingen	b	2.148.310	2.148.310	0
Dekkingspercentage voor onttrekking aan de voorzieningen	b/a	97,8%	91,1%	-6,7%
Bijdrage in de exploitatie uit de exploitatievoorziening riolering	c	48.307	213.981	165.674
Dekkingspercentage	(b+c)/a	100,0%	100,0%	0,0%

Tarieven

Bij de raming voor het tarief is uitgegaan van een gemiddelde stijging van de WOZ-waarden ten opzichte van het huidige jaar.

Berekening tarieven riolheffing 2025	Grondslag	Tarief	Bedrag
Vast bedrag per object	10.650	150,00	1.597.500
Percentage van de WOZ-waarde	4.127.697.000	0,0133%	550.500
Totale opbrengst riolheffing			2.148.000

Hieronder worden de tarieven riolheffing voor drie jaren vergeleken.

Tarieven riolheffing	Tarief 2023	Tarief 2024	Tarief 2025
Eigenaarstarief in €	150,00	150,00	150,00
Percentage van de WOZ-waarde	0,0176%	0,0156%	0,0133%

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven bij alle huishoudens. De gemeente heeft de plicht de huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Daarom is ieder huishouden verplicht bij te dragen in de kosten van de afvalinzameling. Het maakt daarbij niet uit of mensen wel of geen afval aanbieden.

Beleid

Wettelijk is bepaald dat afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend mag zijn. De gemeente Westerveld bepaalt haar tarieven voor deze heffingen op basis van de kostendekkendheid.

Kostendekkendheid

Afvalstoffenheffing	Letter	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil
Kosten taakveld incl. rente		2.534.538	2.216.000	-318.538
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen		-687.000	-642.000	45.000
Netto kosten taakvelden		1.847.538	1.574.000	-273.538
Kwijtschelding		43.700	53.000	9.300
Overhead		123.960	124.000	40
BTW		411.085	372.000	-39.085
Totale kosten	a	2.426.283	2.123.000	-303.283
Opbrengst heffingen	b	2.426.283	2.110.000	-316.283
Dekkingspercentage voor onttrekking aan de voorzieningen	b/a	100,0%	99,4%	-0,6%
Bijdrage in de exploitatie uit bestemmingsreserve	c	0	13.000	-13.000
Dekkingspercentage	(b+c)/a	100,0%	100,0%	0,0%

Tarieven

In 2024 is de gemeente Westerveld overgegaan op Diftar, een gedifferentieerde tariefstelling voor het aanbieden van restafval. Er is sprake van een vast tarief per 1 persoonshuishouden, een vast tarief per meerpersoonshuishouden en een vast tarief voor een recreatiewoning die niet permanent mag worden bewoond. Daarnaast is er ook het variabele tarief. Deze is gebaseerd op het daadwerkelijke aantal aanbiedingen in de minicontainer of de verzamelcontainer.

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de afvalstoffenheffing voor twee jaren.

Tarieven afvalstoffen	Tarief 2024	Tarief 2025
<u>Afvalstoffenheffing in €</u>		
Vast tarief voor eenpersoonshuishouden	180,00	190,00
Vast tarief voor meerpersoonshuishouden	246,00	190,00
Vast tarief voor recreatiewoning niet permanent bewoond	200,00	190,00
Extra containergebruik (grijs)	N.V.T.	N.V.T.
Extra containergebruik (groen)	N.V.T.	N.V.T.
Extra containergebruik (groen) vanaf extra 2de container	25,00	25,00
Extra containergebruik (oranje)	N.V.T.	N.V.T.
Extra containergebruik (oranje) vanaf extra 2de container	25,00	25,00
Variabel tarief restafval minicontainer (240 liter)	10,60	10,60
Variabel tarief minicontainer 40 liter of onder-/bovengrondse verzamelcontainer	1,80	1,80

Retributies

De gemeente Westerveld kent twee soorten retributies:

- Leges
- Lijkbezorgingsrechten

Kenmerkend aan retributies is dat er een direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden, retributies zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor verleende diensten of het gebruik van voorzieningen. Retributies mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

Beleid retributies

Voor 2025 wordt alleen een inflatiecorrectie van 3 % op de leges van vergunningen en lijkbezorgingsrechten toegepast. Kostendekkendheid van 100% is niet voor alle leges mogelijk, doordat een aantal tarieven wettelijk gemaximeerd zijn. In die gevallen worden de leges vastgesteld op basis van het wettelijke maximale tarief.

Kostendekkendheid (de percentages zijn berekend op exacte bedragen, hieronder staan afgeronde bedragen)

Leges	Begroting 2024			Begroting 2025		
	lasten	baten	dekking	lasten	baten	dekking
Leges burgerzaken	634	292	46,0%	625	301	48,2%
Leges bestemmingsplannen	392	21	5,4%	392	21	5,4%
Leges vergunningen	1.880	515	27,4%	2.070	530	25,6%
Leges markten	82	14	17,1%	82	14	17,1%
Lijkbezorgingsrechten	453	365	80,7%	448	375	83,7%
Totaal Leges	3.441	1.207	35,1%	3.617	1.241	34,3%

In 2025 wordt gekeken hoe de leges voor vergunningen meer kostendekkend gemaakt kunnen worden. In de begroting is een bedrag van olopend € 150.000 naar € 250.000 opgenomen in de meerjarenraming 2026-2028.

Aanduiding lokale lastendruk

In het onderstaande overzicht wordt een vergelijking gemaakt van de woonlasten in Westerveld met enkele omliggende gemeenten op basis van de tarieven van 2024. Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een gemeente betaalt aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij de interpretatie moet de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen, omdat slechts een aantal categorieën belastingplichtigen met elkaar wordt vergeleken en er verschillende heffingsmethodieken voor de rioolheffing worden gehanteerd. Tevens merken wij op dat niet elke gemeente hetzelfde dekkingspercentage voor rioolheffing en afvalstoffenheffing hanteert.

Gemeente	Westerveld	De Wolden	Meppel	Midden Drenthe	Steenwijkerland	Weststellingwerf
Gemiddelde woningwaarde	390.000	396.000	298.000	328.000	323.000	309.000
Eenpersoonshuishouden						
OZB-woningen	369	340	340	320	250	278
Afvalstoffenheffing	208	171	218	194	224	199
Rioolheffing	211	212	183	239	208	191
Totale woonlasten	788	723	741	753	682	668
Meerpersoonshuishouden						
OZB-woningen	369	340	340	320	250	278
Afvalstoffenheffing	288	222	218	216	241	299
Rioolheffing	211	236	183	239	208	191
Totale woonlasten	868	798	741	775	699	768

Bronnen: Atlas van de lokale lasten (www.coelo.nl) gebaseerd op de gemiddelde WOZ-waarde woningen in de gemeente Westerveld (www.waarderingskamer.nl)

Kwijtscheldingbeleid

Westerveld hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Voor gepensioneerden geldt 100% van de AOW-norm. Westerveld maakt daarmee, net als in het overgrote deel van de andere gemeenten in Nederland, gebruik van het recht dat lokale overheden hebben om de landelijke norm van 90% van het bijstandsniveau te verhogen tot maximaal 100% van die norm. Dit houdt in dat als men onder de norm komt, men in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Kwijtschelding kan worden verleend op afvalstoffenheffing en in uitzonderlijke gevallen op de OZB en riool en waterzorgheffing. Door toepassing van de Uitvoeringsregeling komen eigenaren van onroerende zaken in de meeste gevallen niet in aanmerking voor kwijtschelding vanwege aanwezig vermogen, onder andere doordat de overwaarde van een woning moet worden aangemerkt als vermogen. Indien er dus geen sprake is van overwaarde kan kwijtschelding worden verleend.

Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre gemeentelijke risico's kunnen worden afgedekt door weerstandscapaciteit. Deze paragraaf beschrijft de risico's die de bedrijfsvoering van de gemeente in gevaar kunnen brengen. Voldoende weerstandsvermogen voorkomt dat een financiële tegenvaller ons direct dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden. Daarvoor zetten we weerstandscapaciteit en risico's tegen elkaar af.

Risicobeheersing

Met het principe van integraal management is het sturen op risico's een vast onderdeel van de bedrijfsvoering. Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's, de bijbehorende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen deze componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (A)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (B)}}$$

Wij streven naar een weerstandsvermogen dat ten minste voldoende is. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen dat gelijk is of hoger is dan 1,0.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1,4 - 2,0	ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	voldoende
D	0,8 - 1,0	matig
E	0,6 - 0,8	onvoldoende
F	<0,6	ruim onvoldoende

Weerstandscapaciteit betreft alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken zonder dat aanpassingen nodig zijn in de begroting en het beleid.

Inventarisatie van risico's (benodigde weerstandscapaciteit)

Een risico is de kans dat een mogelijke gebeurtenis zich voordoet met een negatieve impact voor de organisatie. Om risico's te kwantificeren dienen zowel de kans op als de impact van het risico te worden bepaald. De niet-financiële risico's, zoals imagoschade, worden niet gekwantificeerd. In de programmabegroting en de jaarrekening wordt de risico-inventarisatie geactualiseerd.

1. Overige verstrekte leningen

De gemeente heeft leningen verstrekt in het kader van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%.

2. Gewaarborgde leningen

Voor tien instellingen binnen de gemeentegrenzen heeft de gemeente een financiële borgstelling afgegeven. Dit betekent dat wanneer de instelling zelf niet aan haar aflossingsverplichting kan voldoen, de gemeente hiervoor zorg moet dragen. De kans dat dit zich voordoet, schatten wij in op 10%.

3. Garantstelling WSW-achtervang

De gemeente is door middel van een garantstelling verbonden aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Mocht een woningbouwvereniging niet aan haar financiële verplichtingen kunnen voldoen, dan zal zij eerst de WSW aangespreken. Wanneer blijkt dat de WSW onvoldoende financiële middelen heeft, worden andere woningbouwverenigingen aangesproken en tenslotte kan de gemeente worden aangesproken. Het vastgoed fungeert in deze situatie als onderpand. Actium is de grootste woningbouwvereniging die actief is binnen de gemeente Westerveld. Actium beschikt over circa 16.000 woningen die verspreid zijn over verschillende gemeenten. In de gemeente Westerveld zijn ongeveer 1.600 woningen (10%) in het bezit van Actium. Naast Actium is woningcorporatie Woonconcept vertegenwoordigd binnen de gemeente. Zij verhuurt één wooncomplex aan een instelling, bestaande uit circa 20 woningen. Op basis daarvan schatten wij dat maximaal 10% opeisbaar is. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 5%.

4. Cyberaanval

Door cybercrime (o.a. ransomware) zijn ICT systemen niet beschikbaar. Het risico ontstaat dat de systemen niet beschikbaar zijn, waardoor de gemeente veel kosten maakt om systemen weer werkend te krijgen. De kosten voor het opnieuw inrichten van de systemen worden geschat op € 2.500.000, het risico schatten wij in op 5%.

5. Algemene uitkering Gemeentefonds

In 2023 ontving de gemeente ruim € 42 miljoen uit het Gemeentefonds. De rijksoverheid kijkt bij de verdeling van het Gemeentefonds onder andere naar het aantal inwoners, jongeren en uitkeringsgerechtigden, de oppervlakte van de gemeente en de grootte van de watergebieden. Bij de circulaires in mei en september kan het voorkomen dat er wijzigingen zijn in de hoogte van de algemene uitkering. De grootste negatieve bijstelling in de afgelopen jaren was circa 3%. Dit risico schatten wij op € 1.268.000. De kans daarop schatten wij op 10%.

6. Kosten vervanging wegens ziekteverzuim

In de begroting 2025 wordt een bedrag van afgerond € 209.000 geraamd voor vervanging bij ziekte. Hierbij wordt uitgegaan van een ziekteverzuim van 2%. Het verzuimpercentage voor 2023 bedroeg 7,49%. (in 2022: 5,39%). Overschrijding van het budget voor vervanging bij ziekte is toegestaan tot het landelijk gemiddelde verzuimpercentage. Er bestaat een aannemelijk risico dat het werkelijke ziekteverzuim hoger is dan 2%. Gegeven de huidige context wordt het risico geschat op € 500.000. De kans schatten wij op reëel op 70%.

7. Volume ontwikkelingen exploitatie en Sociaal domein

In de begroting hebben we een zo realistisch mogelijke inschatting gemaakt van de ontwikkelingen in volume en prijs. Er bestaat een risico dat de indexering en zorgvraag bij het Sociaal domein meer toeneemt dan onze inschatting of dat de prijsontwikkeling afwijkt. Hier valt ook de inkomensafhankelijke bijdrage voor de WMO onder (geschatte ontvangst € 200.000). De kans daarop schatten wij in op 10%. De impact schatten we op 5% van de exploitatie. Gezien de ingezette koers om zoveel mogelijk grip te houden rond processen en de budgetresultaten van de afgelopen jaren is dit een realistisch scenario.

8. BTW-compensatiefonds

Er wordt uitgegaan van een lagere aanspraak onder het plafond. Gemeenten mogen deze ruimte meenemen in hun begroting, al blijft voorzichtigheid geboden. Het ministerie van BZK heeft in afstemming met VNG en provinciale toezichthouders een advies opgesteld over de wijze waarop de ruimte onder het plafond BOF door gemeenten kan worden opgenomen als verwachte bate. Dit advies luidt: Gezien de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van de ruimte onder het plafond BCF, adviseren wij om voorzichtigheid in acht te nemen door een raming op te nemen, die maximaal gebaseerd is op de meest recente, gerealiseerde ruimte onder het plafond BCF. Volgens de meest recente gegevens is het effect 10.7 punten van de uitkeringsfactor. Provincie Drenthe staat structurele raming toe, mits deze post wordt opgenomen. Er bestaat een risico op uitnutting van het compensatiefonds door alle gemeenten samen. De kans dat dit scenario zich voordoet wordt geschat op 50%.

9. Dividend

Het dividend is zo realistisch mogelijk begroot. Wel geven de partners waarin wij deelnemen geven allen aan dat winsten zullen afnemen en derhalve de uit te keren dividend lager zal zijn. Zo geeft Rendo aan dat het toekomstige dividend gebaseerd zal zijn op een lagere uitkeerbare winst. In vergelijking met de huidige uitkeerbare winst wordt een verlaging voorzien van het dividend. Dat bedrag betreft dus ons risico van lagere inkomsten in de toekomst. Ook Enexis geeft aan dat de dividend uitkering zal dalen. Verder voorziet ook ROVA een lager dividend. Het risico schatten wij op € 225.000. De kans dat het dividend daadwerkelijk lager zal zijn, schatten wij op 20%.

10. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente participeert in zeven gemeenschappelijke regelingen (te weten SSC-ONS, Reestmond, Veiligheidsregio Drenthe, GGD Drenthe, RUD, Recreatieschap Drenthe en Publiekvervoer Groningen Drenthe). Het risico bestaat dat een gemeenschappelijke regeling te maken krijgt met een financiële tegenvaller, die dan ook de gemeente Westerveld treft. Wij gaan er vanuit dat de lastenverzwaring met maximaal 5% zal toenemen. De kans dat dit scenario zich voordoet schatten wij in op 50%.

11. Personeel/inhuur

Op de huidige arbeidsmarkt is het lastig om goed gekwalificeerd personeel te vinden. Door de schaalgrootte van Westerveld betreft het ook vaak functies die door 1 persoon ingevuld worden, waardoor bij het wegvallen van een collega er snel gehandeld moet worden. Hierdoor zien we ons vaak genoodzaakt in te huren, daarbij is het een grote uitdaging om binnen de gestelde budgetten te blijven. Het risico op overschrijding van de bestaande budgetten wordt ingeschat op 50%.

12. Garantstelling projecten

Voor het project Sport Havelte staat de gemeente garant voor de initiële kosten van maximaal € 100.000. De kans dat deze garantstelling ingevuld moet worden wordt geschat op 20%.

Samenvatting:

Omschrijving Risico (afgeronde bedragen in €)	I/S	Kans	Impact	Risico in Euro
1. Overige verstrekte leningen (scenario volledig afboeken)	I	10%	665.000	67.000
2. Gewaarborgde leningen (scenario volledig opgeëist)	I	10%	2.824.000	282.000
3. Garantstelling WSW-achtervang (scenario 10% opgeëist)	I	5%	3.579.000	179.000
4. Cyberaanval	I	5%	2.500.000	125.000
5. Algemene uitkering Gemeentefonds	I	10%	1.268.000	127.000
6. Kosten vervanging wegens ziekteverzuim	I	70%	500.000	350.000
7. Volume ontwikkelingen exploitatie/Sociaal domein	I	10%	2.000.000	200.000
8. BTW-compensatiefonds	I	50%	207.000	104.000
9. Dividend	S	20%	225.000	45.000
10. Gemeenschappelijke regelingen (scenario 5% extra)	S	50%	396.000	198.000
11. Personeel/inhuur en bedrijfscontinuïteit	I	50%	1.500.000	750.000
12. Garantstelling projecten	I	20%	100.000	20.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit				2.447.000

Overige risico's

In gebreke stelling

Onder de nieuwe omgevingswet is de systematiek rondom afhandeltermijnen gewijzigd. Er is geen wettelijk voorschrift om een vergunningsaanvraag binnen een gestelde termijn af te handelen. Wel bestaat de mogelijkheid om de gemeente in gebreke te stellen indien de afhandeling redelijkerwijs plaats had moeten vinden. Het is lastig om op voorhand hiervoor aan te geven wat het financiële risico is.

Effecten milieu op verkoop en ontwikkeling van gronden

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) uitspraak gedaan over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De RvS oordeelde dat de PAS niet meer als basis voor toestemming voor activiteiten mag worden gebruikt. Dat betekent dat voor veel ruimtelijke ontwikkelingen weer toestemming op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) vereist is.

Dit kan via het 'aanhaken', dat wil zeggen als onderdeel van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) of via een aparte natuurvergunning op grond van de Wnb. Gedeputeerde Staten (en in een aantal gevallen het ministerie van LNV) zijn het bevoegde gezag voor deze natuurvergunning.

De gevolgen van de uitspraak halen nog steeds regelmatig het nieuws. Veel initiatieven zijn stil komen te liggen. De uitspraak van de RvS laat ook zien dat er voor het herstel van onze natuur nog flinke stappen nodig zijn. De totale stikstofdepositie moet blijvend worden verlaagd. Gemakkelijke oplossingen hiervoor zijn er niet.

Er zijn nog geen ontwikkelingen in onze gemeente geannuleerd door deze stikstofproblematiek. Samen met de Provincie Drenthe en de andere Drentse gemeenten wordt het landelijk beleid op de voet gevolgd en gekeken welke maatregelen genomen moeten worden om ontwikkelingen toch doorgang te kunnen laten vinden.

Juridische kosten wolf

Indien er overgegaan wordt tot hoger beroep wordt de gemeente geconfronteerd met nieuwe juridische kosten. Op voorhand is niet in te schatten of dit zal gebeuren en indien het plaatsvindt, wat dan de juridische kosten zullen zijn.

Aansprakelijkheid omtrent lager onderhoudsniveau onderhoud

Doordat niet alle wegen, bomen en civiele kunstwerken aan het vereiste onderhoudsniveau voldoen bestaat het risico dat de gemeente aansprakelijk gesteld wordt voor eventuele schade die hieruit voortkomt. Dit risico is op voorhand niet goed in te schatten.

Onderhoudsplan scholen

Er wordt gewerkt aan het integraal huisvestingsplan (IHP) waar ook de scholen een onderdeel van zijn. Tot het moment dat duidelijk is waar onderhoud of uitbreiding plaats moet vinden, bestaat het risico dat we als gemeente op korte termijn tijdelijke huisvesting moeten gaan regelen. De kosten zijn zeer afhankelijk van de benodigde oplossing en daarom niet in te schatten.

Inventarisatie beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit worden incidentele risico's afgedekt met incidenteel geld en worden structurele risico's opgevangen met structurele middelen.

Op basis van de Nota reserves en voorzieningen is het volgende bepaald:

- De algemene reserves worden volledig meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit;
- De bestemmingsreserves, stille reserves en stille voorzieningen worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Deze middelen zijn direct aan te wenden voor de financiële gevolgen van een risico.

Vrij beschikbaar   **Per 31 - 12 -2023**

Algemene reserve   4.131.000

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mogelijkheid om door middel van een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen. De OZB is de enige belasting die hiervoor in aanmerking komt. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (norm van artikel 12) te vergelijken met het tarief dat de gemeente Westerveld hanteert. De onderstaande tabel laat zien dat de onbelaste belastingcapaciteit € 2.393.000 bedraagt. Dit bedrag daalt ten opzichte van de jaarrekening 2022. Immers het OZB-tarief stijgt, waardoor de belastingruimte wordt verkleind.

Soort	WOZ-waarde	Tarief Westerveld	Tarief art. 12	Verschil	Onbenutte capaciteit
OZB eigenaren woningen	3.441.642.000	0,0945	0,1614	0,0669	2.294.000
OZB eigenaren niet-woningen	410.344.000	0,1947	0,1614	-0,0333	-
OZB gebruikers niet-woningen	309.388.000	0,1293	0,1614	0,0321	99.000
Totaal					2.393.000

Beoordeling weerstandsvermogen en kengetal

Op basis van voorgaande inventarisatie resulteert dat in onderstaande beoordeling en confrontatie.

Beoordeling	Per 31-12-2024
Incidentele weerstandscapaciteit	4.131.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.393.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit (A)	6.524.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit (B)	2.447.000
Weerstandsvermogen absoluut (A-B)	4.077.000
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	2,67

De ratio voor het weerstandsvermogen bedraagt 2,67. Zoals beschreven onder het kopje 'Risicobeheersing' hanteren wij als norm 'voldoende' als sprake is van een bijbehorende ratio weerstandsvermogen van ten minste 1,0. Per saldo wordt voldaan aan ons eigen uitgangspunt. De gemeente kan de geïnventariseerde risico's opvangen. Een kanttekening is op zijn plaats. Wordt de beschikbare weerstandcapaciteit werkelijk benut (ingezet voor tegenvallers) dan heeft dit consequenties voor de solvabiliteit en/of de lokale lasten.

Financiële kengetallen normen

In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële kengetallen weergegeven. De gezamenlijke toezichthouders hebben de financiële kengetallen gecategoriseerd en bandbreedtes bepaald. De categorieën variëren van minst risicovol en gemiddeld risicovol tot meest risicovol. Per kengetal wordt een korte toelichting gegeven.

Beoordeling vanuit het interbestuurlijk toezicht	Minst risicovol	Gemiddeld risico	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90 - 130%	>130%
Solvabiliteitsratio (1)	>50%	20 - 50%	<20%
Solvabiliteitsratio (2)	>33%	10 - 33%	<10%
Grondexploitatie	<20%	20 - 35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95	95 -105	>105

De Solvabiliteitsratio (2) betreft een eigen (voorlopige) normstelling in afwachting van de herziene notitie van de Commissie BBV die binnenkort wordt verwacht.

Financiële kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Netto schuldquote	2,3%	30,0%	8,2%	8,9%	5,2%	-1,3%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	1,3%	28,8%	7,1%	7,7%	4,0%	-2,5%
3. Solvabiliteitsratio (1) incl. bestemmingsreserves	41,0%	27,6%	40,3%	41,0%	40,6%	37,7%
4. Solvabiliteitsratio (2) excl. bestemmingsreserves	14,9%	8,2%	8,3%	9,0%	8,7%	7,8%
5. Grondexploitatie	-1,3%	0,2%	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%
6. Structurele exploitatieruimte	11,0%	0,8%	2,0%	0,5%	-0,3%	-0,1%
7. Belastingcapaciteit	96,1%	82,6%	80,4%	80,4%	80,4%	80,4%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding tussen de netto schuld en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een netto schuldquote kleiner dan 90% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2025 een netto schuldquote van 8,2%, wat beschouwd wordt als minst risicovol.

Solvabiliteitsratio (1)

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente Westerveld in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit voor de financiële weerbaarheid van de gemeente is. De solvabiliteitsratio geeft de verhouding van het eigen vermogen inclusief bestemmingsreserves ten opzichte van de totale balansomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders beschouwen een solvabiliteitsratio groter dan 50% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2025 een solvabiliteitsratio van 40,3%. Door dit positieve resultaat kan er een toevoeging aan de algemene reserve gedaan worden.

Een solvabiliteitsratio exclusief bestemmingsreserves geeft een beter beeld van de vermogenspositie van gemeenten. Omdat de gemeenteraad zelf bestemmingsreserves kan opheffen en toevoegen aan de algemene reserve wordt vaak alleen naar de solvabiliteitsratio (1) gekeken. De mogelijkheid bestaat om een bedrag uit de bestemmingsreserves ter dekking voor de kapitaallasten te gebruiken, waardoor de bestemmingsreserves die hiervoor worden ingezet niet zonder consequenties voor bezuinigingen op de exploitatie zijn door te voeren, is het ook gewenst om de volgende ratio te betrekken in het oordeel over de financiële positie van de gemeente.

Solvabiliteitsratio (2)

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan van het eigen vermogen exclusief bestemmingsreserves ten opzichte van het totale vermogen. Het gaat hier dus om het kengetal dat de verhouding van het 'vrije' vermogen uitdrukt ten opzichte van het totale vermogen. Bestemmingsreserves kennen immers een bestemming voor (beleids)taken in het lopende jaar of komende jaren. Daarmee liggen, zolang de raad niet anders beslist, de bestemmingsreserves en de onttrekkingen daaruit vast. Ze kunnen niet direct worden ingezet voor het opvangen van optredende risico's. De gemeente Westerveld heeft eind 2025 een solvabiliteitsratio (2) van 8,3%.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding aan tussen de grondexploitaties en de totale exploitatieomvang. De gezamenlijke toezichthouders beschouwen een kengetal grondexploitatie kleiner dan 20% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2025 een kengetal grondexploitatie van 0,2%.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft de verhouding aan tussen het structurele exploitatieoverschot (of tekort) en de totale exploitatieomvang. De gezamenlijke toezichthouders vinden een structurele exploitatieruimte groter dan 0% het minst risicovol. De gemeente Westerveld beschikt in 2025 over een structurele exploitatieruimte van 2,0%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft de hoogte van de woonlasten aan (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) van een meerpersoonshuishouden ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De gezamenlijke toezichthouders vinden een belastingcapaciteit kleiner dan 95% het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft in 2025 een belastingcapaciteit van 80,4%. Dat betekent dat er ruimte is om de tarieven te verhogen. Als grens wordt vaak 105% aangehouden. Door het laten stijgen van het OZB-tarief neemt de ruimte onder deze 105% af.

Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de realisatie van het beleid dat betrekking heeft op wegen, civieltechnische kunstwerken, riolering, water en groen, gebouwen en overige ruimte (begraafplaatsen, sportvelden en speellocaties). Er wordt ingegaan op het beleid, de kwaliteit van de openbare ruimte, de vertaling van de financiële consequenties en de voortgang van het geplande onderhoud.

Algemeen kwaliteitsniveau

In de gemeente Westerveld is de kwaliteit van de openbare ruimte vastgelegd in de BrinQ-visie. In de BrinQ-visie wordt onderscheid gemaakt in basisvoorwaarden en onderscheidende waarden. De basisvoorwaarden hebben vooral betrekking op de kwaliteit van de openbare ruimte, de onderscheidende waarden gaan met name over de beleving van het gebied.

De basisvoorwaarden zijn randvoorwaarden waaraan moet worden voldaan. Er worden vier basisvoorwaarden onderscheiden:

Deze waarden drukken uit hoe de gebruiker zich op een plek wil voelen: het is er schoon en heel, veilig, toegankelijk en hij/zij wil de ruimte duurzaam doorgeven aan toekomstige gebruikers. Hoewel er geen directe relatie is tussen deze waarden en de technische kwaliteit volgens de CROW-meetlat, kan in het algemeen worden gesteld dat sprake moet zijn van een basis min niveau (kwaliteit tussen B- en C-niveau).

Daarnaast zijn vier onderscheidende waarden naar voren gekomen uit het belevingsonderzoek (expedities en enquête):

Deze onderscheidende waarden zijn plaatsgebonden en hoeven niet overal hetzelfde te zijn.

Voor de productonderdelen verharding, groen en meubilair wordt in de BrinQ-visie de gewenste kwaliteit aangegeven. Riolering en gebouwen behoren niet tot deze visie. Deze visie wordt in 2025 geëvalueerd. Voor riolering is het vastgestelde Watertakenplan (voorheen GRP) leidend en voor het onderhoud aan onze gebouwen is het uitgangspunt sober en doelmatig.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de door de raad vastgestelde beheersplannen.

Naam / Omschrijving	Vastgesteld	Wegen	Riolering	Groen en water	Gebouwen	Overige ruimte
BrinQ-visie	2018	√		√		√
Wegenbeheerplan	2019	√				
Beheerplan kunstwerken	2018	√				
Visie op groenstructuur	2017			√		
Beleid- en beheerplan brinken gemeente Westerveld	2013			√		
Watertakenplan 2016-2022	2015		√	√		
Beheerplan waterpartijen	2016			√		
Beleidsnotitie Grond- en hemelwater	2014		√	√		
Beleidsplan openbare verlichting (2022 tussentijdse actualisatie van het huidige beleidsplan, nieuwe beleidsplan komt in 2026)	2015	√				
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	2020	√				
Beleidsnota duurzaamheid	2020		√	√	√	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2012					√
Uitvoeringsbesluit graven en asbezorging	2010					√

Meerjaren onderhoudsplan gebouwen	2021		√
Duurzaam meerjaren onderhoud- en investeringsplan gebouwen	in uitvoering		√
Bomenplan	2023		√
Fietsplan	2024	√	
Nota omgevingskwaliteit	2018		√
Beleid grootschalige opwek van zonne-energie op land en/of water	2024		√
Gemeentelijk rioleringsplan		√	

Wegen

De kwaliteit van de (zand)wegen en paden maakt deel uit van de BrinQ-visie. In deze visie gelden voor wegen de basiswaarden schoon, heel en veilig. Vertaald naar kwaliteitsniveaus volgens de CROW-meetlat betekent dit een combinatie van basisniveau (kwaliteitsniveau B) en een niveau laag (kwaliteitsniveau C). Conform de BBV-richtlijnen wordt onderscheid gemaakt tussen klein- en grootonderhoud en reconstructie en vervangingen. Voor het planmatig onderhoud van de wegen (grootonderhoud, reconstructie en vervangingen) is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Voor het grootonderhoud is een voorziening aanwezig en investeringen worden 2 a 3 jaarlijks via de planning- en controlcyclus aangevraagd. Daarom zijn op dit moment geen structurele achterstanden in het onderhoud aanwezig. Hierbij wordt opgemerkt, dat binnen de kwalitatieve planning (planjaar 1 t/m 5) van het wegenbeheerplan in beeld is gebracht of er wegen zijn waar de voorgestelde onderhoudsmaatregel aangepast, afgezwakt of uitgesteld kan worden. Het doel hiervan is om na te gaan of het mogelijk is om de jaarlijkse dotatie minder snel te laten stijgen. Wegen die hiervoor in aanmerking komen, zijn bijvoorbeeld doodlopende wegen waar geen woningen aan staan of wegen met uitsluitend een agrarische functie. Daarnaast kan gedacht worden aan wegen met een gecombineerde functie (zowel agrarisch gebruik als knooppuntenfietsroute) die omgevormd kunnen worden naar betonverharding. Op deze manier kan een afgezwakte onderhoudsmaatregel worden toegepast zonder dat dit direct leidt tot kapitaalvernietiging. Per saldo wordt voldaan aan de wettelijke eisen en is sprake van een beperkt risico op schadeclaims.

De openbare verlichting valt eveneens onder wegen. In het 'Licht en duisternisplan' is het beleid ten aanzien van de verlichting verwoord.

Wegen	Eenheid	Hoeveelheid
Verhardingen binnen en buiten de bebouwde kom		
Rijbanen	m2	1.782.000
Fietspaden	m2	242.600
Voetpaden	m2	112.500
Parkeervlakken	m2	68.800
Totaal verhardingen	m2	2.206.000
Semi-verharde paden	m2	584.100
Zandwegen	m2	468.000
Bermen	km	621
Bruggen/ Kunstwerken	stuk	47
Lichtmasten	stuk	4.563
Verkeersborden	stuk	4.200

Financiële consequenties Wegen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6820101 Wegbeheer	-1.385	-1.432	-1.435	-1.435
6820102 Grootonderhoud wegen	-3.513	-2.631	-2.631	-2.631
Totaal onderhoudsbudget	-4.897	-4.063	-4.066	-4.066

Financiële consequenties Kunstwerken

Dit betreft de uitgaven conform het meerjarenonderhoudsplan kunstwerken. De uitgaven worden 'bekostigd' uit de voorziening voor kunstwerken. Voor het op peil houden van deze voorziening wordt jaarlijks € 130.000 gedoteerd. De civiele kunstwerken worden momenteel (Q4) geïnspecteerd en geactualiseerd hier zal een MOJP van worden opgesteld worden en deze gegevens worden verwerkt worden in GBI World (ons nieuwe beheerssysteem). De financiële gevolgen worden in de Kadernota 2026 meegenomen worden.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6820106 Onderhoud civiele kunstwerken bruggen	-219	-115	-174	-174
Totaal onderhoudsbudget	-219	-115	-174	-174

Riolering

Fluvius is het samenwerkingsverband tussen het waterschap Drents Overijsselse Delta en een zestal binnen het beheersgebied gelegen gemeenten. Het Riolerings- en Waterprogramma 2023-2028 (RWP 2023-2028) is opgesteld als opvolger van het Watertakenplan 2016–2021. In 2022 was sprake van een overgangsjaar met een verlenging van het Watertakenplan. Binnen het Riolerings- en Water Programma (RWP) zijn de specifieke punten voor gemeente Westerveld nader uitgewerkt.

Het RWP is opgesteld vanuit het gedachtengoed van de nieuwe Omgevingswet, maar past ook in de kaders van de (oude) Wet milieubeheer. Het haakt zoveel mogelijk aan bij de gemeentelijke Omgevingsvisie en is qua beleid gericht op doorvertaling in het Omgevingsplan. In het RWP 2023-2028 zijn het beleid, het beheer, de financiën (heffing) en de programmering voor de komende planperiode nader uitgewerkt.

Riool- en hemelwatervoorzieningen	Eenheid
Hoofdriolering voor afvalwater	63 km
Hoofdriolering voor hemelwater	30 km
Gemengde hoofdriolering voor afval- en hemelwater	141 km
Kolken	10.243
Rioolgemalen	49
Persleidingen	25 km
Pompunits drukriolering (buitengebied)	525
Drukriolering (buitengebied)	175 km
Drainage	25 km
Sloten binnen bebouwde kom	27 km
Wadi's en waterpartijen	25
Bergbezinkbassins	10
Externe overstorten	34
Interne overstorten, stuwputten, ventielen etc.	12

Beleidsvoornemens:

Het rioleringsbeheer in gemeente Westerveld gaat verder op de weg die de afgelopen jaren is ingeslagen. De toestand van de riolering is overwegend voldoende en de financiële positie is op orde. Er is geen koerswijziging nodig.

Enkele aandachtspunten:

- In de planperiode 2023-2028 ligt het accent op klimaatadaptatie, met name op het omgaan met extreme buien. Het beleid voor wateroverlast bij extreme buien is concreet verwoord in het RWP §3.2 "beleid hemelwater". Dit heeft bijgedragen aan een klimaat-robuste invulling bij alle ontwikkelingen in de openbare ruimte.

Specifiek voor het buitengebied wordt de komende 2 jaar gewerkt aan een gebiedsgerichte uitwerking van het hemelwaterbeleid en vastlegging in het Omgevingsplan.

- Binnen het gegevensbeheer vindt in 2024 een omzetting plaats van alle kapitaalgoederen (assets) naar een nieuwe beheers applicatie. Na de implementatie vindt een actualisering van alle beheers objecten in de openbare ruimte plaats.
- Het inspecteren van de riolen en de verwerking van de uitkomsten is de afgelopen jaren goed opgepakt. De toestandsbeoordeling en verwerking tot een lage termijn actieplan verdient blijvende aandacht.

De jaarlijkse beheerkosten voor riolering voor de komende planperiode variëren tussen de € 450.000 en € 550.000 (voor 2025: circa € 496.000). Daarnaast is sprake van aanvullende kosten beheer voor bijvoorbeeld camera inspectie en klimaat adaptieve onderzoeken en maatregelen gelegen tussen € 150.000 en € 250.000 (voor 2025: circa € 218.000). De jaarlijkse uitgaven voor investeringsprojecten (klimaatmaatregelen en vervangingen van gemalen en leidingsystemen) variëren van € 450.000 tot € 550.000 (voor 2025: ca. € 475.000). Bij de uitvoering wordt zoveel mogelijk het uitgangspunt gehanteerd 'werk met werk maken' zoals bijvoorbeeld gebeurt op het moment van wegvervanging. De rioolkosten en waterbeheer worden gedekt uit de rioolheffing. De afgelopen jaren is er geen indexatie van het tarief geweest voor prijsverhoging en inflatie. Dit is een aandachtspunt. Daartegenover staat dat de reserve voor de riolering op beoogd niveau is.

Financiële consequenties Rioleringen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6870201 Rioleringzorg beheer	-675	-747	-860	-860
6870202 Rioleringzorg nieuw Waterplan	-968	-982	-911	-911
6870204 Waterkering en afwatering	-770	-774	-774	-774
Totaal programma	-2.414	-2.502	-2.546	-2.546

Meerjarig grootonderhoud Rioleringen

Dit betreft de uitgaven conform het meerjarenonderhoudsplan riolering. Deze worden 'bekostigd' uit de voorziening voor riolering. Voor het op peil houden van deze voorziening wordt jaarlijks € 700.000 gedoteerd.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6870202 Rioleringzorg nieuw Waterplan	-476	-498	-446	-446
Meerjarig onderhoud riolen	-476	-498	-446	-446

Groen en water

De kwaliteitsniveaus van het groen en de waterpartijen maken deel uit van de BrinQ-visie, die in 2018 is vastgesteld. Deze visie is vertaald in een beheersplan voor het onderhoud van groen en water. De financiële vertaling daarvan werkt door in deze begroting. Voor watergangen en duikers is een meerjarig beheer- en onderhoudsplan opgesteld.

Groen en water	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	stuk	53000
Bos(plantsoen)	m2	881.800
Heesters	m2	153.400
Hagen	m1	13.200
Gras / gazon	m2	965.800
Waterpartijen	km	580

Beleidsvoornemens

- Vergroten biodiversiteit op meerdere fronten.
- Uitvoering geven aan het beheerplan openbaar groen op basis van de BrinQ-visie.
- Uitvoering geven aan het bomenplan van 2023.
- Uitvoering geven aan het beleid- en beheerplan Brinken.
- Op basis van de uitkomsten van de risicodialogen verder uitvoering geven aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) onder andere door het opstellen van een uitvoeringsagenda. Daarbij wordt bij de inrichting van de fysieke ruimte rekening gehouden met bijvoorbeeld ruimte voor waterberging en maatregelen tegen hittestress of verstering.

Financiële consequenties Groen en water

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6850701 Bosbezit landschapsbeheer en onderhoud bomen	-643	-461	-461	-461
6850702 Plantsoenen en openbaar groen	-1.394	-1.404	-1.404	-1.404
Totaal onderhoudsbudget	-2.037	-1.865	-1.865	-1.865

Gebouwen

Het planmatig onderhoud is vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplan op het niveau 'sober en doelmatig'. Voor het planmatig onderhoud is per gebouw een voorziening aangemaakt. De jaarlijkse dotatie bedraagt € 310.500. Er zijn voldoende middelen aanwezig om het onderhoudsniveau te realiseren.

Gebouwen	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijk vastgoed	stuk	42
Sportaccommodaties	stuk	15

Beleidsvoornemens

- Verduurzamingsmaatregelen uitvoeren voor dorps huis Dwingeloo.

Financiële consequenties Gebouwen

De geraamde bestedingen aan het in stand houden van de gebouwen (het groot onderhoud).

Bedragen x €1.000

Meerjarig onderhoud gebouwen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6800304 Voormalige werf Havelte van Helomaweg	-1	-5	-2	-2
6800307 Voormalige school Heidehoek Vledderveen	-5	0	-1	-1
6800309 Brink 4 Dwingeloo	-26	-23	-3	-3
6800312 Voormalige school Darp	-2	-2	-2	-2
6800401 Bestuurscentrum	-55	-244	-59	-59
6800402 Gemeentewerf Tractie	-9	-18	-26	-26
6800701 Algemene uitkering	693	-377	-384	-384
6810101 ProactiePreparatie	-34	-21	-6	-6
6830402 Toerisme en Recreatie	-2	-5	-8	-8
6840203 Brede School Dwingeloo De Twingel	-5	-5	-7	-7
6850201 Binnensport en opstallen buitensport	0	0	-11	-11
6850203 Sporthal Dwingeloo	-58	-22	-52	-52
6850204 Sporthal De Spronk	-42	-69	-249	-249
6850504 Kerktorens molens en onderduikershol	-57	-54	-35	-35
6860112 Accommodaties sociaal cultureel werk	-8	-17	0	0
6870303 Afvalbrengrstation Havelte	-20	-3	-5	-5
6870501 Begraafplaatsen	-5	-3	-8	-8
Totaal onderhoudsbudget	365	-867	-857	-857

Overige ruimte

Het kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen is vastgelegd in de BrinQ-visie. Voor onderhoud aan de speelvoorzieningen geldt dat veiligheid en de daarmee gepaarde aansprakelijkheid maatgevend is. Sportvelden worden op een basisniveau onderhouden.

Overige ruimte	Eenheid	Hoeveelheid
Speellocaties	stuk	64
Speeltoestellen	stuk	317
Sportvelden	stuk	21
Begraafplaatsen	stuk	7

Beleidsvoornemens

- Samen met de raad een visie opstellen m.b.t. speellocaties en speeltoestellen.
- Beheerverordening aanpassen.

Financiële consequenties overige ruimte

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
6850202 Groene sportvelden en terreinen	-169	-170	-169	-169
6850703 Speelsterreinen	-90	-91	-91	-91
6870501 Begraafplaatsen	-475	-475	-475	-475
Totaal onderhoudsbudget	-733	-737	-736	-736

Paragraaf D Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de wijze waarop binnen de gemeente Westerveld gelden worden belegd of worden aangetrokken. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van de schuldpositie, de ontwikkeling van de rente, het schatkistbankieren en het risicobeheer.

Uitvoering treasurybeleid

We zetten het bestaande treasurybeleid voort. We zorgen ervoor dat er continu inzicht is in de uitgaande en inkomende gemeentelijke geldstromen. De interne sturing is gericht op beperking van de schuldenlast, kostenefficiency, voorkoming van renterisico's en maatwerkfinanciering. We volgen de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. We zorgen voor voldoende liquiditeit en solvabiliteit zodat we zowel op korte als op de langere termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen.

We bewaken de houdbaarheid van onze schuldpositie. We trekken alleen dan externe financieringsmiddelen aan als dat met het oog op de uitoefening en financiering van de publieke taak noodzakelijk is. Het rentebeleid in de begroting en de meerjarenramingen zijn gestoeld op duurzaamheid, financiële stabiliteit en op het voorkomen van budgettaire schommelingen. We maken zo lang mogelijk gebruik van kasgeldleningen als toegestaan binnen de vastgestelde kaders en spelregels. We zijn alert op de renteontwikkelingen door ECB-beleid.

Ontwikkeling van de schuldpositie

Elk jaar inventariseren we onze financieringsbehoefte. Deze wordt vooral bepaald door de investeringen en besteding van de middelen uit de bestemmingsreserve. Omdat het saldo van deze laatste afneemt, daalt de financieringscapaciteit van het eigen vermogen. En daarmee stijgt de externe financieringsbehoefte. Daarnaast zullen door het nieuwe meerjarig onderhoudsplan wegen in de eerste jaren de stortingen in de voorzieningen hoger zijn dan de onttrekkingen waardoor deels kan worden voorzien in een interne financiering. Verder houden we rekening met de ontwikkeling van het resultaat. Zo bepalen we of er nieuwe leningen afgesloten moeten worden, of we eerder kunnen aflossen en of we andere financieringskeuzes willen maken. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van (bestaande) aangetrokken leningen. De gemeentelijke leningenportefeuille omvat begin 2025 in totaal vijf langlopende leningen met een gezamenlijke omvang van € 11,9 miljoen.

Lening	Laatste Jaar aflossing	Boekwaarde 31-12-2024	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2025	Rente %
BNG 98177	2028	800	200	600	4,77%
BNG 112544	2044	2.400	120	2.280	1,33%
BNG 113821	2025	800	800	0	0,15%
BNG 115758	2047	5.520	240	5.280	2,05%
BNG 116153	2032	2.400	300	2.100	2,76%
Totaal leningen		11.920	1.660	10.260	1,97%

De eind 2022 aangetrokken geldlening voor de aankoop van en investering in 'Park Hesselte' betreft een projectfinanciering. Dat wil zeggen dat de berekende rente volledig aan het project wordt toegerekend (zie taakveld 3.2).

De omvang van de vaste schuld van de gemeente neemt in 2025 als gevolg van reguliere aflossing af met € 1,7 miljoen ten opzichte van 2024. We houden daar in de ramingen voor deze meerjarenbegroting rekening mee. We stemmen omvang en samenstelling van de in 2025 eventueel aan te trekken financieringsmiddelen zo goed mogelijk af op feitelijke liquiditeitsbehoefte en houden daarbij rekening met de ontwikkeling van de financieringspositie op korte en lange termijn. Voor de invulling maken we zowel gebruik van de kredietfaciliteiten van de Bank Nederlandse Gemeenten als van, in looptijd variërende, kort- en langlopende geldleningen.

Ontwikkeling schuldpositie

In onderstaande tabel geven we inzicht in de (verwachte en geraamde) ontwikkeling van de omvang van de vaste geldlening en de omvang van de kasgeldleningen. We maximeren de inzet van de kasgeldleningen binnen de zogenaamde kasgeldlimiet alvorens wordt overgegaan tot het aantrekken van vaste geldleningen. Actuele rentetarieven op de geld- en kapitaalmarkt spelen daarbij een rol.

Ontwikkeling schuldpositie (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste geldleningen	13.761	11.920	10.260	9.400	8.540	7.680
Kasgeldleningen	-	-	-	-	-	-
Totaal externe financieringspositie	13.761	11.920	10.260	9.400	8.540	7.680

Financieringsbehoefte

Uit de ontwikkeling van de schuldpositie is de financieringsbehoefte af te leiden. Op dit moment is er geen financieringsbehoefte voorzien.

Uitstaande leningen

Er zijn geen andere uitstaande leningen.

Rentebeleid

We zetten het bestaande rentebeleid in 2024 voort. Dat beleid is gestoeld op duurzaamheid, financiële stabiliteit en op het voorkomen van budgettaire schommelingen. Het interne rentebeleid en het daaraan gekoppelde rente-omslagstelsel voldoen aan de voorschriften en bepalingen uit het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Renteverwachtingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt was in de afgelopen jaren mede als gevolg van monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) ongekend laag. Daarin komt nu verandering. De inflatie is ongekend hoog en de economische vooruitzichten zijn somber. Het rentepeil op de geld- en kapitaalmarkt is van veel factoren en internationale ontwikkelingen afhankelijk. Het bestuur van de ECB verhoogt nu stapsgewijze de rente met als doel de stijgende inflatie te beperken. De ECB houdt vast aan de haar doelstelling van een inflatie van 2% .

Rente begroting

De interne rekenregels zijn afgestemd op het vernieuwde BBV. Die schrijven voor dat de gemeente bij de bepaling van het rente-omslagpercentage moet uitgaan van het gewogen gemiddelde van de rente, die de gemeente betaalt voor de lopende geldleningen. Het gaat dan zowel om de vaste geldleningen (looptijd van één jaar of langer) als om kasgeldleningen (looptijd van minder dan één jaar). De raming van de rentelasten voor de geldleningen die de gemeente in 2025 mogelijk moet aangaan, wordt gebaseerd op de renteverwachtingen. De voor 2025 geraamde rentetarieven resulteren in de volgende rentebegroting. Het verschil in rente (tussen betaalde rente en de rentetoerekening aan programma's) blijft binnen de toegestane marge van 25%. Zo wordt bereikt dat de juiste kosten worden toegerekend aan programma's en er niet een teveel aan resultaat (treasury) achterblijft onder algemene dekkingsmiddelen.

De rente kapitaallast (u_742xx) betreft de aan de programma's toegerekende rente.

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Lasten					
U_51110	Rente langlopende geldleningen	251	238	227	236
U_74200	Rente kapitaallast	-173	-164	-137	-137
Totaal Lasten		78	74	90	99
Baten					
I_51020	Rentevergoeding langlopende leningen	107	107	107	107
Totaal Baten		107	107	107	107
Voordeel (+) / Nadeel (-) renteomslag		29	33	17	8

Rentetoerekening

De nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften schrijven voor dat gemeenten de wijze waarop ze de rentelasten aan de gemeentelijke producten, programma's en projecten toerekenen in de begroting en in de jaarrekening zichtbaar maken. De doelstelling daarvan is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeente de verwachte rentelasten opnemen in de begroting en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rente toerekening. De projectfinanciering betreft de benodigde middelen voor de investeringen in Park Hesselte.

Renteomslag begroting (afgerond)	2025	2026	2027	2028
Totale boekwaarde vaste activa (staat C)	43.909.000	41.667.000	39.438.000	37.276.000
Boekwaarde aan derden verstrekte leningen	-632.000	-632.000	-632.000	-632.000
Boekwaarde projectfinanciering	-2.100.000	-1.800.000	-1.500.000	-1.200.000
Boekwaarde t.b.v. omslagrente	41.177.000	39.235.000	37.306.000	35.444.000
Toe te rekenen rente aan programma's	173.000	164.000	137.000	137.000
Percentage renteomslag	0,42%	0,42%	0,37%	0,39%
Percentage renteomslag (afgerond)	0,45%	0,45%	0,40%	0,40%
Renteomslag projecten en grondexploitaties	2024	2025	2026	2027
Projectrente camping Hesselte	2,76%	2,76%	2,76%	2,76%
Rente toerekening aan grondexploitaties	1,40%	1,40%	1,35%	1,11%

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's kent de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) een tweetal richtlijnen waar gemeenten zich in de uitvoering van treasurybeleid aan moeten houden. Dat zijn: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast stelt de wet beperkingen aan het extern beleggen van overtollige middelen. Dat ligt vast in de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet begrenst de omvang van de netto kortlopende schuld van de gemeente. Het geeft het volume aan dat de gemeente maximaal mag invullen met geldleningen met een looptijd korter dan een jaar. Het maximum bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal van de begroting. Op basis van de cijfers in de begroting 2025 bedraagt de norm voor het komende jaar € 5,7 miljoen. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet moet een vaste geldlening worden aangetrokken of moet gemotiveerd worden waarom hier niet voor is gekozen. In deze begroting ramen we vanwege de additionele financieringsbehoefte een beperkt gebruik van kasgeldleningen. De gemeente mag de kasgeldlimiet niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschrijden. Als die situatie zich voordoet moet de gemeente de provincie daarover informeren en een plan aanbieden waarin wordt aangegeven hoe en op welke termijn weer aan de kasgeldlimiet wordt voldaan. Daarvan is door de externe langlopende financiering geen sprake.

We maken bij de voorziening in de dagelijkse financieringsbehoefte zo optimaal mogelijk gebruik van de gunstige rentestanden op de geld- en/of de kapitaalmarkt.

Een overzicht van de verwachte ontwikkeling van de netto vlottende schuld ten opzichte van de kasgeldlimiet wordt hierna weergegeven.

Kasgeldlimiet	Letter	Kwartaal I	Kwartaal II	Kwartaal III	Kwartaal IV	Jaar
<u>Vlottende schulden</u>						
Opgenomen kasgelden < 1 jaar		2.000	2.000	1.000	4.000	4.000
Totaal Vlottende schulden	a	2.000	2.000	1.000	4.000	4.000
<u>Vlottende middelen</u>						
Tegoeden in rekening courant		5	5	5	5	5
Courante gelden in kas		275	275	275	275	275
Totaal Vlottende middelen	b	280	280	280	280	280
Netto vlottende positie (schuld)	c=a-b	1.720	1.720	720	3.720	3.720
<u>Beoordeling kasgeldlimiet</u>						
Begrotingstotaal (baten)	d	66.940	66.940	66.940	66.940	66.940
Percentage conform de regeling	e	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	f=d*e	5.690	5.690	5.690	5.690	5.690
Ruimte (+) c.q. overschrijding van de kasgeldlimiet (-)	g=f-c	3.970	3.970	4.970	1.970	1.970

Er is geen spraken van een overschrijding.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is het bedrag dat de gemeente in enig jaar maximaal mag (her)financieren. Dit om te voorkomen dat er in enig jaar een te grote concentratie van aflossingen en renteherzieningen op de lopende leningen plaatsvindt en zo het risico van de ontwikkeling van kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie te beperken. De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal bij aanvang van dat jaar.

De norm (wet FIDO) stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking kan komen voor herfinanciering of renteherziening. Gemeenten hebben de plicht om te informeren ten aanzien van het renterisico dat zij over hun vaste schuld lopen.

Onderstaande tabel laat zien dat we binnen de grenzen van de risiconorm blijven. Het renterisico in de leningenportefeuille is in 2025 goed gespreid en er is de komende jaren sprake van voldoende ruimte voor (her)financiering.

Beoordelen risico's	Letter	2025	2026	2027	2028
Renterisico: Renteherzieningen	a	-	-	-	-
Renterisico: Aflossingen	b	1.660	860	860	860
Renterisico's	c=a+b	1.660	860	860	860
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal	d	66.940	62.960	63.130	62.283
Percentage conform de regeling renterisiconorm	e	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	f=d*e	13.388	12.592	12.626	12.457
Toetsing risico's aan de renterisiconorm					
Ruimte binnen (+) c.q. overschrijding(-) van de norm	g=f-c	11.728	11.732	11.766	11.597

Schatkistbankieren

De invoering van het schatkistbankieren beperkt de eigen beleggingsmogelijkheden van de gemeente. Als er sprake is van overtollige financieringsmiddelen waarvan de omvang uitgaat boven het wettelijk vastgestelde drempelbedrag dan worden die middelen door het Rijk afgeroomd ten gunste van de 'schatkist' bij het Ministerie van Financiën. De overtollige gelden van de gemeente worden overgeboekt naar een bankrekening van het ministerie van Financiën. Daarvoor ontvangt de gemeente een rentevergoeding.

Een klein deel van het saldo mag als werkkapitaal worden aangehouden. Dit betreft een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 2,5 miljoen. Voor Westerveld betreft dit een bedrag van € 500.000. Het treasurybeleid is gericht op voorkoming van overliquiditeit. We zijn daarin echter afhankelijk van omvang en verloop van inkomende geldstromen.

Het maakt dat we gemakkelijk een beroep kunnen doen op deze middelen bij gewenste extra financiering als gevolg van nieuwe investeringen, zonder een beroep te hoeven doen op de BNG. De rentegevoeligheid wordt daardoor sterk beperkt. Dat mede als gevolg van de in 2022 aangetrokken externe financiering.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De volgende processen komen aan bod:

- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- Personeel & organisatie (HRM);
- Inkoop, aanbesteding en contractmanagement;
- Informatievoorziening, informatiebeveiliging en automatisering (ICT);
- Wet Open Overheid (WOO).

Financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie

Investeringsbeleid

De geplande investeringen worden per programma toegelicht. Jaarlijks wordt beoordeeld of afschrijvingstermijnen conform de financiële verordening verwerkt zijn.

Interne controle en rechtmatigheid

In 2025 gaan we verder op de wijze zoals we de afgelopen jaren werkten, namelijk volgens het 3 lijnen principe. De eerste lijn als verantwoordelijke voor controles in het primaire proces, de tweede lijn verantwoordelijk voor de controles rond rechtmatigheid en de derde lijn als verantwoordelijke voor de verbijzonderde interne controle (de review op de controles van de tweede lijn). We blijven ook tussen de controles door de belangrijke financiële processen goed monitoren en geven opvolging aan de bevindingen en aanbevelingen die voortkomen uit de verschillende controles. Daarbij vinden we het belangrijk om balans te houden tussen wat noodzakelijk is en wat mogelijk is binnen de reguliere uitvoering. Uw raad stelt de kaders middels goedkeuring van het controleplan en het normen- en toetsingskader. De jaarlijkse rechtmatigheidsverantwoording wordt als een aparte bijlage meegenomen in de jaarrekening en in deze paragraaf lichten we de bevindingen toe omtrent de interne controle en rechtmatigheid.

Rechtmatigheidsverantwoording college

De rechtmatigheidsverantwoording die het college aflegt bevat expliciete verantwoording over de naleving van regels die belangrijk zijn voor de financiële situatie van de gemeente. Dit wordt de rechtmatigheidsverantwoording genoemd. Het college is al verantwoordelijk voor de naleving van deze regels, maar vanaf 2023 moet ze hier zelf ook verslag van doen. Dit betekent dat een uitspraak wordt gedaan of de drie hiervoor geldende rechtmatigheidscriteria zijn nageleefd:

- Voorwaarden criterium: de naleving van wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader dat op 28 november 2023 door de raad is vastgesteld;
- Begrotings criterium: het handelen binnen de budgettaire kaders die de raad stelt in de begroting en begrotingswijzigingen;
- Misbruik & Oneigenlijk gebruik criterium: het in voldoende voeren van een beleid om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen te voorkomen.

Voor de uitvoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft de gemeenteraad een zogenaamde verantwoordingsgrens en rapporteringsgrens vastgesteld. De verantwoordingsgrens is de grens die bepaald waarbinnen het niet naleven van de hierboven genoemde criteria acceptabel is. Deze grens dient tussen de 0% en de 3% te zijn. We willen daarbij graag aansluiten bij het percentage waarmee de accountant de controle van de jaarrekening verricht.

Voor 2025 betekent dit dat het college hiervoor een voorstel zal voorbereiden waarop de gemeenteraad kan besluiten. Gezien de gesprekken die hier landelijk nog over gevoerd worden kan het betekenen dat de grens opgehoogd wordt naar 2% van de totale lasten inclusief dotatie aan de reserves.

Doelmatigheid

In 2023 is het 'Onderzoeksplan doelmatigheid en doeltreffendheid Westerveld 2023' vastgesteld. In het plan is een prioritering van mogelijke onderzoeksonderwerpen opgenomen. Uit deze inventarisatie volgt een eerste onderzoeksonderwerp namelijk 'leges'. Het onderzoek is op het moment van schrijven in volle gang en wordt in het najaar van 2024 opgeleverd.

Fraude

We werken conform het fraudebeleidsplan, hierin is opgenomen dat fraude als onderwerp jaarlijks aandacht verdient. Vanuit de gemeentebrede risico-inventarisatie zullen opnieuw de bekende risico's beoordeeld worden en zal gekeken worden naar nieuwe risico's, maar zullen we per risico ook beoordelen welke maatregelen we hiervoor moeten en kunnen treffen. Het resultaat van deze inventarisatie is dat medewerkers actief betrokken worden bij het herkennen en tegengaan van risico's, maar ook dat we goed zicht houden op de risico's. Dit alles met als doel om het risico op fraude te minimaliseren. Dit is van groot belang omdat een onderdeel van fraude 'misbruik en oneigenlijk gebruik' van groot belang is voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht is het toezicht van de ene overheid op de andere. De provincie heeft een toezichthoudende rol op de gemeenten op een aantal terreinen. Deze terreinen zijn:

- Ruimtelijke ordening
- Wabo
- Huisvesting statushouders
- Archiefzorg
- Financieel toezicht
- Monumentenwet

Het toezicht op financiën wordt afzonderlijk georganiseerd. De andere vijf onderwerpen vallen onder de Wet Interbestuurlijk Toezicht. Hiervoor zijn toezichtcriteria ontwikkeld op basis waarvan een beoordeling plaats kan vinden. Deze beoordeling heeft een plek in de P&C-cyclus en daarmee in de jaarrekening, waardoor de gemeenteraad haar taak adequaat kan uitoefenen.

De provincie houdt toezicht op de vijf onderwerpen en doet aanbevelingen. Het streven is om op alle onderwerpen voldoende tot goed te scoren. Het definitieve eindoordeel wordt gepresenteerd bij de jaarrekening.

Personeel en organisatie (HRM)

Organisatieontwikkeling en samenwerking

In de loop van 2024 zijn de nieuwe teamleiders gestart, met de laatste aanstelling op 1 april. De focus van het afgelopen jaar lag voor hen sterk op het leren kennen van de medewerkers en het team. Naast kennismakingsgesprekken zijn er met alle medewerkers een jaargesprek gevoerd, ondersteund door een praatplaat die ruimte biedt voor diverse thema's. Deze gesprekken boden een waardevolle gelegenheid om dieper in te gaan op persoonlijke ambities, ontwikkelbehoeften en wederzijdse verwachtingen.

Het komende jaar zal gericht zijn op sturing, resultaten en teamontwikkeling. De uitkomsten van het medewerkersonderzoek worden verder uitgewerkt en geïntegreerd in de strategische HR-thema's. Hierbij richten we ons op thema's die bijdragen aan het binden en boeien van onze medewerkers aan de organisatie. We blijven investeren in de ontwikkeling van onze mensen en zetten in op een cultuur waarin iedere medewerker zich gewaardeerd voelt en de ruimte krijgt om te groeien.

Onze organisatie blijft zich inzetten om een aantrekkelijke werkomgeving te zijn, waarbij de kracht ligt in korte lijnen, betrokkenheid en ruimte voor persoonlijke ontwikkeling. Door te blijven luisteren naar onze medewerkers en hierop in te spelen, versterken we onze positie als een plek waar talent zich thuis voelt en optimaal kan bijdragen aan onze gezamenlijke doelen.

Personeelsformatie en personeelsbudgetten

Met het volgende overzicht geven wij globaal inzicht in de begrote formatie in vergelijking met 2024.

Formatie in FTE	2024	2025	Vershil
Bestuur (B&W)	4,00	4,00	0
Bestuursondersteuning (griffie)	2,56	3,56	1,00
Totaal formatie bestuur	6,56	7,56	1,00
Subtotaal directe taken programma's	104,14	109,90	5,75
Subtotaal ondersteunende taken (overhead)	79,29	80,40	1,11
Totaal formatie ambtelijke organisatie	183,44	190,30	6,86
FTE overhead / FTE Totaal	43,2%	42,2%	

De vastgestelde formatie voor 2025 is 190,3 FTE (excl. Bestuur en Griffie). De arbeidsmarkt blijft krap. Het blijft uitdagend om de juiste persoon op de juiste plek te vinden en houden. De verschuiving van de afgelopen jaren van vaste krachten naar inhuur in de vorm van ZZP of detachering blijft doorzetten. We zijn daarom bewuster bezig met het binden en boeien van ons zittende personeel. Stappen die hierin gezet zijn: de inzet van de teamleiders voor meer 1 op 1 aandacht en sturing, het uitzetten van een medewerkers onderzoek, blijven inzetten op de ontwikkeling van medewerkers (opleidingen) en onderzoeken waardoor medewerkers gebonden en geboeid blijven.

De bijbehorende budgetten zijn als volgt:

Budget formatie	2024	2025	Vershil
Bestuur B&W	405.990	405.990	0
Bestuursondersteuning (Griffie)	240.980	310.980	70.000
Totaal Bestuur	646.970	716.970	70.000
Burgerlijke stand (trouwambtenaren)	10.000	10.000	0
Personeelslasten binnendienst	13.194.581	14.185.299	990.718
Personeelslasten buitendienst	1.001.130	1.001.130	0
Totaal ambtelijke organisatie	14.205.711	15.196.429	990.718
Totaal personeelsbudget	14.852.681	15.913.399	1.060.718

Personeelsbeleid

Het belangrijkste kapitaal van onze organisatie is onze medewerkers. We willen een organisatie zijn waarin we de medewerkers de ruimte bieden in hun kracht te komen en staan. Dit doen we door het aanbieden van opleidingen en ruimte bieden voor doorstroom naar een andere interne functie. Daarnaast stimuleren we dat betrokkenheid en inzet van de kennis en kunde van iedere medewerker bij de verschillende projecten. Samenwerken en in contact staan met elkaar is een belangrijk gemeengoed binnen onze organisatie. Dit blijven we stimuleren door verschillende personeelsbijeenkomsten te organiseren. Ook in 2025 is er weer ruimte om teambuildingsactiviteiten te organiseren zoals een teamuitje of een personeelsfeest. Uit het medewerkersonderzoek en het project binden en boeien zullen op basis van de resultaten acties worden uitgezet met als doel onze werknemers te blijven binden en boeien.

Als goede werkgever zetten we vooral in op het preventief voorkomen van verzuim. We streven ernaar om op voorhand te anticiperen op individuele situaties van medewerkers die (tijdelijk) extra zorg en aandacht nodig hebben. De nieuwe groep teamleiders speelt hier een belangrijke rol in en krijgen de juiste handvatten mee om deze rol richting onze medewerkers goed op te kunnen pakken.

We streven als gemeente naar een verzuimcijfer dat niet groter is dan het landelijk gemiddelde verzuimcijfer van de sector Gemeenten. In 2023 bedroeg dit landelijk cijfer 6,1% en in Westerveld 7,49% (excl. zwangerschappen). Het hogere verzuim komt met name door langdurig verzuim dat wordt veroorzaakt door ernstige ziekte of mentale klachten.

In alle gevallen is er goed contact met de bedrijfsarts en leidinggevende om het herstel van de medewerker te bevorderen waar dit kan om zo snel mogelijk weer in het werkritme te komen. Met de komst van de teamleiders begin 2024 is er nog meer aandacht voor de zieke medewerkers en zien we een dalende beweging in het verzuimpercentage.

Waar het gaat om vervanging van ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof is jaarlijks een budget beschikbaar van € 208.450. Indien dit budget niet toereikend is, heeft u in 2014 (2e bestuursrapportage) toestemming gegeven om de uitgaven te doen tot een budget dat gelijk is aan het landelijk gemiddelde verzuimcijfer.

Inkoop, aanbesteding en contractmanagement

Voor het verder borgen en verbeteren van de vakkennis rond inkoop wordt ook in 2025 het inkoop-vakberaad verder vormgegeven. Thema's die in het vakberaad aan de orde komen en worden uitgediept zijn onder andere de inzet van Social Return On Investment (SROI). In 2024 is in samenwerking met het Expertisecentrum SROI hierover al een aftrap gehouden.

In 2025 wordt er een extra impuls gegeven aan het goed op orde krijgen (en houden) van inkoop, contract management en contract beheer. In 2025 worden de contracten verder in kaart gebracht, vastgelegd en in beheer genomen. Verder wordt er toegewerkt naar een toekomstbestendige interne (inkoop en contract) organisatie. Hierbij wordt zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de kennis, kunde en middelen van SSC-ONS.

Informatievoorziening, informatiebeveiliging en automatisering (ICT)

Met de uitvoering van het projectenportfolio van informatievoorziening blijven we werken aan noodzakelijke vervanging en modernisering van applicaties en het voldoen aan (nieuwe) wetgeving en wensen en behoeften uit de organisatie.

Het komende jaar starten we onder andere met een aanbesteding van het gemeente brede zaakstelsel in verband met een aflopend contract en willen we werken aan een harmonisatie van de gebruikte applicaties binnen het sociaal domein.

We gaan de processen en systemen in richten om aan de actieve publicatieplicht van de Wet open overheid te voldoen. De ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie (AI) gaan razendsnel en bieden nieuwe mogelijkheden om efficiënter te werken, maar er schuilen ook risico's in. Met ONS en partnergemeenten verkennen we welke gebruiksmogelijkheden er zijn en welke kaders en afspraken daar bij horen.

Op het gebied van informatiebeveiliging en privacy gaan we bezig met de implementatie van de NIS2 en de aanbevelingen uit de uitgevoerde audit voor de Wet politie gegevens.

Wet Open Overheid (Woo)

De Woo regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Toegang tot publieke informatie is sinds de inwerkingtreding van de Woo een expliciet recht van de inwoner geworden. En daarmee dus ook een plicht voor de gemeente. Actieve openbaarmaking is een nieuw verplicht onderdeel in de Woo. Om duidelijkheid en transparantie te vergroten, moeten overheden zelf meer informatie openbaren. Het motto is: Openbaar, tenzij. De informatie die wij actief moeten openbaren is opgedeeld in 11 informatiecategorieën. In 2025 bereiden we de organisatie verder voor op actieve openbaarmaking van die categorieën die dan verplicht zijn om openbaar te maken. Hierbij volgen we de gefaseerde verplichtingsdata van de Rijksoverheid. Van de gemeente wordt daarbij een digitale omgeving verlangd, waar documenten vindbaar en toegankelijk zijn voor inwoners, bedrijven en journalisten. In het voorjaar van 2025 start een pilot met een publicatieplatform. Wanneer de pilot positieve uitkomsten heeft, kunnen we in 2025 verder met het actief publiceren van de dan verplichte informatiecategorieën.

Paragraaf F Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente onderhoudt banden met diverse partijen waarbij zij een bestuurlijk of financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van banden met deze partijen komt voort uit politieke motieven en maatschappelijke relevantie. Een bestuurlijk belang betekent dat leden van het college in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling vertegenwoordigd zijn. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname aan een verbonden partij op enigerlei wijze risico kan lopen. De verbonden partijen zijn gerubriceerd naar de volgende categorieën:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Deelnemingen in vennootschappen
3. Participaties in stichtingen en verenigingen

1. Gemeenschappelijke regelingen

Werkvoorzieningsschap Reestmond

Werkvoorzieningsschap Reestmond te Meppel			
Openbaar belang		Aandeel	
Het plaatsen van mensen uit de deelnemende gemeenten die aangewezen zijn op aangepast werk op een dergelijke plek. Hierbij wordt gestreefd naar passende arbeid zo dicht mogelijk bij de reguliere arbeidsmarkt. Dit houdt mede in het ontwikkelen van de arbeidsmogelijkheden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, waardoor hun door- en uitstroomkansen vergroot worden.			24,8%
Financieel			
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025		3.154
	31-12-2025		3.154
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025		2.018
	31-12-2025		1.789
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024		nbn
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025		2.758
Risico's			

Veiligheidsregio Drenthe

Veiligheidsregio Drenthe te Assen

Openbaar belang *Aandeel*

Het uitvoeren van taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet aan de Veiligheidsregio zijn opgedragen. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden die door de deelnemende gemeenten aan de veiligheidsregio zijn opgedragen 4,4%

Financieel

Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	1.599
	31-12-2025	1.599
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	35.106
	31-12-2025	33.495
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	nrb
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	1.501

De Veiligheidsregio is een gemeenschappelijke regeling (GR), waarbij de risico's uiteindelijk verhaald kunnen worden op de deelnemende gemeenten. De Veiligheidsregio geeft zelf aan dat er risico's gezien worden in de financiële afwikkeling van de integratie van de Meldkamer Noord Nederland in de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO), herziening FLO overgangsrecht en de kosten voor personeel (vergoeding vrijwilligers en loon- en prijsontwikkeling). De reserves worden als ruim voldoende ingeschat om de risico's af te dekken. Daarnaast worden nieuwe ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd en zullen de daaruit voortkomende consequenties voorgelegd worden aan uw raad.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.		Op basis van inwoner aantal
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	2.688
	31-12-2025	3.229
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	9.328
	31-12-2025	8.851
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	nnb
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	1.057
<i>Risico's</i>		
In de risicoparagraaf van de begroting worden bedrijfsvoeringsrisico's ingeschat op totaal circa € 2,4 mln.		

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD) te Assen		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Het uitvoeren van alle milieuvergunningverlening- en meldingen, milieutoezicht en handhaving en alle milieuspecialismen en advisering op het gebied van milieu		3,7%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	661
	31-12-2025	661
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	5.119
	31-12-2025	5.167
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	nmb
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	1.310
<i>Risico's</i>		
Op dit moment vindt een aantal wijzigingen plaats binnen de RUD op grond van het rapport van Seinstra en van der Laar. Deze ontwikkelingen in de organisatie en het financieel meer in control komen, kunnen gevolgen hebben voor de bijdrage van de gemeente. De bijdrage is inmiddels al gestegen. Wanneer bij de RUD tekorten ontstaan, zijn de gemeenten en de provincie naar rato verantwoordelijk voor het bijpassen van deze tekorten		

Recreatieschap Drenthe

Recreatieschap Drenthe te Dwingeloo		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten in Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf op het gebied van de vrijetijdseconomie (recreatie en toerisme)		1/13 deel
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	1.184
	31-12-2025	1.473
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	1.287
	31-12-2025	906
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	nmb
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	104
<i>Risico's</i>		
De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de eventuele tekorten van de gemeenschappelijke regeling en dus voor het Recreatieschap Drenthe		

Eems Dollard Regio

Eems Dollard Regio te Bad Nieuweschans		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Bevorderen van samenwerking aan zowel Duitse als Nederlandse kant van de grens		0,94%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	N.N.B.
	31-12-2025	N.N.B.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	N.N.B.
	31-12-2025	N.N.B.
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	N.N.B.
<i>Risico's</i>		
Volgens paragraaf 15 lid 3 Gemeenschappelijke Regeling EDR zijn de deelnemers aan de EDR verplicht om naar rato van hun deelnemersbijdragen bij liquidatie extra bijdragen te verstrekken		

Publiek Vervoer Groningen en Drenthe

Publiek Vervoer Groningen en Drenthe		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Alle gemeenten in Drenthe en Groningen en het OV-bureau Groningen Drenthe werken samen aan het creëren van een optimaal vervoersnetwerk dat betaalbaar en toekomstbestendig is en waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen.		1,58%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	264
	31-12-2025	266
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	45
	31-12-2025	45
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	nrb
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	21
<i>Risico's</i>		
Het risico voor de deelnemers in deze gemeenschappelijke regeling is beperkt. De risico's betreffen de interne bedrijfsvoering waarvoor beheersmaatregelen worden ingezet om dat risico te beperken.		

Overheid en Services (ONS)

Overheid en Services (ONS)		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
De gemeente Westerveld is per 1 januari 2021 toegetreden tot de gemeenschappelijke regeling ONS. Het is een lichte regeling voor de bedrijfsvoering. De gemeente neemt sinds 1 januari 2021 diensten af voor de Personeels- en salarisadministratie en sinds 1 september 2021 voor het technisch beheer van de ICT. Per 1 januari 2022 worden inkoopdiensten afgenomen. Naast Westerveld nemen de gemeenten Zwolle, Kampen, Dalfsen en de provincie Overijssel deel in de gemeenschappelijke regeling. Het deelnemingspercentage is gebaseerd op de financiële bijdrage van Westerveld ten opzichte van het totale bedrag. Qua zeggenschap heeft de gemeente dezelfde stem als de andere deelnemers, waarmee het aandeel op 20% uitkomt.		5,7%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	1.365
	31-12-2025	1.365
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	10.961
	31-12-2025	13.506
Resultaat over 2024 (x € 1.000)	2024	nbn
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2025	2.255
<i>Risico's</i>		
De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de eventuele tekorten van de gemeenschappelijke regeling en dus ook voor de tekorten van ONS. Via tussentijdse rapportages en bestuurlijke afwegingen zal dit zoveel mogelijk beperkt worden.		

2. Deelnemingen in vennootschappen

Onderstaande vennootschappen zijn ontstaan door de splitsing van het netwerkbedrijf en het leveringsbedrijf van Essent en daarnaast door de verkoop van de aandelen in het leveringsbedrijf Essent.

Enexis Holding B.V

Enexis Holding B.V. te 's Hertogenbosch		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Enexis Holding B.V. beheert het energienetwerk in zeven provincies in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en zorgt ervoor dat gas en elektriciteit van de energieleveranciers veilig bij de klanten (plm. 2,6 miljoen huishoudens) terecht komt.		0,0928%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	5.320.000
	31-12-2025	5.291.000
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	5.140.000
	31-12-2025	44.907.000
Verwacht resultaat over 2025 (x € 1.000)	2025	72.000.000
<i>Risico's</i>		
Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering, in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen.		

CSV Amsterdam B.V.

CSV Amsterdam B.V. te 's Hertogenbosch

Openbaar belang

Aandeel

Deze aandelen zijn bij de verkoop van de Essent-aandelen ontvangen en dienen ter afwikkeling van de diverse zaken rondom de verkoop. 0,0928%

Financieel

Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	484
	31-12-2025	0
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	7
	31-12-2025	0
Verwacht resultaat over 2025 (x € 1.000)	2025	-20

Beleidsvoornemens en risico's

De vennootschap zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is de vennootschap in afwachting van de reactie van de Belastingdienst op het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een gerechtelijke procedure zal in overleg met de Aandeelhouderscommissie de procedure al dan niet worden voortgezet. In de cijfers van de begroting 2025 is al rekening gehouden dat de vennootschap zal worden opgeheven, en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (art 2.:81 BW).

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. 's Hertogenbosch

Openbaar belang

Aandeel

Deze aandelen zijn bij de verkoop van de Essent-aandelen ontvangen en dienen ter afwikkeling van de diverse zaken rondom de verkoop. 0,0928%

Financieel

Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	0
	31-12-2025	0
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	0
	31-12-2025	0
Verwacht resultaat over 2025 (x € 1.000)	2025	-0

Risico's

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. (art 2.:81 BW).

N.V RENDO

N.V RENDO te Hoogeveen		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering		7,97%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	78.688
	31-12-2024	N.N.B.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	11.522
	31-12-2024	N.N.B.
Resultaat over 2023 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
<i>Risico's</i>		

De begroting van RENDO wordt in de tweede helft van het jaar vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Deze is daarom nog niet bekend bij het opstellen van de gemeentelijke begroting.

N.V Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

N.V Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) te Assen		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering		1,079%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	56.429
	31-12-2024	N.N.B
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	182.776
	31-12-2024	N.N.B.
Resultaat over 2023 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
<i>Risico's</i>		
Het risico, en daarmee de aansprakelijkheid, voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap art 2.:81 BW.		

De begroting van WMD wordt in de tweede helft van het jaar vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Deze is daarom nog niet bekend bij het opstellen van de gemeentelijke begroting.

Waterbedrijf Vitens NV

Waterbedrijf Vitens NV te Zwolle		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering		0,449%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	649.5
	31-12-2024	N.N.B.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	1.560
	31-12-2024	N.N.B.
Resultaat over 2023 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
<i>Risico's</i>		
Het risico voor de gemeente zit in het afwaarderen van de boekwaarde van de aandelen. Wanneer zou blijken dat Vitens niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Op dit moment is dat risico met een solvabiliteit van circa 30% zeer gering.		

De begroting van Vitens wordt in de tweede helft van het jaar vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Deze is daarom nog niet bekend bij het opstellen van de gemeentelijke begroting.

Wadinko N.V.

Wadinko N.V. te Zwolle		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Bevorderen werkgelegenheid.		2,344%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	82.924
	31-12-2024	N.N.B.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	8.721
	31-12-2024	N.N.B.
Resultaat over 2023 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
Risico's		
Inherent aan haar doelstellingen loopt Wadinko risico's. Door de interne maatregelen met betrekking tot risicobeheersing, zoals beschreven in de jaarrekening van Wadinko, zijn de risico's voor de aandeelhouders beperkt.		

Door Wadinko wordt geen openbare begroting opgesteld.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) te Den Haag		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Verkrijgen van toegang tot de kapitaalmarkt; door middel van gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen.		0,0009%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	4.700.000
	31-12-2024	N.N.B.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	110.819.000
	31-12-2024	N.N.B.
Resultaat over 2023 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
<i>Risico's</i>		
Maximaal risico ten aanzien van de afwaardering van de boekwaarde van de aandelen en het niet ontvangen van dividend. Het risico op afwaardering zal beperkt zijn aangezien het een staatsbank betreft. Het risico op beperkte dividenduitkering heeft zich de laatste jaren voorgedaan door gewijzigde regelgeving en de lage rente. Hier wordt bij het opstellen van de begroting rekening mee gehouden		

De BNG Bank kan geen gegevens inzake vermogen en resultaat voor het komende jaar aanleveren in verband met bedrijfsgegevens die voor concurrenten van belang kunnen zijn.

ROVA N.V.

Regionaal Orgaan Verwijdering Afvalstoffen (ROVA N.V.) te Zwolle		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Door deelname in de aandelen van ROVA kunnen we gebruik maken van de aangeboden diensten.		0,184%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	43.020
	31-12-2024	N.N.B
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2024	59.990
	31-12-2024	N.N.B.
Resultaat over 2023 (x € 1.000)	2024	N.N.B.
<i>Risico's</i>		

Voor de gemeenten zal maximaal het ingelegde bedrag in aandelen moeten worden afgeboekt bij een eventueel faillissement van ROVA. Daarnaast zal met spoed een andere afvalinzamelaar gezocht moeten worden. Dit kan hogere kosten met zich meebrengen. Het risico dat dit zich voor zal doen, wordt zeer klein geacht, aangezien er regelmatig overleggen met ROVA plaatsvinden en de financiële organisatie geborgd is.

De begroting van ROVA wordt in de tweede helft van het jaar vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Deze is daarom nog niet bekend bij het opstellen van de gemeentelijke begroting.

3. Participaties in stichtingen en verenigingen

Overige samenwerkingsverbanden.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

De VNG ondersteunt gemeenten bij hun ontwikkeling en behartigt hun belangen. De activiteiten van de VNG bestaan uit het bieden van een platform, het behartigen van gemeenschappelijke belangen, het bieden van dienstverlening aan gemeenten (adviseren en informeren) en het ontwikkelen van producten en diensten. Jaarlijks wordt de contributie op basis van het aantal inwoners vastgesteld. De contributie voor 2025 is begroot op € 66.000.

Talentergio

Talentergio is een samenwerkingsverband tussen 26 overheidsorganisaties. Samen vertegenwoordigen ze ruim 8.000 medewerkers in de meest uiteenlopende functies. Aangesloten zijn gemeenten, de Omgevingsdienst IJsselland, Shared Service Centrum ONS, de Veiligheidsregio IJsselland, TIEM Zwolle en de provincie Overijssel. Talentergio richt zich primair op de individuele medewerkers.

Er worden faciliteiten geboden aan medewerkers om zich te ontplooiën en te ontwikkelen. Met als doel het stimuleren van het bewustzijn van medewerkers dat zij een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het mede vormgeven van een goed functionerende overheid. Medewerkers van Talentenregio-organisaties kunnen op een gemakkelijke en laagdrempelige manier bewegen en kennis en kunde uitwisselen. De contributiekosten bedragen € 18.500 per jaar.

Vereniging van Drentse gemeenten (VDG)

De Vereniging van Drentse gemeenten zet zich in voor de twaalf gemeenten in de provincie Drenthe. De vereniging biedt een platform aan en behartigt de belangen van de Drentse gemeenten richting de VDG. Via de Drentse portefeuillehouders worden diverse beleidsterreinen op elkaar afgestemd. De bijdrage voor 2024 is begroot op €17.500, inclusief de bijdrage aan de veteranendag.

Regio Zwolle

Regio Zwolle is een bestuurlijke samenwerking tussen 21 gemeenten en 4 provincies rondom Zwolle. Regio Zwolle is volop in ontwikkeling. Er is een nieuwe agenda opgesteld met een nieuwe structuur van vijf tafels: economie, leefomgeving, bereikbaarheid, energie en Human Capital Agenda (HCA). De HCA is volop in beweging en moet leiden tot een toekomstgerichte arbeidsmarkt. Doel is om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken door onderwijs en ondernemersorganisaties aan elkaar te verbinden. Daarnaast steunen ondernemersorganisaties initiatieven die bijdragen aan realisatie van en voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Een belangrijk onderdeel van Regio Zwolle is Kennispoort. Kennispoort is het innovatienetwerk van ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid. Kennispoort verzorgt één keer per jaar een bijeenkomst in de gemeente Westerveld. De Regio Deal Regio Zwolle is binnengehaald. Ook onze gemeente heeft projecten ingediend en kan mogelijk meedoen aan deze subsidietoekenning.

Stichting Het Oversticht Zwolle

Het Oversticht doet onderzoek en brengt advies uit op het gebied van ruimtelijk erfgoed en ruimtelijke kwaliteit. Het welstandstoezicht en de gemeentelijke monumentencommissie van de gemeente Westerveld zijn bij deze stichting ondergebracht. De gemeentelijke archeoloog wordt eveneens via Het Oversticht ingehuurd. Het Oversticht verzorgt daarnaast de omschrijvingen voor nieuwe aanvullingen op de vrijwillige gemeentelijke monumentenlijst.

Samenwerkingsverband UNESCO nominatiedossier 'Koloniën van Weldadigheid'

Sinds 2010 is internationaal samengewerkt aan een succesvolle nominatie van de voormalige Rijkskoloniën van Weldadigheid tot UNESCO Werelderfgoed. Het Werelderfgoedcomité heeft zich in 2018 positief uitgesproken over het dossier en in het bijzonder het Westerveldse aandeel. In 2021 heeft het Werelderfgoedcomité de UNESCO Werelderfgoedstatus toegekend. De gemeente Westerveld is één van de voortrekkers geweest voor uitbreiding van het dossier en heeft een bestuurlijk charter ondertekend waarin we deze intentie (zowel op het gebied van personele inzet, als financieel) hebben bevestigd. Op lokaal niveau wordt ambtelijk en bestuurlijk nauw samengewerkt met de gemeente Steenwijkerland en de gemeente Weststellingwerf en vindt afstemming plaats met ondernemers uit de recreatie- en toeristische sector, Stichting Maatschappij van Weldadigheid en de agrarische sector.

RWB Zwolle

Het regionaal Werkbedrijf Regio (RWB) Zwolle timmert continu aan de weg om invulling te geven aan zijn belangrijkste doelstelling: het realiseren van een inclusieve arbeidsmarkt in de regio Zwolle. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar mensen met een (grotere) afstand tot de arbeidsmarkt. Toekomstgericht en innovatief arbeidsmarktbeleid vraagt echter om een Human Capital Agenda (HCA) met een integrale invalshoek die de driehoek economie, onderwijs en arbeidsmarkt verbindt. Een agenda met meer concrete doelen die ook de samenhang tussen de verschillende agenda's op het gebied van economische innovatie, het Sociaal Domein en onderwijs en kennis, inzichtelijk maakt.

Inzicht in het 'regionaal DNA' zorgt ervoor dat vraag en aanbod dichter bij elkaar kunnen komen. Deze kansen verbinden we nadrukkelijk ook met mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

P10-gemeenten

De P10 is een samenwerkingsverband van de 22 grootste (oppervlakte) plattelandsgemeenten van Nederland. Deze gemeenten hebben veelal te maken met dezelfde ambities en uitdagingen. In P10-verband worden deze onder de aandacht gebracht van de landelijke en Europese politiek. Naast onderstaande onderwerpen wordt via de P10 een lobby gevoerd in relatie tot de herverdeling van het gemeentefonds die voor P10-gemeenten mogelijk niet gunstig uitpakt.

Onderwerpen: Demografische ontwikkelingen, Relatie plattelandsgemeente en gemeentefonds, Recreatie en toerisme, Functieveranderingen op het platteland, Nieuwe economische kansen in de buitengebieden, Veiligheid in het landelijke gebied (aanrijtijden), Leefbaarheid in de kernen (voorzieningen, zorg, onderwijs), natuur- en waterbeheer, duurzaamheid). De contributie voor P10-gemeenten bedraagt €15.000.

Paragraaf G Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid beschrijft het grondbeleid in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling. Het gemeentebestuur formuleert de doelstellingen en het grondbeleid is hieraan ondersteunend. Deze paragraaf geeft de visie op het grondbeleid, de uitvoering van het grondbeleid, de actuele financiële positie, de winstneming en de risico's en voorzieningen weer. De niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn, zoals vastgelegd in het BBV, opgenomen als materiële vaste activa.

Visie op grondbeleid

De gemeente Westerveld hanteert sinds de vaststelling van de Nota Grondbeleid (2021) een situationeel grondbeleid. De markt heeft de ruimte om te ondernemen, maar wanneer de gemeente het nodig acht om meer invloed op het grondbeleid te hebben dan wordt actief grondbeleid daadwerkelijk ingezet. Het financiële risico van het grondbeleid dient voor de gemeente aanvaardbaar te zijn. Bij maatschappelijk interessante initiatieven wordt het financiële risico zorgvuldig afgezet tegen het maatschappelijk belang.

Winstneming

Volgens de commissie BBV moet winst (tussentijdse winstname) worden genomen op het moment dat er in een grondexploitatie opbrengsten zijn. Volgens de PoC-methode (Percentage of Completion, een methode die het aandeel van de gerealiseerde opbrengsten afzet tegen het aandeel van de gerealiseerde kosten en de te verwachten winst) is de te nemen winst jaarlijks te berekenen. Ook de komende jaren wordt een winst verwacht uit diverse grondexploitaties. Eventuele winsten worden verwerkt in de prognose balans. Ze zijn nog niet als winst meegenomen onder de baten en lasten.

Uitvoering grondbeleid

Algemeen

Als in onderstaande wordt gesproken over resultaat, dan is dat het verwachte resultaat aan het eind van de grondexploitatie. Op basis van gerealiseerde en nog te realiseren baten en lasten in de toekomst wordt op basis van de PoC-methode (Percentage of Completion) een berekening gemaakt voor de tussentijdse winst. Dit wordt berekend naar de mate waarin de kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Bijvoorbeeld kort gezegd kan 25% van de verwachte winst worden genomen als 50% van de kosten en 50% van de opbrengsten zijn gerealiseerd.

Bouwgrond in exploitatie

Kalterbroeken

Klepbroeken is een woningbouwproject waarin 93 woningen worden toegevoegd aan Diever. In 2023 zijn wij bezig met de uitgifteprocedure van de laatste 8 kavels. De verwachting is dat de kavels in 2024 of begin 2025 kunnen worden overgedragen. Er wordt een positieve resultaat verwacht, er is in 2023 een tussentijdse winstneming (PoC) van € 230.000 genomen over het gerealiseerde resultaat. De boekwaarde bedraagt € 179.000 per 01-01-2024.

Meenteweg-Oeveraseweg – Havelte

Deze grondexploitatie betreft de afronding van een bedrijventerrein in Havelte. Op dit bedrijventerrein is nog een kavel van 1,6 hectare beschikbaar. In 2024 is een start gemaakt om de locatie bouwrijp te maken. In najaar 2024 vindt afstemming plaats met ondernemers in regio Havelte over indeling en grootte kavels. Verwachting is dat in 1e helft van 2025 het bouwrijp maken afgerond kan worden en start gemaakt met uitgifte van kavels. Er wordt een negatief resultaat van € 52.000 (NCW per 01-01-2024). De voorziening is hierop aangepast en bedraagt € 52.000.

Vledder Noord fase 1b

In dit plan (fase 1b) is ruimte voor circa 45 woningen. Een deel hiervan heeft al een uitgewerkte woonbestemming en deels gerealiseerd. Op een ander deel van de het plan (1bII) ligt nu nog een maatschappelijke bestemming. De bedoeling is om ook hier woningen te realiseren maar is wijziging bestemming noodzakelijk, planning is najaar 2024 of begin 2025. In het eerste deel van fase 1b zijn 26 kavels geleverd en de woningen gerealiseerd. Om fase 1b af te kunnen ronden, dient het meest oostelijke gedeelte van het bestemmingplan te worden gerealiseerd. Op dit moment zijn er gesprekken over de invulling hiervan welke in najaar 2024 uitgewerkt worden. De grondexploitatie sluit naar verwachting met een nadelig financieel resultaat. Per 31-12-2023 is het verwachte nadelig financieel resultaat € 577.000 (NCW per 1-1-2024). Het negatieve resultaat wordt deels veroorzaakt door de realisatie van sociale woningbouw in de tweede fase en kosten voor beheersen Japanse Duizendknoop. Er is een voorziening opgenomen in deze jaarrekening van € 577.000 om dit tekort te dekken.

Vledderveen

De grondexploitatie Vledderveen is in 2021 vastgesteld en betreft de uitgifte van kavels ten behoeve van maximaal 21 woningen. Deze kavels worden in 2 fasen uitgegeven. In 2022 zijn de werkzaamheden begonnen om het gebied bouwrijp te maken. De 1e fase is in 2023 uitgegeven en verwachting is dat deze fase in 2025 afgerond kan worden met woonrijp maken. Voor de 2e fase, met mogelijkheid 11 woningen te realiseren, is in voorjaar 2024 een prijsvraag uitgezet met aansluitend gunning aan projectontwikkelaar. Naar verwachting zullen de bouwactiviteiten in 1e helft van 2025 starten. De opbrengsten van de 2e fase worden in 2025 verwacht. Er wordt een positieve resultaat verwacht, er is in 2023 een tussentijdse winstneming (PoC) van € 107.000 genomen over het gerealiseerde resultaat De boekwaarde is op 31-12-2024 € 198.000.

Actuele financiële positie

Bouwgrond in exploitatie (begroot verloop 2024)

Bedragen x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Winstneming	Boekwaarde 31-12-2024
Kalterbroeken Diever	-179	273	260	0	-166
Meenteweg - Oeverasweg Havelte	114	211	0	0	335
Vledder Noord fase 1b	-62	1.288	250	0	976
Complex Vledderveen	-199	135	243	0	-307
Totaal	-323	1.907	753	0	838
Voorziening t/m					
Meenteweg - Oeverasweg Havelte	-52				-52
Vledder Noord fase 1b	-577				-577
Totaal bouwgronden in exploitatie	-952	1.922	753	0	209

Meerjarige boekwaarden Bouwgronden in exploitatie (incl. voorziening)

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027	Boekwaarde 31-12-2028
Kalterbroeken Diever	-166	0	0	0	0
Meenteweg - Oeveraseweg Havelte	283	195	0	0	0
Vledder Noord fase 1b	399	407	206	0	0
Complex Vledderveen	-307	-492	0	0	0
Totaal bouwgrond in exploitatie	209	110	206	0	0

De tabel laat zien welke baten en lasten nog gepland staan tot de voltooiing van de grondexploitatie. De prognose geeft een voorspelling over het toekomstig financieel resultaat. Voor Kalterbroeken, Meenteweg-Oeveraseweg en Vledder Noord fase 1b resteert op basis van verwachtingen een nadelig financieel resultaat. Hiervoor worden voorzieningen opgenomen. Vanaf 2024 zullen naar verwachting enkele grondexploitaties aan het overzicht worden toegevoegd.

Voorzieningen

Voor Meenteweg / Oeveraseweg is per 31-12-2023 een voorziening opgenomen van € 52.000. Voor Vledder Noord is een voorziening opgenomen van € 577.000. Deze bedragen zullen naar verwachting voldoende zijn.

Risico's

In het algemeen kan gesteld worden dat er weinig risico's zijn bij onze grondexploitaties. Voor de verliezen die we kunnen inschatten is een voorziening opgenomen. Op dit moment betreft dat Kalterbroeken, Meenteweg-Oeveraseweg en Vledder Noord fase 1b. Voor grondexploitaties die in uitvoering zijn, geldt dat er een algemeen risico is dat deze ontwikkelingen uiteindelijk niet (volledig) voltooid worden. Er is getracht om het risico hierop zo veel mogelijk te beperken door middel van diversiteit in woningtypologieën, behoefteonderzoek en het hanteren van marktconforme grondprijzen. Voor vrijwel alle grondexploitaties is een passend vigerend bestemmingsplan. Voor een deel van het plan Vledder Noord fase 1b is een bestemmingsplanwijziging nodig. Dit levert een risico op; het is namelijk nog niet zeker of de beoogde ontwikkeling hier kan plaatsvinden. Ons inziens is dit een relatief klein risico en is dit al gedeeltelijk opgevangen door genoeg tijd voor deze ontwikkeling in de grondexploitatie op te nemen. Voor nadere inschatting van de risico's in breder verband wordt verwezen naar de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing.

Financiële begroting

B.1. Overzicht van baten en lasten

B.1.1. Begroting en meerjarenraming

Onderstaand de meerjarenbegroting voor de jaren 2025 - 2028.

Bedragen x €1.000

Programma	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Lasten				
0. Bestuur	2.462	2.411	2.410	2.410
1. Veiligheid	1.892	1.821	1.879	1.879
2. Verkeer en vervoer	5.587	4.767	4.769	4.769
3. Economie	2.052	955	1.453	1.453
4. Onderwijs	1.629	1.626	1.617	1.617
5. Sport, cultuur en recreatie	5.069	4.887	4.883	4.883
6. Sociaal domein	23.694	22.445	22.320	22.162
7. Volksgezondheid en milieu	6.328	6.725	6.768	6.768
8. VHROSV	4.114	3.014	2.962	2.962
Totaal Lasten	52.827	48.650	49.060	48.903
Baten				
0. Bestuur	397	397	397	397
1. Veiligheid	15	15	15	15
2. Verkeer en vervoer	12	12	12	12
3. Economie	2.228	2.228	2.228	2.228
4. Onderwijs	226	226	226	226
5. Sport, cultuur en recreatie	377	371	371	371
6. Sociaal domein	4.345	4.287	4.264	4.232
7. Volksgezondheid en milieu	5.277	5.427	5.477	5.477
8. VHROSV	1.490	694	675	725
Totaal Baten	14.368	13.657	13.666	13.684
Totaal saldo programma's	-38.459	-34.993	-35.395	-35.220

Overhead, VpB en Onvoorzien

0.4 betreft overhead, 0.8 betreft onvoorzien. VpB wordt niet begroot en is derhalve 0.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
0.4 Overhead				
Lasten	13.768	13.640	13.656	13.656
Baten	71	71	71	71
Totaal 0.4 Overhead	-13.697	-13.569	-13.585	-13.585
0.8 Overige baten en lasten				
Lasten	20	20	20	20
Totaal 0.8 Overige baten en lasten	-20	-20	-20	-20
Totaal overhead, vpb en onvoorzien	-13.717	-13.589	-13.605	-13.605

Algemene dekkingsmiddelen
 Betreft taakvelden 0.5 t/m 0.8.

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Lasten	285	379	614	785
Baten	51.921	48.473	48.684	48.819
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	51.636	48.094	48.070	48.034

Saldo baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Lasten	66.900	62.689	63.350	63.364
Baten	66.360	62.201	62.421	62.574
Saldo Baten en Lasten	-541	-488	-930	-791

Mutatie in de reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Stortingen	25	25	25	25
Onttrekkingen	580	759	709	709
Totaal mutatie in de reserves	555	734	684	684

Begrotingsresultaat

Betreft het resultaat van baten en lasten inclusief de mutatie reserve.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Stortingen	3.996	2.334	1.460	1.998
Onttrekkingen	3.982	2.089	1.706	2.105
Resultaat begroting	-14	-245	246	107

B.1.2. Uitgangspunten begroting en meerjarenraming

In de Kadernota 2025 hebben we een aantal financiële beleidskaders opgenomen. Dit zijn uitgangspunten voor het financieel beleid dat we toepassen. Hieronder zijn ze weergegeven.

1. De rekenrente die wordt toegepast voor investeringen is gebaseerd op de gemiddelde omslagrente van onze leningenportefeuille.
2. Budget voor inflatie wordt per Kadernota bepaald. De hoogte is afhankelijk van financiële ruimte en landelijke inflatiecijfers.
3. De raming van de algemene uitkering in de Kadernota is gebaseerd op de septembercirculaire van het jaar ervoor. De raming van de algemene uitkering in de begroting is gebaseerd op de meicirculaire van het lopende jaar.
4. We hanteren momenteel een systematiek van constante prijzen voor het opstellen van de begroting. We gaan onderzoeken of we op termijn kunnen overstappen naar een systematiek van lopende prijzen. Groot voordeel hiervan is dat de berekening van de algemene uitkering veel makkelijker te maken is. We gaan dat verwerken in de Begroting 2026.
5. De berekeningen van afval en riool worden in de begroting gebaseerd op 100% kostendekkendheid.
6. Waar het gaat om vervanging van ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof is jaarlijks een budget beschikbaar van € 208.450. Indien dit budget niet toereikend is, stellen we het budget in de 2e bestuursrapportage bij. De raad heeft in de 2e bestuursrapportage 2014 toestemming gegeven om de uitgaven te doen tot een budget dat gelijk is aan het landelijk gemiddelde verzuimcijfer. In de begroting is een extra bedrag van € 75.000 opgenomen.
7. Er is een structureel budget voor onvoorzien in de begroting opgenomen van € 20.000. Dit is circa € 1 per inwoner.
8. Het personeelsbudget wordt verhoogd op basis van de landelijke CAO stijging.
9. Voor het berekenen van de winstneming in het grondbedrijf wordt de POC (Percentage of Completion) methode toegepast.
10. Op het gebied van bestedingsvoorstellen maken we onderscheid in de volgende categorieën: Autonome voorstellen: Dit zijn voorstellen die onvermijdelijk zijn. Ze zijn geen keuze. Een voorbeeld is een contractuele verhoging van een meerjarig contract. Budgettair neutrale voorstellen: Van deze voorstellen wordt de dekking in een ander budget gevonden. Zodoende heeft het voorstel geen effect op het saldo van de begroting. Nieuw beleid: Het betreffen voorstellen die saldo van de begroting verlagen als gevolg van een bestuurlijke keuze.
11. Voor bezuinigingsvoorstellen hanteren we de volgende kaders.
  - Bij het kiezen van bezuinigingsmaatregelen speelt de onomkeerbaarheid van beleid een belangrijke rol.
  - In het prioriteren van nieuw beleid heeft nieuw beleid dat al in gang is gezet hogere prioriteit dan nieuw beleid dat nog moet worden opgestart.
  - Bij het bezuinigen van een gemeentelijke taak wordt afgewogen hoe het schrappen van een gemeentelijke taak in de maatschappij kan worden opgevangen.
  - We anticiperen niet voor op een oplossing vanuit het Rijk voor de ontstane tekorten in 2027 en 2028.
  - We wegen af of we structurele voordelen in de jaarstukken verwerken als een structurele bijstelling in de begroting
  - De verdeling tussen lagere uitgaven en hogere inkomsten bij de bezuinigingen is respectievelijk 2/3 en 1/3.

B.1.3. Toelichting op overzicht van baten en lasten

Toelichting

Het overzicht van baten en lasten geeft in een oogopslag inzicht in het saldo van de programma's, het saldo van de dekkingsmiddelen en het saldo van de mutatie bestemmingsreserves. De programma's geven de baten en lasten zonder de mutatie reserves. Programma gebonden inkomsten, zoals rioolheffing en heffing van reinigingsrechten, worden wel meegenomen in de baten van het respectievelijke programma.

Toelichting op de programma's

Voor een toelichting op de programma's wordt verwezen naar het Programmaplan.

Overhead

Voor een toelichting op de overhead wordt verwezen naar de overige programma onderdelen en naar Paragraaf E: Bedrijfsvoering.

Vennootschapsbelasting

Gemeenten zijn sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Hierbij gaat het uitsluitend om winstgevendende activiteiten waarbij in algemene zin sprake is van een onderneming. Voor de gemeente Westerveld gaat het alleen om de grondexploitaties. Tot en met 2021 is de VpB-aangifte gedaan en afgerekend. Voor zover we dat op basis van de nu bekende regelgeving in kunnen schatten, is er zowel sprake van fiscale winsten als fiscale verliezen op de grondexploitaties in de jaren 2022 t/m 2026. Voor deze verliezen is een voorziening opgenomen op de balans waardoor er geen resultaat-effect is. Fiscale winsten en verliezen zijn verrekenbaar (carry forward en backward) waardoor de VpB-last in de toekomst gering zal zijn. De winsten worden conform het voorzichtigheidsprincipe gepresenteerd als ze werkelijk gerealiseerd zijn. Daarom kiezen wij ervoor om in het boekjaar 2024 en verder geen last voor de vennootschapsbelasting te verantwoorden.

Onvoorzien

In de Begroting 2024 is een post voor onvoorzien van € 20.000 (€ 1 per inwoner) opgenomen. Dit bedrag is bestemd om eventuele tegenvallers op te vangen en nog niet te kwantificeren uitgaven die zich in de loop van het verslagjaar voor doen. De besteding daarvan is voorbehouden aan het college.

B.1.4. Toelichting op toevoegingen en onttrekkingen reserves

Toevoegingen en onttrekkingen reserves

De gemeente Westerveld heeft bestemmingsreserves gevormd in het verleden voor een specifiek doel. Jaarlijks vinden stortingen en onttrekkingen plaats.

Ten behoeve van het inzicht is onderstaand overzicht opgenomen van de mutaties reserves per programma. Per mutatie is de begrote mutatie gepresenteerd. In de toelichting op de geprognosticeerde balans is een overzicht opgenomen van het toekomstige verloop van de reserves.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
Stortingen				
6. Sociaal domein	25	25	25	25
Totaal Stortingen	25	25	25	25
Onttrekkingen				
0. Bestuur	363	362	362	362
2. Verkeer en vervoer	48	48	48	48
3. Economie	12	12	12	12
4. Onderwijs	39	39	39	39
5. Sport, cultuur en recreatie	38	0	0	0
6. Sociaal domein	63	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	18	298	248	248
Totaal Onttrekkingen	580	759	709	709
Totaal mutatie reserves	555	734	684	684

Structurele mutatie reserves

Een storting en/of onttrekking aan een reserve is per definitie incidenteel, tenzij er redenen zijn deze structureel te ramen (bijvoorbeeld ter dekking van rente- en/of afschrijvingslasten). In de tabel hieronder worden de ramingen van structurele toevoegingen (+) en onttrekkingen (-/-) aan de reserves weergegeven.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025	Concept Begr. 2026	Concept Begr. 2027	Concept Begr. 2028
7910112 Reserve bouw gemeentehuis	252	249	247	0
7910117 Reserve multifunctionele accomm Havelte MFA	108	107	106	0
7910135 Reserve huishoudelijk afval	68	348	298	273
7910140 Reserve Fonds Dorpshuizen	-25	-25	-25	0
7910145 Reserve Versterking fysieke aantrekkelijkheid	48	48	48	0
7910152 Bestemmingsreserve Stad Esch	39	39	39	0
7910154 Bestemmingsreserve Parkeerterrein Fredriksoord	12	12	12	0
Totaal structurele mutaties	502	778	725	273

B.1.5. Incidentele baten en lasten

Achtergrond

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dient de gemeentebegroting te voorzien in een overzicht van incidentele lasten en baten. Inzicht daarin is van belang voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van baten en lasten door de gemeenteraad. Daarnaast is het noodzakelijk voor het financiële toezicht en de beoordeling van de begrotingspositie door Gedeputeerde Staten. Het is daarmee ook één van de beoordelingscriteria om voor repressief financieel toezicht in aanmerking te komen.

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	RES	Programma	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
<u>Incidentele baten:</u>						
Budget taalschool		6	55	55	32	0
Subtotaal incidentele baten			55	55	32	0
<u>Incidentele lasten:</u>						
Brandweerkazernes Havelte en Vledder		1	125	0	0	0
Fietsnota		2	882	0	0	0
Opstellen visie vrijetijdseconomie		3	100	0	0	0
Bomenplan		5	175	0	0	0
Zwemlessen statushouders		6	28	0	0	0
Taalschool		6	55	55	32	0
Transformatie PPLG		OVH	83	0	0	0
Subtotaal incidentele lasten			1.448	55	32	0
Saldo incidentele baten en lasten			1.393	0	0	0

Criteria

De incidentele baten en lasten zijn opgesteld met in achtneming van de door de commissie BBV daarvoor opgestelde richtlijnen in haar notitie 'structurele en incidentele lasten en baten'. Baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar of minder voordoen, kunnen beoordeeld worden als incidenteel, waarbij rekening wordt gehouden met de soort of de eigenschap van de begrotingspost.

Ter invulling is in de inventarisatie van incidentele baten en lasten hierna uitgegaan van de volgende criteria:

- lasten/baten die alleen in het jaar 2025, 2026, 2027 of 2028 voorkomen;
- lasten/baten die zich maximaal gedurende drie jaar voordoen (2025-2027);
- lasten/baten waarvan de eindigheid vastligt op basis van raadsbesluit en/of toekenningsbesluit, ook als de looptijd langer is dan drie jaar;
- onttrekkingen en toevoegingen aan reserves met een looptijd korter dan drie jaar.

Toelichting

Het saldo incidentele baten en lasten is positief. Het structurele begrotingssaldo van Westerveld verbetert daardoor verder.

Er wordt geïnvesteerd in de brandweerkazernes Havelte en Vledder (€125.000), hier is eenmalig budget voor vrijgesteld. De lasten hiervan zijn bedoeld voor de begeleiding van nieuwbouw en de exploitatie van de tijdelijke huisvesting, evenals locatie onderzoek en planvorming Vledder. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de uitvoering van het Fietsplan (€882.000). De eenmalige lasten die hiervoor gemaakt worden zijn voor de onderhoudsinhaalslag van de slechte fietspaden wat in 2025 wordt gedaan. De kapitaallasten van beide investeringen zullen een structureel effect hebben vanaf 2026.

Om het jaar wordt er een klanttevredenheidsonderzoek gedaan, de kosten hiervan bedragen €12.000 en zijn incidenteel van aard. Voor een aantal activiteiten die in 2025 plaatsvinden is er budget vrijgemaakt van incidentele aard. Dit betreft het opstellen van de visie vrijetijdseconomie (€100.000), zwemlessen statushouders (€28.000) en activiteiten rondom het bomenplan die in 2025 afgerond zal zijn (€175.000).

In samenwerking met vier gemeenten en andere samenwerkingsverbanden in het onderwijs wordt er een taalschool opgericht in Meppel. De kosten hiervan hebben een effect voor de komende 3 jaren en zijn daarom incidenteel van aard. Deze kosten worden gedekt uit het bijbehorende budget. Bijstelling lasten uitkeringen participatie (€83.000) betreft een jaar, omdat financiering een jaar later plaatsvindt.

B.1.6. Structureel en reëel evenwicht

Structureel en reëel evenwicht

Op basis van de in het voorgaande hoofdstuk gepresenteerde incidentele baten en lasten wordt hier inzicht gegeven in het structureel en reëel evenwicht.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	Bij/Af	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo baten en lasten (voor mutatie reserves)		-541	-488	-930	-791
<u>Structurele onttrekkingen reserves</u>					
Kapitaallasten gemeentehuis	Bij	252	249	247	245
Kapitaallasten MFA Havelte	Bij	108	107	106	105
Huishoudelijk afval	Bij	13	373	323	323
Versterking fysieke aantrekkelijk	Bij	48	48	48	48
Afschrijvingslasten Stad & Esch	Bij	39	39	39	39
Afschrijvingslasten parkeerterrein Frederiksoord	Bij	12	12	12	12
<i>Totaal structurele onttrekkingen</i>	<i>Bij</i>	<i>472</i>	<i>828</i>	<i>775</i>	<i>772</i>
<u>Structurele toevoegingen reserves</u>					
Fonds dorpshuizen	Af	25	25	25	25
<i>Totaal structurele toevoegingen</i>	<i>Af</i>	<i>25</i>	<i>25</i>	<i>25</i>	<i>25</i>
Totaal structurele mutatie reserves	Bij	447	803	750	747
Begrotingssaldo		-94	315	-180	-44
Incidentele baten	Af	55	55	32	0
Incidentele lasten	Bij	1.448	55	32	0
Structureel begrotingssaldo		1.299	315	-180	-44

B.2. Uiteenzetting van de financiële positie

B.2.1. Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Voor het opstellen van de prognose balans is gebruik gemaakt van alle informatie zoals die tot en met 1 september 2024 bekend is. De balansposities zijn bepaald op basis van het investeringsplan, de beheersplannen voor wegen en rioleringen, de te verwachten ontwikkeling van grondexploitaties, een raming van de toekomstige Btw-teruggave uit het Btw-compensatiefonds, de aflossingen op uitstaande gelden en aangetrokken leningen, de mutaties in de reserves en voorzieningen en een schatting voor overige vorderingen en schulden (crediteuren). Om tot een sluitende balans te komen, wordt in eerste instantie het maximum van de kasgeldleningen ingezet voor de financiering. Is dat niet voldoende dan worden langlopende leningen aangetrokken voor de financiering.

Verschillen in de uitvoering in 2024 kunnen zorgen voor aanzienlijke afwijkingen in de financiële realisatie en de balansposities. Bijvoorbeeld het niet uitvoeren van geplande investeringen in 2024, maar in een later jaar, maakt dat minder vaste geldleningen nodig zijn. De balans ziet er dan bij het opstellen van de jaarrekening over 2024 anders uit. Het beeld dat in deze begroting wordt geschetst verandert niet, omdat de investering op zeker moment alsnog wordt uitgevoerd, zij het wat later. Daarmee zal externe financiering alsnog nodig zijn.

<u>Prognose balans (bedragen x € 1.000)</u>	Letter	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
<u>Vaste activa</u>							
Immateriële vaste activa		462	2.486	2.318	2.150	1.985	1.819
Materiele vaste activa		42.306	44.946	40.362	38.288	36.224	34.228
Financiële vaste activa		1.238	1.229	1.229	1.229	1.229	1.229
Subtotaal vaste activa	A	44.006	48.661	43.909	41.667	39.438	37.276
<u>Vlottende activa</u>							
Onderhanden werk (w.o. bouwgrond in exploitatie)		-952	209	110	206	-	-
Uitzettingen met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer		15.859	4.757	4.779	4.479	4.522	5.500
Liquide middelen		255	280	280	280	280	250

Overlopende activa		5.504	2.500	3.500	3.500	3.500	5.500
Subtotaal vlottende activa	B	20.667	7.746	8.669	8.465	8.302	11.280
Totaal Activa	A+B	64.674	56.407	52.578	50.132	47.740	48.556

Vaste passiva

Eigen vermogen (algemene- en bestemmingsreserves)		26.505	15.514	21.208	20.539	19.400	18.316
Voorzieningen		14.907	13.918	16.872	15.334	16.313	19.297
Vaste schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer		13.762	13.620	10.260	9.400	8.540	7.680
Subtotaal vaste passiva	C	55.174	43.052	48.340	45.273	44.253	45.293

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd minder dan 1 jaar		3.057	6.200	2.200	2.500	2.200	2.200
Overlopende passiva		6.443	7.155	2.038	2.359	1.287	1.063
Subtotaal vlottende passiva	D	9.500	13.355	4.238	4.859	3.487	3.263
Totaal Passiva	C+D	64.674	56.407	52.578	50.132	47.740	48.556

Netto werkkapitaal	B-D	11.167	-5.609	4.431	3.606	4.815	8.017
---------------------------	------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------

B.2.2. Toelichting geprognosticeerde balans

Toelichting

De totale vaste activa dalen per saldo € 5,0 miljoen, met name materiële vaste activa. Het onderhandenwerk van bouwgrond in exploitatie daalt met €0,6 miljoen. De overige uitzettingen met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer blijven stabiel. In totaal dalen de activa met € 4,5 miljoen.

De (interne) financiering (het eigen vermogen) stijgt door toevoegingen aan de algemene reserves en bestemmingsreserves met € 6,0 miljoen in 2025. De externe financiering (vaste schulden) daalt door aflossingen met €3 miljoen. De voorzieningen stijgen door de hogere dotatie met € 3,0 miljoen. De kasgeldleningen dalen met € 6,0 miljoen ten opzichte van 2024. De overige schulden en overlopende passiva dalen met € 3,5 miljoen.

Totaal komt de externe financiering uit op € 10,2 miljoen.

Het netto werkkapitaal is circa € 4,4 miljoen positief. Dat wil zeggen dat de vaste activa volledig gefinancierd kan worden met langlopende middelen (vaste passiva). Vanaf 2026 is het werkkapitaal eveneens positief waardoor het aantrekken van kasgeld niet nodig blijkt.

De (eventueel) overtollige middelen worden gestald bij het ministerie van financiën (schatkistbankieren).

B.2.3. Staat van de reserves 2025 - 2028

Verloop reserves

Op basis van bovenstaande reserve mutaties en het saldo in de reserve per ultimo 2023 kan voor de verschillende jaren het verloop worden getoond. De getoonde bedragen zijn per ultimo van het begrotingsjaar en ook terug te vinden in de geprognosticeerde balans. De mutaties reserves naar aanleiding van de jaarstukken 2023 is verwerkt in de Burap I van 2024 en wordt als uitgangspunt voor dit overzicht gebruikt.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene reserve	4.896	4.596	4.610	4.744	4.355
Begroot resultaat boekjaar	-	-211	-91	-614	-562
Totaal algemene reserve	4.896	4.385	4.519	4.130	3.793
Overhevelingsreserve	-	-	-	-	-
Kapitaallasten gemeentehuis	5.539	5.287	5.038	4.791	4.546
Kapitaallasten MFA-Havelte	544	436	329	223	118
Huishoudelijk Afval	1.458	1.445	1.072	749	426
Fonds dorpshuizen	348	373	398	423	448

Zonnelingen	438	438	438	438	438
Versterken fysieke aantrekkelijkheid	1.203	1.155	1.107	1.059	1.011
Maatschappelijke voorzieningen	100	100	-	-	-
Invoering omgevingswet	379	379	379	379	379
Duurzaamheid	-	-	-	-	-
Afschrijvingslasten Stad & Esch	1.716	1.677	1.638	1.599	1.560
Afschrijvingslasten parkeerterrein Frederiksoord	288	276	264	252	240
Regiodeal 2020 - 2023	105	105	105	105	105
Woonimpuls	70	70	70	70	70
Uitvoering Klimaatakkoord	107	107	107	107	107
Fonds energie en inflatie	223	223	223	223	223
Maatschappelijk breed	4.154	3.654	3.654	3.654	3.654
Woningbouwopgaven	1.198	1.198	1.198	1.198	1.198
Totaal bestemmingsreserves	17.870	16.923	16.020	15.270	14.523
Totaal reserves (saldo per 31-12)	22.766	21.308	20.539	19.400	18.316

In deze tabel wordt tevens het begrote resultaat meegenomen alsof de raad heeft besloten de bestemming van het resultaat volledig toe te voegen aan de algemene reserve. Daardoor sluit het totaal van de reserves aan op de geprognosticeerde balans. De bestemming van het rekeningresultaat is echter voorbehouden aan de gemeenteraad. Het werkelijke saldo na vaststelling van de jaarrekening kan dan ook van bovenstaande verwachting gaan afwijken.

B.2.4. Staat van de voorzieningen 2025 - 2028

Verloop voorzieningen

De hiervoor genoemde mutatie zijn verwerkt in onderstaande tabel. De getoonde bedragen zijn per ultimo van het begrotingsjaar en ook terug te vinden in de geprognosticeerde balans. De mutaties voorzieningen naar aanleiding van de jaarstukken 2023 is verwerkt in de Burap I van 2024 en wordt als uitgangspunt voor dit overzicht gebruikt.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Voorziening voormalige bestuurders en personeel	1.300	1.117	934	751	568
Voorziening verlofsparen	140	140	140	140	140
Voorziening verlof	109	109	109	109	109
Voorzieningen t.b.v. toekomstige verplichtingen	1.549	1.366	1.183	1.000	817
Meerjaren onderhoud gebouwen	1.929	1.877	1.554	1.328	1.639
Meerjaren onderhoud kunstwerken	526	437	452	408	538
Groot onderhoud wegen	4.883	6.652	5.538	6.755	8.820
Voorziening ter egalisatie van kosten	7.338	8.966	7.544	8.491	10.997
Vervangingsinvesteringen riolering	6.061	6.285	6.487	6.741	7.441
Voorziening t.b.v. toekomstige vervangingsinvesteringen	6.061	6.285	6.487	6.741	7.441
Tariefegalisatie rioleringen	469	255	120	81	42
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming	469	255	120	81	42
Totaal Voorzieningen (saldo per 31-12)	15.417	16.872	15.334	16.313	19.297

B.2.5. EMU-saldo 2025 - 2028

EMU-saldo 2024 -2027

Het EMU-saldo geeft de liquiditeitsprognose van de gemeente Westerveld voor de komende jaren weer. Wanneer sprake is van een positief EMU-saldo dan, zullen de liquiditeiten toenemen en wanneer sprake is van een negatief saldo, dan zullen de liquiditeiten afnemen. Gelet op de huidige liquiditeitspositie van de gemeente is er geen aanleiding om in de komende jaren een nieuwe langlopende financiering aan te trekken.

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Periode	T-1	T	T+1	T+2	T+3
A. Geraamd exploitatiesaldo voor mutatie reserves	-252	-541	-488	-930	-791
B. Mutatie (im)materiele vaste activa	2.478	-168	-168	-165	-166
C. Mutaties voorzieningen	789	2.954	-1.538	979	2.984
D. Mutatie voorraden	1.474	-99	96	-206	-
E. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiele vaste activa	-	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A- B+C-D-E)	-3.415	2.680	-1.954	420	2.359

Het EMU-saldo is positief in de jaren 2025 en 2028. De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat er binnenkomt. De gemeente maakt in deze jaren meer schulden en draag negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland. In Europees verband is afgesproken dat het overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3% mag zijn. Binnen Nederland is dit tekort van 3% 'verdeeld' tussen de verschillende overheden.

In de andere jaren is het EMU-saldo negatief. Dat wil zeggen de gemeente geeft minder geld uit dan er binnenkomt en draagt dus positief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

B.2.6. Overzicht investeringen 2025 – 2028

Bedragen x €1.000

Investerings	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028
7040017 Vloerisolatie De Wiekslag	0	45	0	0
7040018 Dakisolatie Brandweerkazerne Vledder	22	0	0	0
7040021 Zonnepanelen Gemeentewerken Dieverbrug	59	0	0	0
7040022 Dakisolatie Bestuurscentrum Diever	0	50	0	0
7040027 Dakisolatie De Wiekslag 2027	0	0	46	0
7040028 Gevelisolatie Brandweerkazerne Vledder 2027	0	0	29	0
7040030 Brandweerkazerne Vledder 2025	1.500	0	0	0
7049234 Vervanging Claas Arion 510 Tractor 2022	85	0	0	0
7049367 VW Transporter gesloten 2020	70	0	0	0
7049372 Zoutstrooier Sirius 2 2022	71	0	0	0
7049375 Hogedrukspuit Rioned 2022	25	0	0	0
7049376 Schliessing houtversnipperaar 2022	56	0	0	0
7049378 VW Transporter	48	0	0	0
7049381 Investering hulpstukken kraan 2025	20	0	0	0
7049382 Hoogwerker Dinolift 490363 2025	75	0	0	0
7049383 Vacuumentank Peecon 2025	40	0	0	0
7049384 Toyota 4x4 2025	102	0	0	0
7049385 Villeton sneeuwploeg 2025	16	0	0	0
7049386 Villeton sneeuwploeg 2025	16	0	0	0
7049387 Villeton sneeuwploeg 2025	16	0	0	0
7049391 Vervanging Shovel 2025	150	0	0	0
7210346 GVVP Opwaarderen fietspad Steenwijkerweg 2025	315	0	0	0
7210353 Verv en reconstructie wegen	0	0	1.058	0

Investerings	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028
2027				
7210416 Vervanging en reconstructie wegen 2025	989	0	0	0
7210417 Vervanging en reconstructie wegen 2026	0	306	0	0
7210514 Uitvoering beleid en beheersplan Brinken 2025	15	0	0	0
7210515 Uitvoering beleid en beheersplan Brinken 2026	0	15	0	0
7210516 Uitvoering beleid en beheersplan Brinken 2027	0	0	15	0
Uitvoering beleid en beheersplan Brinken 2028	0	0	0	15
7530123 Sportvelden 2025	34	0	0	0
7530125 Sportvelden 2026	0	34	0	0
Sportvelden 2027	0	0	34	0
Sportvelden 2028	0	0	0	34
7530302 Vervanging plantvakken 2024	50	0	0	0
7722129 Riolering vrijverval 2025	204	0	0	0
7722130 Riolering vrijverval 2026	0	210	0	0
7722207 Riolering gemalen mechelekt 2025	19	0	0	0
7722208 Riolering gemalen bouwkundig 2025	20	0	0	0
7722209 Riolering gemalen bouwkundig 2026	0	13	0	0
7722210 Riolering gemalen mechelekt 2026	0	45	0	0
7722531 Riolering drukriolering mechelekt 2025	25	0	0	0
7722532 Riolering drukriolering mechelekt 2026	0	25	0	0
7722535 Afkoppelenklimaatmaatregelen mileumaatr 2027	0	0	150	0
7722536 Drukriolering mechanischelekt 2027	0	0	25	0

Investerings	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028
Drukriolering mechanischelektrisch 2028	0	0	0	25
7722537 Gemalen mechanischelektrisch 2027	0	0	19	0
7722538 Leidingen vrijerval 2027	0	0	209	0
7722539 Stedelijk water 2027	0	0	44	0
7722604 Riolering drukriolering bouwkundig 2025	15	0	0	0
7722605 Riolering drukriolering bouwkundig 2026	0	12	0	0
7722822 Riolering milieumaatregelen 2025	150	0	0	0
7722823 Riolering milieumaatregelen 2026	0	150	0	0
7722919 Riolering stedelijk watersysteem 2025	44	0	0	0
7722920 Riolering stedelijk watersysteem 2026	0	44	0	0
Riolering stedelijk watersysteem 2028	0	0	0	44
MAN TGS 26.430 2028	0	0	0	275
MAN TGS 26.430 2028	0	0	0	275
VW Crafter 2028	0	0	0	77
VW Transporter pickup 2028	0	0	0	49
VW Crafter pickup 2028	0	0	0	77
Hitachi mobiele kraan 2028	0	0	0	200
Hulpstuk mobiele kraan 2028	0	0	0	20
Rioolspuit 2028	0	0	0	30
Epoke strooier 2028	0	0	0	36
Pekel mixer 2028	0	0	0	35
Villeton sneeuwploug 2028	0	0	0	10
Totaal investeringen	4.251	949	1.629	1.202

B.3. Bijlage Taakvelden overzicht

Begroting 2025 naar taakvelden

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven dat er een indeling gemaakt moet worden van de lasten en baten per taakveld. Het doel van deze indeling is de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te vergroten. De provincie, het Rijk en het centraal bureau voor de statistiek maken gebruik van de gegevens volgens deze indeling.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025				
	Lasten	Baten	Storting	Onttrekkingen	Saldo
0.1 Bestuur	1.713	0	0	0	-1.713
0.2 Burgerzaken	625	301	0	0	-324
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	124	96	0	0	-27
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.704	4	0	0	-1.700
1.2 Openbare orde en veiligheid	187	11	0	0	-176
2.1 Verkeer en vervoer	5.587	12	0	0	-5.575
3.1 Economische ontwikkeling	186	0	0	0	-186
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	82	14	0	0	-67
3.4 Economische promotie	1.774	2.214	0	0	439
4.1 Openbaar basisonderwijs	21	0	0	0	-21
4.2 Onderwijshuisvesting	701	64	0	0	-637
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	906	162	0	0	-745
5.1 Sportbeleid en activering	341	189	0	0	-152
5.2 Sportaccommodaties	1.061	150	0	0	-910
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	288	0	0	0	-288
5.4 Musea	98	0	0	0	-98
5.5 Cultureel erfgoed	189	0	0	0	-189
5.6 Media	489	19	0	0	-470
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.603	19	0	0	-2.584
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.127	270	0	0	-2.857
6.2 Wijkteams	1.800	0	0	0	-1.800
6.3 Inkomensregelingen	4.941	3.606	0	0	-1.335
6.4 Begeleide participatie	3.910	0	0	0	-3.910
6.5 Arbeidsparticipatie	974	0	0	0	-974
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	814	219	0	0	-595
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	886	0	0	0	-886
7.2 Riolering	2.414	2.152	0	0	-262
7.3 Afval	2.350	2.750	0	0	400
7.4 Milieubeheer	204	0	0	0	-204
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	475	375	0	0	-99
8.1 Ruimte en leefomgeving	846	21	0	0	-825
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	940	940	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	2.329	530	0	0	-1.799
Totaal programma's	44.688	14.118	0	0	-30.571

Overige programma onderdelen: Overhead

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
0.4 Overhead	13.768	71	0	0	-13.697
Totaal Overhead	13.768	71	0	0	-13.697

Overige programma onderdelen: Algemene dekkingsmiddelen (incl. onvoorzien)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
0.5 Treasury	86	984	0	0	899
0.61 OZB woningen	194	3.539	0	0	3.345
0.62 OZB niet-woningen	5	1.304	0	0	1.299
0.64 Belastingen overig	129	31	0	0	-98
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	46.063	0	0	46.063
0.8 Overige baten en lasten	-109	0	0	0	109
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	305	51.921	0	0	51.616

Mutatie in reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
0.10 Mutaties reserves	0	25	580	555	555
Totaal mutatie reserves	0	25	580	555	555

Resultaat

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Concept Begr. 2025				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
Stortingen	0	3.996	0		-3.996
Onttrekkingen	0	0	3.982		3.982
Saldo na mutatie reserves	0	3.996	3.982		-14

B.4 Bijlage subsidies per programma

Subsidies per programma

Onderstaand een overzicht van totaal te verstrekken subsidies per programma afgerond op duizendtallen.

Programma en soort	Geraamd subsidiebedrag 2025
3. Economie	125.000
4. Onderwijs	159.000
5. Sport, cultuur en recreatie	831.000
6. Sociaal domein	1.651.000
7. Volksgezondheid en milieu	7.000
Subsidieplafond	2.773.000

Vaststellingsblad

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Westerveld op 5 november 2024.

de voorzitter,

de griffier,

J. Spoelstra

R. Weernekers